

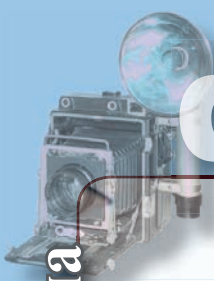

Освештане цркве у Шумарицама и Вранићу

*Јоаникије (Балан), Евгениј Абдулајев, Владимир Василик,
Марко Стевановић, Бранимир Стојановић, Лариса Маршева,
Валериј Кузменчук, Петар Граматик*

фото репортажа

Освећење цркве Светих Новомученика крагујевачких у Шумарицама

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ 273 Каленик

Јоаникије (Балан)

*Данас се небо изнова
обара на земљу*

стр. 2

Евгеније Абдулајев

*Сусрет Светог апостола
Луке и Пресвете Богородице*

стр. 5

Владимир Василик

*О ранохришћанским
изворима Петровог поста*

стр. 11

Освештане цркве у Шумарицама и Вранићу
Јоаникије (Балан), Евгениј Абдулајев, Владимир Василик,
Марко Стевановић, Бранимир Стојановић, Лариса Маршева,
Валериј Кузменчук, Петар Граматик.

Излази са
благословом Његовог
високопреосвештенства
Архиепископа крагујевачког
и Митрополита шумадијског
Господина Јована

Година XLV,
Број 3, (273), 2024.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Излази:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

Марко Стевановић, <i>Оче, сагреших небо и Теби</i>	16
<i>Освећење храма Светих новомученика крагујевачких у Шумарицама</i>	20
<i>Освећење цркве брвнаре у Вранићу</i>	22
Бранимир Стојановић, <i>Јубилеј саборног храма Светих апостола Петра и Павла у Јагодини</i>	31
Лариса Маршева, Валериј Кузменчук, Петар Граматик, <i>Коментар на догматик седмог и осмог гласа</i>	37

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић
Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј ставрофор, Дејан Марковић, јереј,
Лазар Марјановић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и прелом: Дејан Манделц

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Архимандрит Јоаникије (Балан)

ДАНАС СЕ НЕБО ИЗНОВА ОБАРА НА ЗЕМЉУ

Проповед на Силазак Светог Духа

„Не одбаци ме од лица Твога, и Духа Твога Светог не одузми од мене“ (Пс. 50, 13).

Вољени верујући!

Помало жалости и, ево, изнова радост. Не много ћутања, и изнова славословље. Не много тишине, и изнова гласови радости. Изнова је празник на земљи, изнова весеље, изнова празнични украси, изнова звоњава звона, изнова радост за све хришћане.

Како су велике тајне Божије, и како је недокучив суд Његов! Како је велика милост Његова према нама! Нека не плаче земља, нека не тугује човек, јер га је Свемилостиви Бог учино причасником многих тајни и свиме га је обдарио.

Јуче се узнесе на небеса Син, данас сиђе на земљу Дух Свети. Јуче Исус Христос као Бог узиђе у клицању и гласу трубе (види: Пс. 46, 6), данас Пресвети Дух сиђе у виду огњених језика, као хујање силног ветра (види: Дап. 2, 2). Јуче Син уђе у славу своју, данас Дух Свети пројави славу своју.

Празновање на небу, празновање на земљи, певање анђела, трубе арханђела, усхићење херувима, обнављање на земљи и усхићење на небу. Изнова анђели виде дивна дела, изнова трубе њихове звоне и испуњавају радошћу небо и земљу. Полаже се угљевље Божанства на престолу серафима, а пламен Духа почива у срцима рибара. Сунце излази и враћа нам се светлост Његова. Подиже се јутарња Даница на небесима, а зрак Њен у нама пребива. Исус Христос усходи Оцу, а Свети Дух се шаље људима.

Како су велика чуда Божија! Син постаде плот, а Дух се јави у облику голуба! Син се усели у утробу Деве, а Дух се настани у срце хришћанина. Син пребива у плоти не много лета са нама на земљи, а Дух Свети остаје са нама вавек. Син је дошао тајно, а Дух се код свих појави у обличју. Син се полаже у јасле бесловесних, а огањ Духа нас чини мученицима Христа ради. Син нам објави Реч живота, Дух Свети нам објашњава Његов смисао. Син нам донесе тајне, Дух Свети нам открива њихове дубине. Син сеје семе добро, а роса Духа даје му да узрасте. Сејач малу њиву обрађује и само на једно место баца семе, а пламени Светог Духа светим апостолима сав свет плугом речи преоравају и семе Јеванђеља умножавају.

Како су велике и преславне тајне Божије!

Христос је обећан човеку Оцем, а Дух Свети преко пророка указује време Његовог оваплоћења. Син је објављен Деви, а Дух Свети савршава тајну. Син се рађа у пећини, а Дух Свети анђеле и пастире учи песмопевању. Син као Младенац одлази у Египат, а Дух Свети

на путу Га осењује. Син се крштава у Јордану, а Дух Свети на Њему почива. Син излази на проповед, а Дух Свети на Њему пребива (види: Ис. 61, 1). Син учи истини, а Дух Свети је потврђује чудима. Син је распет од људи, а Дух Свети стоји код Крста и чува Га. Син се у гроб полаже, а Дух Свети код камена бди. Небо се помућује, твар се жалости, завеса се цепа, а Дух Свети мртве васкрсава (види: Мт. 27, 52). Камен се одваљује, Христос васкрсава, а Дух Свети све испуњава светлошћу.

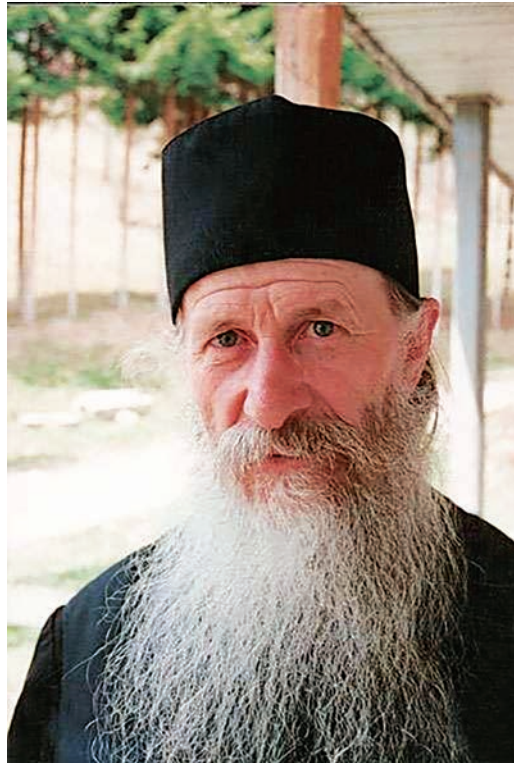
Дакле, Христос искупљује човека, а Дух Свети завршава тајну спасења. После Васкрсења Син се у тишини вазноси на небеса, а Дух Свети, као вихор журећи, излива се на земљу. Широм се отварају затворена врата, рибари постају апостоли, бојажљиви се ободрују, срца верују, умови се просвећују, језици проповедају неустрашиво, ноге благовесника крећу на пут, Реч живота са силом се објављује, улице се изнова испуњавају жагором, старци негодују на Галилејце, књижевници опет хоће да сазову савет, храм се изнова потреса.

Због чега се изнова узнемирава Јерусалим и архијереји и старци и књижевници и храм Соломонов?

Зато што се данас испуњава рок обећања. Данас силази на земљу Дух Свети, Утешитељ, у виду пламених језика. Данас се небо изнова обара на земљу. Данас се пламен Духа свуда разлива, као огњена светлост. Данас галилејски рибари постају апостоли васељене. Данас се објашњавају тајне вере, Крст се узвисује, Црква уређује, сеје се семе речи, народи постају ближи, многобошци се укроћавају, луталице враћају, изгубљени налазе, чеда се изнова враћају дому.

Данас масе људи постају народ изабрани. Данас се разбијају световна божанства, руше идолишта, слепи виде светлост живота, цареви слушају Христа, мудраци желе да саслушају рибаре. Атина и Рим се смирују. Данас се реч живота објављује са кровова, и сви слушају, сви верују, сви се радују радошћу великом. Једино се Јерусалим изнова узнемирава. Он се узнемирио када се родио Христос у Витлејему (види: Мт. 2, 3). Узнемирио се када је Исус васкрсао из мртвих и хоће сребрњацима да покрије убиство Његово (види: Мт. 28, 12). Узнемирио се и сада, када је Пресвети Дух сишао на апостоле. Због чега се узнемирио? Зато што неће више да слуша о Христу. Зато што се стиди оног што је учинио. Стиди се, али се не смирује. Узнемирава се, али не верује. Гневи се, али се узалудно распаљује.

Сви слушају рибаре у свету, једино се Јерусалим узнемирио, Јевреји сумњају, само храм остаје неверујући. Познати по својим богохулним речима изнова хуле, изнова оспоравају: „Гле, зар нису сви ови што говоре Га-

лелејци? Ко их је научио толиким језицима да јасно за све говоре о величанственим делима Божијим?” (уп.: Дап. 2, 7, 11).

Сви крајеви земље верују, а синови Израиља чуде се и плаше, говорећи један другом: *шта то значи?* (Дап. 2, 12). Сви слушају Петра како говори, а они са злурадешћу тврде до данашњег дана: *напили су се слатког вина* (Дап. 2, 13). Али слатко вино превире и постаје ново вино. Ветар се подиже и постаје силан вихор. Мала искра распирује се и у пламен огња претвара се. Мали извор пробија се и у поток бучне воде претвара се. И ко

типа верујућих. Једна црква која се руши, и друга која се уздиже. Један празник који се прекида, и други који се сада уређује. Један закон који се оставља, и други који се огњем пише.

Одсад се оставља празник старог закона и Тројични дан хришћански се украшава. Немири Јерусалима утихњују и радости Новог Сиона обухватају земљу. Расејавају се последњи фарисеји и стичу се први хришћани. Последњи књижевници одступају и први апостоли одлазе на проповед. Последње жалости умиру и рађају се прве радости.

Како су велика остварења Духа Светог! Јер се данас све огњем крштава, све се мења, све обнавља, све изнова рађа. И у овом великом преображењу света учествују и Бог и човек, и небо и земља, и Дух и материја. Бог даје Духа, а човек даје срце. Бог распаљује огањ, а човек распламсава пламен. Бог даје вино, а човек даје сасуд.

Земља даје воду, небо даје Духа Светог. Свет даје рибаре, Бог даје дар апостолства. Човек даје ум, а Бог излива на њега Дух премудрости и разума. Човек даје срце, а Бог га испуњава Духом страха Божијег. Човек даје вољу, а Бог своди на њу Дух савета и крепости, Дух виђења и благочестивости (види: Јн. 11, 2). Човек даје све што има, Бог даје оно што човеку недостаје. Човек даје све што може, Бог му даје оно што не може имати – Духа Свога Светог. Човек даје доње, Отац приводи горње.

И тако се тајна савршава, чудо се испуњава, Утешитељ долази на земљу, апостоли дејствују, свет се обнавља, Црква се уређује, све се мења, све се облачи у светлост Христову, и Он просвећује све.

Вољени верујући!

Али ко је Дух Свети? Дух Свети је трећа Ипостас, треће Лице Пресвете Тројице, Које исходи од Оца, почива на Сину и Њиме постаје познат и нама, људима. Дух Свети је сила Божија¹, која украшава све горње и доње. Он је свуда и све испуњава.

Дух Свети је пламен који разгорева срце, светлост која просвећује очи, сладост која теши слух, премудрост која испуњава ум. Дух је сила која нас укрепљује, чврстина која нас чини храбрим, хлеб који храни наше душе, извор који нас поји, светилник који нас путеводи, одежа која нас покрива. Дух Свети је жива вода, скровиште непокрадиво, бисер тајанствени, извор који даје свима живот. Дух Свети је ветар који дува васељеном, облак росоносни, топлина која дозвољава свему да расте. Дух Свети је Душа Цркве, уздање нашег спасења, дубина премудрости, одважност апостола, храброст мученика, радост преподобних, утеха мајки, чврстина супружника, весеље младенца, лепота дева, украс монаха.

Ако хоћете да знате и то како дејствује Он у свету, онда послушајте. Дух Свети чини анђеле своје духовима и слуге своје пламеном огњеним (види: Пс. 103, 4). Дух Свети испуњава огњем ватрене серафиме и многооке херувиме. Он објављује неизрециве тајне арханђели-

1) Говорећи о томе да је „Дух Свети сила Божија”, архимандрит Јоаникије има у виду благодат Божију. У светоотачком схватању назив „Сила Божија” подједнако је примењив и на Оца, и на Сина, и на Светог Духа.

ће зауставити слатко вино да не превре, ветар да не дува, искру да се не разгори, и извор воде да не тече у долину? Ко може засутавити Духа Светог да не сиђе на земљу? Или Петра да не говори, и Павла да не проповеда?

Јерусалим се узрава, али се узалуд узрујава. Сада је већ сувише касно. Сенка старог закона залази и други се закон објављује. Старо вино се троши и друго, ново, у глинене судове улива. Стари храм се напушта и поред њега се подиже Црква, нова и вечна. Црква жива, Црква величанствена, изабрана и прекрасна – Црква хришћанска!

Одсад се узалуд гневи Сион.

Како су преславне тајне Божије! Каква се дивна дела десише сада у Јерусалиму! Јер се изненада спојише лицем у лице две цркве, два празника, два закона, два

ма. Он је послао Гаврила Деви у Назарет. Он је надахнуо пророке, Он је дао покајање Давиду и премудрост Соломону. Он објављује непознато и открива будуће. Дух Свети чини рибаре апостолима, многобошце хришћанима, од бојажљивих изабира мученике, од слабих преподобне, цареве чини убогима и убоге узводи у царева, разорена идолишта претвара у величанствене цркве, од простих људи изабира пророке и свештенике.

Дух Свети ствара заједно са Оцем и Сином све видљиво и невидљиво.

Дух Свети освећује све: небо и земљу, горње и доње и преисподњу. Он освећује анђеле на небу и свештенике на земљи. Он испуњава благодаћу архијереје и излива се њиховим рукама. Он освећује и изабира духовнике, Он освећује Пречисте Тајне на Светој Литургији, Он освећује свету воду, јелеј, храмове, куће, иконе, пољске плодове, одећу, сасуде, изворе. Он све испуњава светошћу и благословом.

Дух Свети очишћује и освећује све. Он свезује и разрешује грехе људске. Он очишћује срца од страсти, тела исцељује од болести, ваздух, земљу и куће избавља од бесова, ум чува од заборавља, савест од окамењености. Он исцељује болести неизлечиве, Он утољује непрестане боли, нечујне жељаје, тешко излечиве ране. Он спаљује сваку прљавштину.

Дух Свети украшава све. И очи сузама, и тело лепотом, и срца страхом Божијим, и ум мудрошћу и покајањем, и душу тугом за рајем. Он украшава небо анђелима, васељену звездама, ваздух облацима, траву зеленилом, планине изворима, сву природу цвећем, пшеницом, небројеном стоком.

Дух Свети чува све. И народе од рата. И људе од мржње и сваког греха. Он чува звезде небеске и душе људске. Он чува домове од раздора, тела од болести, душе од бесова. Посвуда ставља анђеле чуваре.

Дух Свети пружа велику милост, малима покорност, болеснима трпљење. Он даје мајкама љубав према деци и деци љубав према родитељима. Он даје хришћанима послушност Цркви. Он даје храброст мученицима, радост преподобнима, наду искушаванима. Он даје сузе очима, кротост срцима, разумевање уму, нежност души, чврстину телу.

Дух Свети рађа, расте, просвећује, даје кишу, умива, умудрује и чува. Он осећује добре, спаљује лоше, одсеца труло, теши сломљена срца, сабира душе расејане. Све чини, свему даје да узраста, све усавршава Дух Свети.

Вољени верујући!

Дух Свети је сила Божија у свету. Дух Свети је живот и узданица спасења нашег. Без Њега ниједан човек не може бити хришћанин, не може стећи живот вечни. Он се даје сваком човеку на Крштењу, кроз тајну помазања светим и великим миром, које је печат Духа Светог. Свепомоћник у добрим делима хришћанина, Дух Свети узраста, умножава се у срцу његовом, испуњава га Божанственим даровима. Особито се Дух Свети обнавља у човеку истинским покајањем, молитвом и, више од свега, примањем Пречистих Тајни Христових.

Дух Свети се чува у срцу човека чистог живота, непорочног, умножава се смирењем, наоружава молитвом, усавршава Божанственом љубављу. Пројављује се у нама даровима душевним и телесним, прославља се у нама тајанственим чудима, проповеда нам се речју животом и животом духовним.

Дух Свети се ражалашћује у нама деловањем греха, одгони се из душа наших навикавањем на сваки смртни грех, особито блуд и гордост. Сасвим се изгони из душа наших неверовањем, хулом и очајањем, од којих нека нас чува благодат Пресветог Духа.

Хришћанин, који има у себи огањ Духа Светог, свето чува својих пет чула, да не би сагрешио Богу. Он чува језик свој да не осућује, очи да не виде сујету, уши да не слушају зло, помисли да не желе недолучно, тело да се не распаљује нечистотом, душу – најдрагоценију ризницу – да не буде покрадена од непријатеља.

А лењиви хришћанин са лакоћом слаби у искушењима, убрзо пропузи, тело своје чини домом блуда, испуњава се страшћу, губи благодат Духа Светог, постаје роб ђавола и, ако се не покаје, губи своју душу.

Хришћанин, који испуњава вољу Божију није сам, јер носи Духа Светог у свом срцу. У свему је задовољан, увек има мир у души, ничега се не боји, све воли. Он је анђео у телу, јер Дух Свети живи у њему. Он је апостол, јер више не живи за себе, већ за добро других. Он живи да би славио Христа, да би објављивао свима величину Божију, да би служио Цркви, да би доносио корист ближњем. Он живи на такав начин у срцу своје браће. Срећан је такав хришћанин, пун Духа Светог и силе, јер он пребива са Христом вавек. А грешни нека се боји мука и, док има времена, нека се каје.

Молим вас још једном, браћо, немојмо Духа Светог, Који пребива у нама, жалостити гресима: блудом, мржњом, опијањем, свађама, свакојаким похотама, јер се Дух Свети моли за наше спасење уздасима неизрецивим (види: Рим. 8, 26). Пре Га обрадујмо нашим добрим делима.

Нико више да се не ваља у мраку, јер се јавила светлост са небеса. Нико да не сматра себе убогим на земљи, јер нам је сишао Дух Свети. Нико да се не осећа напуштеним, јер нас је усиновила Црква Христова.

Ако се још осећамо убогим, лошим, напуштеним од Господа Небеског – нека се много кајемо, нека чешће примамо Пречисте Тајне Христове, опраштајмо једни другима, уједињујмо се, волимо једни друге и, сабравши се сви у свете цркве, помолимо се из душе: „Царе Небески, Утешитељу, Душе истине, Који си свуда и све испуњаваш, Ризнице добара и Даваоче живота, дођи и усели се у нас и очисти нас од сваке нечистоте, и спаси, Благи, душе наше”. Амин!²

Превео са руског Горан Дабетић

2) Из књиге: Ioanichie (Bălan), arhimandrit. Predici la praznice Împărătești [Проповеди на Господње празнике]. Vânători: Editura Mănăstirea Sihăstria, 2008. P. 28–38.

Евгениј Абдулајев

СУСРЕТ СВЕТОГ АПОСТОЛА ЛУКЕ И ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Покушај историјске реконструкције

На празник у Јерусалим

То се збило око 60 године, то јест приближно тридесет година после распећа и Васкрсења Исуса Христа и десет година пре рушења јерусалимског храма, на празник Педесетнице, када су сви јеврејски мушкарци, по пропису Мојсијевог закона, били дужни да приносе жртве у Јерусалиму...

Како нам саопштава Књига Дела апостолских, Павле, који је до недавно био ревносни Јудејац и прогонитељ хришћана, а потом се обратио у хришћанску веру и постао благовесник за многобошце, одлучио је да на сваки начин стигне на празник у Свети град. Његова браћа-хришћани покушавали су да га одврате. Атмосфера у Јерусалиму у то време уопште није погодовала за ходочашће. Хришћани су живели као на бурету барута; нису их волели, иако су их засад трпели. Павла су у граду многи памтили и, наравно, сматрали издајником. Јерусалим особито беше опасан на велике празни-

ке, када су из целе Римске империје у град пристизали јеврејски ходочасници – међу њима су могли бити и они који су пратили Павла у градовима Мале Азије и чак покушали да га убију. Али Павле је био непоколебљив – ове године се спремао да дочека Педесетницу у Јерусалиму.

А сада се окренимо тексту Писма.

„И настаде велики плач свију и грлећи Павла целиваху га, особито растужени због речи коју је казао да они више неће видети лица његова; и отправише га у лађу” (Дап. 20, 37–38).

„А када ми, раставши се од њих, отпловисмо, идући право дођосмо на Кос, и други дан на Родос, а оданде у Патру, и нашавши лађу која полази у Феникију, уђосмо и одвезосмо се” (Дап. 21, 1–2).

„После ових дана спремисмо се и изиђосмо у Јерусалим“ (Дап. 21, 15). „И када дођосмо у Јерусалим, примише нас браћа љубазно” (Дап. 21, 17).

Обратите пажњу да се овде прича води у првом лицу. Ко смо то *ми* и кога то *нас*? До 16. главе Књига Дела апостолских говори о Павлу у трећем лицу: он (Павле) се упутио туда, он је проповедао тамо, а потом се појављује заменица *ми*. Јасно да аутор Књиге Дела апостолских има у виду апостола Павла и самог себе. А ко је био аутор Књиге Дела апостолских? Аутор је био јеванђелиста Лука.

Шта знамо о јеванђелисти Луки?

Сам Лука нам о себи ништа не саопштава. Али код нас, савремених хришћана, који покушавамо да разумемо, постоје три извора информација:

1. Библија (она нам ипак нешто важно говори о светом Луки!).
2. Ванбиблијско предање, које је сачувала Православна Црква.
3. Савремена наука.

Сагласно Библији, свети Лука је био, прво, сапутник апостола Павла, и, друго, лекар.

Павле, који у својим посланицама набраја своје сапутнике и сараднике, неколико пута спомиње Луку, при чему га на једном месту назива „Лука, лекар љубљени” (Кол. 4, 14). У посланици Коринћанима Павле признаје да тешко страда од некакве болести (каква је то била болест, Павле не говори, назива је „жаоком у телу”):

„И да се не би погордио због мноштва откривења, даде ми се жалац у тело, анђео сатанин, да ми пакости, да се не поносим. За њега трипут Господа молих да одступи од мене. Али ми рече Господ: Доста ти је благодат моја; јер се сила моја у немоћи показује савршена” (2Кор. 12, 7–9).

Очигледно, Павлова молитва за олакшање болести која га је мучила није остала сасвим без одговора: очи путовања у Грчку придружује му се лекар, пореклом

из Антиохије, Лука, који је могао указати медицинску помоћ и њему самом и његовим пријатељима. Од овог момента заменица *он* у записима Луке мења се у *ми*, јер сада они, Лука и Павле, путују заједно!

Овог часа ћемо прескочити ванбиблијско предање Цркве и окренућемо се савременој науци...

Књига Дела апостолских, причајући о мисионарским путовањима Светог апостола Павла (и не само о њима) непогрешиво упућује на 32 земље, 54 града и 9 острва. Лука веома тачно памти титуле које се односе на овог или оног владара. Није узалуд британски археолог Вилем Мичел Рамзи, један од највећих стручњака прве половине XX века о библијској археологији, писао с усхићењем:

„Лука је првокласни историчар. Говоримо не само о томе да су сва његова фактичка сведочанства достојна поверења, него и о томе да би требало да буде постављен у исти низ са највећим историчарима света”¹.

Према тврђењу савремених лингвиста, грчки језик две књиге, које је написао Лука, разликује се од осталих књига Новог Завета. То није просто правилан, богат, обликован језик, то је језик човека који је читао грчке историчаре, на пример, Тукидита. Лука свесно стилистички подражава историчаре Јелине².

То јест за дело благовести не узима се више неко од неписмених рибара Јевреја са Галилејског мора, већ интелектуалац, који прелепо влада грчким језиком и који чита грчке историчаре. По крви, Лука је био или Грк или, може бити, Сиријац (то јест Семит), али овде главно није крв, већ управо погруженост у грчку културу.

Овде се неко од наших читалаца може засмејати. Писмо говори да је Лука био лекар, наука – безмало професионални историчар... А читава ствар је у томе да се у античком свету медицина сматрала хуманитарном науком, науком о човеку, зато су будућег лекара делимично обучавали и историји и словесности. Чак су се могли обучавати сликарству и другим изузетним уметностима. И ево, схвативши ову везу, ми се можемо смело вратити на предање, које је сачувано у Православној Цркви. Сагласно предању Цркве, јеванђелиста Лука је био први иконописац, насликао је прве три иконе Пресвете Богородице. На то ћемо се још вратити.

У Јерусалиму је немирно...

Дакле, у пролеће 60 (приближно) године Павле и Лука пребивају у Јерусалиму, и њих сусрећу локални хришћани. Шта је по себи представљала тада Јерусалимска Црква?

У претежној већини то су били Јевреји по крви, који су наставили по старом да држе Мојсијев закон: обрезање, суботу, правила кошерне хране итд. На челу зајед-

нице стајао је Јаков, брат Господњи, човек аскетског живота, којег су уважавали чак и многи неверујући Јудејци. Јаков је био син праведног Јосифа Заручника из првог брака. Дуго времена није веровао у божанственост свог названог брата Исуса. Али, убрзо након Његовог Васкрсења из мртвих Господ се јавио Јакову и поставио га на чело јерусалимске заједнице.

Јерусалимска Црква је живела по веома строгом принципу, можемо га назвати „комунистичким”, али је правилније – монашки. Уопште није било речи о појединачној имовини. Када човек постане хришћанин, био је дужан да прода све што је имао и добијени новац преда у „заједничку касу”. Нама, савременим хришћанима Светог града, подељеним између себе својим личним интересима и егоизмом, тешко је чак и да замислимо ову атмосферу братства, која је царевала у то време међу следбеницима Месије из Назарета...

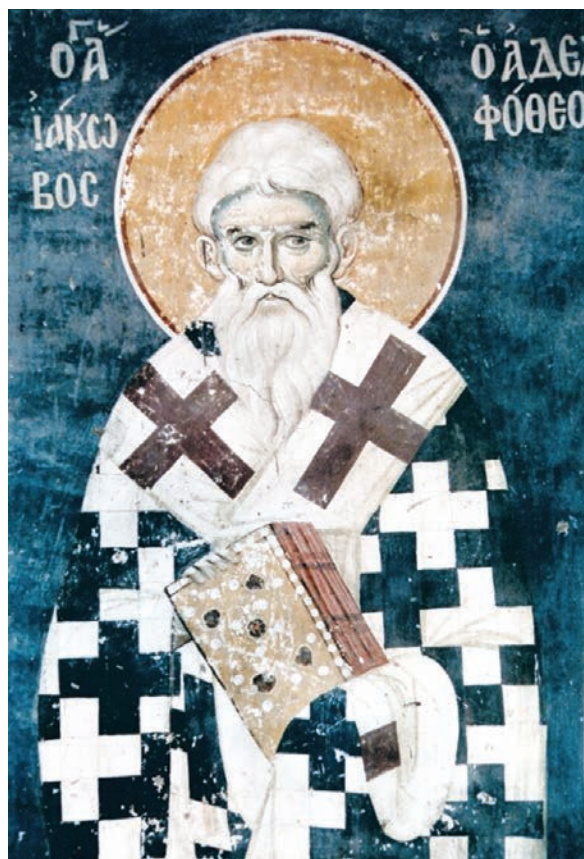
Јерусалимски хришћани су радосно дочекали Павла и његово сапутнике, али одмах их упозорише на неповољне околности у граду, и да је однос према Павлу отворено непријатељски. Када Павле, без обзира на упозорења, ипак приступа у храм, њега одмах препознају. Јудејци се бацају на њега и покушавају да га линчују. Али се одмах мешају римски војници, који су поводом празника (као што смо већ писали, на већину јеврејских празника стотине хиљада људи се стицало у град из целог света) били стављени у повећану спремност. Војници одвајају Павла од разбеснеле гомиле, а потом римске власти, да би избегле немир у граду, под појачаном стражом упућују Павла у Кесарију. Тамо Павле проводи две године, и одатле га упућују у Рим. У Риму ће Павле након неколико лета погинути. На врхунцу гоњења Нерон ће му одсећи главу изван градских зидина. Али ми остајемо мисаоно у Јерусалиму, са јеванђелистом Луком...

„Других више нема, а ови су далеко”

Чиме се у то време Лука бавио у Јерусалиму? Вероватно није имао пролем са прехрањивањем. Лука је био лекар – професија нужна и увек тражена. Па и локални хришћани нису остављали у нужди свог сабрата. Али је, може бити, Лука користио своју посету овом граду ради још нечега? Одговор на ово питање добићемо ако отворимо Јеванђеље по Луки, књигу која се појавила у свету, како претпостављају историчари, у Риму, неколико година након што је Лука посетио Јерусалим.

Ево од чега почиње Јеванђеље од Луке:

„Будући да су многи покушали изложити казивање о догађајима који су се догодили међу нама, као што нам предадоше они који су од почетка били очевидци и слуге Речи, намислих и ја, испитавши тачно све од почетка,

по реду писати теби, племенити Теофиле, да познаш те мељ оних речи којима си научен” (Лк. 1, 1–4).

О чему је овде заправо реч?

Од времена распећа и Васкрсења Господа прошло је, као што смо већ рекли, око тридесет година. То значи да онај ко је био вршњак Христов, сада је већ ушао у сед-

му деценију. Онај ко је у данима распећа Господа имао двадесет година, сада је већ навршио педесет. Средње трајање живота у та времена није било високо, због ниског нивоа медицине, многи су умирали не доживевши шездесет. Покољење оних људи, који су били *од самог почетка очевидци и служитељи Речи* (то јест очевидци Христа) почело је да одлази из живота. Постојала је опасност да ће сведочанства о земаљском животу, о чудима и проповедима Спаситеља бити заборављена или изврнута. Настала је неопходност да се запишу ова сведочанства.

Ви ћете рећи, а зашто је било потребно чекати толико времена? Због чега нису могла одмах бити написана Јеванђеља? Ево у чему је овде ствар.

Овог часа, ако се са нама дешава нешто важно, што бисмо хтели поделити са пријатељима, одмах можемо изложити своје белешке са фотографијама, на пример, по друштвеним мрежама. Али тако нису стајале ствари у древности. Књиге (тачније, свици) су у та времена писали на листовима папируса. Правоугаоне листове спајали су лепљивим тракама једне за друге, и целу ову дугачку

траку савијали у свитак. Понекад су крајњи лист причвђивали за дрвену дршку. Ради бољег чувања свитке су понекад убацивали у кожне футроле. Вредност једног таквог свитка, укључујући исплату услуга професионалног секретара-брзописца, сачињавала је, у савременом новцу, око 5000 долара (такву цифру наводи у својим предавањима Стивен Де Јанг). То јест сума, иако није прекомерна, није ни сасвим мала. Ипак, ако рачунамо да је условних 5000 долара стајао само један примерак, а за верујуће хришћане, који су живели по целој империји, била је потребна велика количина свитака. Испада да је писана проповед у та времена била скупа ствар. При томе не сасвим ефективна. У јеванђељска времена многи напросто нису умели да читају.

Друга је ствар – усмена проповед. У то време житељи империје владали су на говорном нивоу не једним већ, по правилу, неколиким језицима. На пример, у Палестини су сви знали минимално грчки и арамејски, у градовима су многи знали латински. А у Јерусалиму, како претпостављају неки истраживачи, још се сачувао иврит у својству говорног језика.

Ето зашто су апостоли (од којих су неки, на пример, Петар и Јован, сами били некњижевни људи) користили усмену проповед. Они су просто причали људима о ономе што су видели својим очима и чули својим ушима о животу, смрти и Васкрсењу Господа. Али, када су, током година, *сведоци и очевидци Речи* почели одлазити из живота, настала је неопходност да се забележе њихова сведочанства.

До шездесете године већ су била написана два Јеванђеља. Прво је написао јеванђелиста Матеј, један од седамдесет апостола. Матеј је био цариник (сакупљач пореза), и, дакле, човек писмен, који је навикао на састављање извештаја. Јеванђеље по Матеју је било написано на јеврејском (или на арамејском?) језику и предвиђено је пре свега за Јевреје.

Друго Јеванђеље написао је Марко. Марко, који је владао занатом брзописца, записао је оно што је чуо из усмених прича првоврховног апостола Петра. Јеванђеље по Марку је најкраће од четири. Један од раних отаца Цркве, Свети Папије, који је лично познавао неке од апостола, сведочи да Марко, записујући јеванђељске догађаје, није придавао велики значај хронолошкој тачности, за њега је био важнији духовни смисао.

Осим ова два Јеванђеља, појавили су се, мора бити, за то време и први апокрифи, то јест успомене о Христу, у којима је Божанствена истина била помешана с људским измишљотинама. Не пише узалуд Лука да су „многи почели да састављају повести о савршено познатим међу нама догађајима”. Реч „многи” значи да нису само Матеј и Марко објавили своје приче, већ још неки сведоци и, може бити, лажни сведоци...

У таквој ситуацији Лука, човек свестраног образовања, упознат са радовима класичних грчких историчара, осећа да је куцнуо час, осећа своју мисију. Он је дужан да напише своје, треће Јеванђеље, ради тога да би, прво, допунио и прецизирао Јеванђеља по Матеју и Марку, и, друго, да потврди својим Јеванђељем прва два и одсече ону лаж, која се, већ испреплетена са истином, почела објављивати у апокрифима.

Подсетимо се још једном. Од времена Спаситеља већ је протекло три деценије. Христово покољење постепе-

но је одлазило из овог живота. Луки је било потребно да нађе очевидце Речи, оне који су били са Господом на самом почетку Његовог пута, оне који би му могли казати оно што сам није знао.

Апостола у то време није било у Светој Земљи: разишли су се по белом свету, проповедајући васкрслог Господа... Уосталом, један од дванаесторице би морао да се у то време налази у Јерусалиму. Вољени Христов ученик, најмлађи од апостола, Јован Богослов, морао би тада да живи у Горњем граду. Он је привремено оставио Малу Азију и вратио се овамо, у Свету Земљу. А у дому апостола Јована, добијеном у елитном, горњем делу Јерусалима, живела је Пречиста Дева Марија.

Да ли је Дева Марија могла живети управо у Горњем граду (често део овог града још називају Сионом), у кварту богаташа? И уопште, шта је за хришћане тог времена значила Дева Марија? Овде нам предстоји да начинимо екскурсу у Стари Завет.

Да ли су први хришћани могли поштовати Богородицу?

Сагласно сведочанству Библије, у Јудејском царству, где су владали цареви из Давидовог рода, особитим поштовањем увек се окруживала мајке господара.

Већ се о наследнику цара Давида, Соломону Премудром, говори да његова мати Вирсавеја (Батшева), долази код њега као заступница својих поданика. Вирсавеја, удовица Давида, коју је он некада преступно узео од свог верног војника Урије, наравно, била је далеко од Пресвете Помоћнице грешних, то јест од Богородице, али овде нису важна лична својства царевог матери, већ улога коју је она испуњавала овде, и оно поштовање које јој указује јудејски монарх: „Цар уста пред њом, и поклони јој се, и седе на престољу свом. Поставише престо и за мајку цара, и она седе десно од његове руке” (3Цар. 2, 19).

У Библији седети десно од царевог руке („одеснују”, на црквенословенском) знак је особитог статуса, особите блискости, и сам Христос по свом Вазнесењу на небеса седи десно од Бога Оца (Јн. 16, 19; 1Пт. 3, 22).

Особити статус царице-мајке можда је установио сам Давид. А Давиду је највероватније то било указано

одозго. Јер не може бити случајност да библијски аутори при набрајању свих царева из Давидовог дома одмах из имена господара увек наводе име његове мајке! (уп. 3Цар. 14, 21; 15, 2; 15, 10; 22, 42; 4 Цар. 8, 26; 12, 1; 14, 2; 15, 2; 15, 13; 15, 30; 15, 33; 18, 2; 21, 1; 21, 19; 22, 1; 23, 31; 23, 36; 24, 8; 24, 18 и паралелна места у 1 и 2Пар.). Ничег сличног не видимо у родослову господара северног Израилског царства, где нису владали цареви из Давидовог рода, па и уопште, слично поштовање управо мајке господара ако и није било јединствено, онда је веома ретко у древној историји...

Користећи свој положај царице-мајке, зловница Готлија (Аталија) је по смрти свог сина Охозиије (Ахазиије) чак покушала да присвоји себи сву власт у Јудеји, наредивши да побију сопствене унукe, принчеве из Давидовог рода и, на тај начин, умало није уништила целу династију (4Цар. 8, 26; 11, 1–20).

Први хришћани, будући Јевреји по крви и поштујући Господа као Цара из дома Давидовог, наравно, знали су за древну традицију. Зато не чуди поштовање којим су окруживали Пречисту Мајку свог Месије-Цара. Након што је Исус Христос, Цар Јудејски, био распет на Крсту, васкрсао из мртвих и у четрдесети дан вазнео се на небеса са Маслинове горе, код апостола и свих хришћана овде, на земљи, у доњем Јерусалиму још је остала Царица-Мати. Кротка, ћутљива, незахтевна, претпостављајући да увек остане у сенци, али свеједно Царица...

Зато јерусалимско предање, сгласно којем се Јованов дом налазио на Сиону, који је у та времена био елитни квартал, чини нам се у високом степену вероватним.

Заведеј, отац апостола Јакова и Јована Богослова, не само да је рибарио сам, користио је и труд најамника (Мк. 1, 19–20), дакле, био је човек имућан. Очигледно да је достављао рибу за јерусалимске „озбиљне људе”, зато је Јован, за разлику од Петра, улазио у дом првосвештеника и чак га лично познавао (Јн. 18, 15). Овим је могуће објаснити чињеницу да је Јован имао свој дом на Сиону.

Али постоји и друга верзија. Дом у Горњем граду могао је бити приложен за хришћанску заједницу од неког богатог Јерусалимљана, а потом је заједница препустила овај дом на располагање Мајци Цара-Месије и Њеног посинка.

Сусрет

Да ли су се у Јерусалиму сусрели Свети Лука и Пресвета Мајка Божија? Убеђени смо да су се срели. Имамо ли за то потврде? Убађени смо да имамо. Потврда су, са нашег становишта, прве две главе из Јеванђеља по Луки, састављене од пет сјеча, који се налазе само у овом Јеванђељу! Ево пописа тих догађаја.

1. Благовести. Лука нам приповеда како се у забаченом галилејском градићу Назарету арханђел Гаврило јавио Деви Марији и објавио да ће родити Сина, који ће сести на престо Давида. Овај се догађај налази само у Јеванђељу по Луки, и Луки га је могла испричати Дева Марија.

2. Рођење Јована Претече. Код праведних Захарије и Јелисавете, који су живели у *горњем граду Јудином* (можда испод горе Ора, на чијој се стени данас налази руски Горњенски манастир), дуго времена није било деце. Јелисавета је била рођака Деве Марије, а Захарија свештеник у Јерусалимском храму. И ево, у храму је анђео известио Захарију да ће му се родити дете. Дева Марија долази из Назарета да би поздравила своју сродницу са овом радошћу...

3. Витлејемски пастири. У ноћи Рођења, витлејемским пастирима, који су напасали своје овчице у пољу изван града, анђели објављују да се сада у Витлејему, граду цара Давида, родио Спаситељ света. Пастири трче у Витлејем, налазе Деву Марију и Богомладенца и причају о виђењу анђела. Лука пише да је речи пастира

Марија „слагала у срцу своме” (Лк. 2, 19), то јест да до тог времена никоме није причала. Овај се догађај налази само у Јеванђељу по Луки, и испричати га је могла само Дева Марија.

4. Срећење. Четрдесет дана после Рођења Христовог Марија заједно са Јосифом одлази из Витлејема у Јерусалим, приносећи четрдесетодневног младенца Исуса у храм. Тамо их је сусрео Праведни Симеон, који прима Богомладенца на своје руке... Овај се догађај налази само у Јеванђељу по Луки, и испричати га је могла само Дева Марија.

5. Дете Исус у Јерусалимском храму. Када је Исусу било дванаест лета, Јосиф и Дева Марија одведоше га у Јерусалим. На повратку су приметили да је дете нестало. После тродневног тражења Јосиф и Марија нађоше Исуса у Јерусалимском храму... Овај се догађај налази само у Јеванђељу по Луки, и испричати га је могла само Дева Марија.

На тај начин, нама, православним хришћанима, није сметало да памтимо да два од дванаест празника, Благовести Пресвете Богородице и Срећење, потичу од догађаја на које је сећање сачувао управо јеванђелиста Лука.

Али ми не треба само на томе да будемо благодарни Луки...

Лица и ликови

Када се налазимо у православном храму, свих страна нас окружују ликови (то јест лица): ликови Божији и ликови Његових светих. А где још тако често долазимо у додир са *лицима*? Вероватно ће за многе одговор бити неочекиван. *Лица* нас окружују на страницама Писма!

Реч „лице” у Старом Завету често се користи да би се показало нечије *лично* присуство, *личну* везу са неким. А израз „лице Божије” подвлачи *лично* присуство Божије.

Са једне стране, Бог Старог Завета је трансцендентан, то јест оностран нашем свету. Али љубав Божија према људима „пробија” ову оностраност. У Књизи Изласка читамо: „И говораше Господ с Мојсијем лицем у лице, као што би неко говорио с пријатељем својим” (Изл. 33, 11). Овде се говори о томе да нам Бог ипак може бити близак, да су најбољи људи Старог Завета могли ступити са Њим у личне (реч „личност” потиче од речи „лице”) односе.

У Књизи Постања, у 32. глави, приповеда се како се унук Авраама, Јаков, ноћу борио са Богом и на крају крајева примио благослов Божији. Јаков је овековечио тај догађај, назвавши место његовог ноћног сусрета са Богом Пенуел (лице Божије), рекавши: „ја сам видео Бога лицем у лице, и сачувала се душа моја” (Пост. 32, 30).

Библијска реч *פנים* (*паним*, лик, лице) може подвлачити само лично Божије присуство, али и Његов благослов. У Књизи Бројева наводи се благослов Аронов, где се такође двапут спомиње Божије лице:

„Да те благослови Господ и да те чува! Да те обасја Господ лицем својим и да те помилује! Да Господ обрати лице своје к теби и даде ти мир!” (Бр. 6, 24–26).

Шта значи израз „да те обасја Господ лицем својим?” Савремени православни аутор Робер Аракаки пише: „У овом благослову двапут се спомиње лице Божије. Оба израза су веома лепа и жива. Израз *да те обасја*

Господ лицем својим може се схватити тако да те посматра Бог са широким осмехом на своме лицу. Зар никада нисте приметили како се од осмеха лице човечије цело светли? Или како осмех мајке или оца приморавају дете да буквално сија од радости? Окренут ка нама, Божији осмех говори нам да нас Он воли, да нам жели добро... Други израз из Ароновог благослова: *да те обасја Господ лицем својим* значи следеће: када нас Бог благослови, он нам окреће своје лице, то јест прихвата нас, ступа у лични однос са нама. Напротив, када Бог у Библији одвраћа своје лице, то значи да нас је одбацио, да су наши односи с Њим окончани...³³

Али у Библији је пуно примера када нам се Бог обраћа или, напротив, одвраћа од нас свој лик. У Библији, на пример, пророк не стоји просто пред царем, он стоји пред лицем цара. А цар са своје стране седи на трону пред лицем пророка. Јеврејски језик је тако уређен да се у њему ова реч употребљава управо као израз персоналне везе. Тако на страницама Писма пред нама промичу лица Божијих пророка, лица Божијих пријатеља и слуга, лица царева и царица...

Све је то веома добро знао Лука, који, иако није био Јеврејин по крви, прима веру Израилља и пажљиво, у грчким преводима, изучава Свето Писмо. По свом језику, по култури (а, може бити, и по крви) Лука је био Грк. Ако су Јевреји, потомци Сима, опажали свет кроз текст, онда је Грцима, потомцима Јафетовим (само име Јафет потиче од речи *אֵפֶת, јафе*, то јест „лепи, прелепи“), био дат од Бога особит дар – дар да виде свет кроз лепоту, кроз видљиви облик...

Колико пута је, вероватно, за време путовања по Римској империји Лука био у прилици да чује од новообраћених верника жаљење за тим што немају могућност да доспеју до Јерусалима и виде својим очима Ону, кроз коју се у свет јавио Спаситељ. Јер сада, када је „Реч постала тело“ (Јн. 1, 14), када је сам Бог постао човек, када је некада невидљив Бог постао видљив, дакле, и изобразив, самим тим бисмо могли и требали изобразити Марију. Ону исту Пречисту Деву, која је још увек живела у Јерусалиму, али која ће у скором времену напустити овај свет... И ево, Лука је одлучио да наслика три Њена лика.

У предивном украјинском филму „Шира од Небеса“ (овај филма лако можете преузети на Јутјуб-у) тако је и показано. У Јерусалиму, на Сионској гори, у дому апостола Јована, Лука седи пред Мајком Божијом и слика воштаним бојама на дашчици Њен лик. Иако Марија више није сасвим млада, на дашчици је изображава као младу Деву, која држи на својим пречистим рукама Богомладенца. Лука слика прве иконе у историји хришћанства. Слика за своје пријатеље хришћане, слика за будућа покољења, слика за нас. А Дева Марија (овога, истина, у филму нема) прича Луки о себи и о свом Сину. Прича за све хришћане, прича за будућа покољења, прича за све нас. А у Јерусалиму се већ смржава...

Опраштање

На Сиону се већ смрачило. Светлост сутона, која је долазила кроз отворен прозор, згушњавала се, постајала модра, потом је постала тамнољубичаста. У горници, осветљеној са неколико свећњака, мирисаше растопљен восак и свеже печени хлебови...

У горницу уђе Јован. Најмлађи од апостола, далеко

од тога да је био млад, њему је већ педесет лета. Лука, наравно, још није знао да ће се Дева Марија упокојити у Јерусалиму већ након неколико година. После Њеног Успења погинуће скоро свих дванаест апостола. Погинуће и многи други хришћани, погинуће и сам Лука. Од Дванаесторице само ће он, Јован, љубљени ученик Господа, избећи мученичку смрт. Доживеће дубоку старост и пред саму смрт успеће да напише своје, четврто по реду Јеванђеље...

– Добро вече, ими⁴ – мешајући, како је то било прихваћено тада у Јерусалиму, иврит са арамејским, поздравља се Јован са Девом Маријом. У његовом гласу чула се породична, синовска једноставност и у исто време изражавало се поштовање. – Извини, али Теби је већ време да одмориш. – окрену се према Луки. – Седи да обедујемо, драги. Биће посла и за сутра. Данас нам је време да сви одморимо. На улици се већ смржава!

– Ма не, више нећу доћи, мој рад је окончан – одговори осмехујући се, Лука. – Ја сам се и тако нагостио у вашим крајевима. Сутра ујутро упућујем се у Кесарију, одакле се надам да са Павлом морем доспем до Рима. Загрлимо се, брате, ко зна да ли ће нас удостојити Бог да се видимо...

На излазу Лука се још једном окрену. Марија је стајала, ослоњена на довратник, замотана у широку и дугачку мараму. Стајала је, као да је погружена у тмину, густе и дугачке гране дрвета које је расло у дворишту сакривале су је од месечине, и оно што је тог часа видео Лука чинило се само обрисом, само варљивом контуром на фону каменних зидова и равног крова, камене ограде и високог црног дрвета... Али то је била Она, Пречиста Дева, и Лука је схватио да се они заувек, до сусрета на Небесима, опраштају.

– Довиђења, имену⁵ – рече Лука. – Моли Христа Бога за нас...

Над Јерусалимом се зачуло кукурикање петлова и ноћ се већ се истањила. Земља одисаше хладноћом. Над ивицом Маслинске горе висила је, поскакујући на облацима, јутарња звезда. Јерусалим се чинио као огромна рељефна слика, која пузи ка Кедронској долини. Сасвим далеко, између нагнутих планина, извијала се нит пута, водила је на југ, и по њој су, полагаано се њишући, таласасто и споро ишле камиле. Три непознате птице које су летеле над караваном, подесећале су на мудраце, који некада дођоше у Витлејем овим истим путем, који пролази поред Рахиљине гробнице...

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

¹ William Mitchell Ramsey. *St. Paul the Traveler and the Roman Citizen*.

² Информацију о подацима лингвистике преузели смо из аудио предавања америчког православног библисте о. Стивена ДеЈанга. Блог о. Стивена Де Јанга. *The Whole Counsel Blog. The Scriptures in the Orthodox Church*. <https://blogs.ancientfaith.com/wholecounsel/>

³ Robert Arakaki. *The Biblical Basis for Icons*. <https://blogs.ancientfaith.com/orthodoxbridge/is-there-a-biblical-basis-for-icons/>

⁴ Ими – мајко моја (ивр.).

⁵ Имену – мајко наша (ивр.).

Владимир Василик, ђакон

О РАНОХРИШЋАНСКИМ ИЗВОРИМА ПЕТРОВОГ ПОСТА

Као што је познато, Петров пост нераскидиво је повезан са Педесетницом, пошто почиње недељу дана после ње. Ако говоримо о изворима поста везаног за Педесетницу, онда се они налазе у самом Светом Писму. Сетимо се да су апостоли спремали за силазак Светог Духа постом и молитвом.

Οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ σὺν γυναίξιν καὶ Μαρίας τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ¹.

„Сви они су једнодушно пребивали у молитви са женама и Маријом, Мајком Исусовом” (Дап. 1, 14).

Глагол προσκαρτερεο значи не само пребивати, него претрпети, издржати

– пост, носити подвиг. Можемо се упитати: због чега онда у савременој пракси, па и у старини, не постимо уочи Педесетнице? Одговор је појмљив: период између Пасхе и Педесетнице осмишљава се као нека целина, обележена радошћу због Васкрслог Господа, а затим – због силаска Светог Духа. Пост у овом периоду био би неумесан. Премда је дискутабилно питање о држању поста средом и петак у периоду Педесетнице, ипак је тешко представити дуготрајан пост током Педесетнице. Међутим, и сећање на апостолски пост уочи Педесетнице није могло да нестане и, сходно томе, он је могао да се премести у период после Педесетнице. Касније, у V веку Свети папа Лав Велики управо тако мотивише пост после Педесетнице:

„После дуготрајног празника Педесетнице пост је особито неопходан да бисмо подвигом очистили мисли и постали достојни дарова Светог Духа. Иза садашњег празновања, које је Дух Свети осветио својим силаском, обично следи свенародни пост, благодатно установљен за лечење душе и тела, и који зато захтева да га спроведемо са дужним страхопоштовањем. Јер ми не сумњамо да је, након што су се апостоли испунили обећаном силом одозго, када се Дух истине уселио у њихова срца, међу осталим тајнама небеског учења по предлогу Утешитеља, такође предано учење и о духовном уздржању, како би срца, очистивши се постом, постала способна за примање благодатних дарова... Не можемо се суочити са предстојећим напорима прогонитеља и јаросним претњама безбожних у разнеженом телу и подгојеној плоти, пошто оно што наслађује нашег спољашњег човека, разрушава унутрашњег и, напротив, разумна душа се тим више очишћује што се више умртвљује плот”.

Сагласне су са њим и мисли Светог Јована Златоустог у тумачењу Дела апостолских: „Пост је велико оружје у искушењима и они су њиме (то јест постом) били добро васпитани. Гле, када се молиш, када претрпиш у молитви, када имаш љубав, тада силази на тебе Свети Дух”². Размотримо сада сведочанство Иполита Римског. Већина истраживача у садашње време склони су да сматрају да је аутор у ствари Иполит Тивејски, али то су већ детаљи³.

„Удовице и девственице нека често посте и моле се у цркви. Такође свештеници и мирјани нека посте када желе. Епископ може постити само [у онај дан] када буде постио цео народ, зато што се може десити да неко пожели учинити прилог у цркву, и он [епископ] ово не може одбити. Ако пре-

лама хлеб, тада је дужан да неизоставно окуси од њега”.

Другим речима, правила се не усредсређују на минимализам у посту, него на максимализам. Пример у овоме треба да буду деве и удовице (протомонаштво). За њима следе презвитери и мирјани. Само је епископ спутан у својој слободи да пости често, зато што је он једини опуномоћени вршатељ евхаристије, којег нико не може заменити, мора бити сваког дана спреман да врши евхаристију и, сходно томе, да наруши пост, који се састоји у некушању хране до деветог часа.

Даље, упознавши се с литургијским животом сагласно египатским канонима и Учењу дванаесторице апостола, увиђамо да се он карактерише довољном слободом: даје се текст анафоре – евхаристијске молитве, али се специјално указује на то да се не сматра обавезним и да не треба осуђивати оне који се другачије моле, само да је њихова молитва правилна. Полазећи од ових претпоставки (часност поста и литургијска чистота) треба се са свом озбиљношћу односити према упутству за пост после Педесетнице: 33. О томе да не доликује да било ко на Пасху окуша било шта пре часа који је установљен за храну. Нико на Пасху нека не окуша пре причешћа. Јер ко тако поступа, томе се пост не зарачунава. Бременита жена или болесник, који не може два дана да пости, нека пости због неопходности у суботу, задовољавајући се само хлебом и водом. Ако ко, будући да је на пловидби или из друге неминовности није знао дан [Пасхе], тада, дознавши о овоме, нека пости за протекли пост после Педесетнице. Јер Пахса, коју празнујемо није символ. Обличје [tyrus] је већ прошло, зато се пост преноси на други месец, и ко треба да пости, нека то чини у стварности⁴.

Какве закључке треба из овога начинити? Постојао је фиксирани пост Педесетнице – можда за ревнитеље, којима су се присајединили и они који из различитих разлога нису могли да посте уочи Пасхе. Компензаторна вредност овог поста је сумњива. Са једне стране се говори о томе да наша Пасха није обличје и према њој се морамо односити озбиљно. С друге стране – због чега управо одмах после Педесетнице? Није ли то повезано са познатом традицијом добровољног поста после неке духовне радости, као што је наш понедељак?

Сада што се тиче дводневног предпасхалног поста у III веку. Треба приметити неслагање изворника по овом питању. Најбоље сведочење даје нам Свети Дионисије Александријски, који говори о различитим праксама поста: недељном, двонедељном и чак четрдесетодневном.

Што се тиче сведочанства Апостолског предања – „Бременита жена или болесник, који не може два дана да пости, нека посте због неопходности у суботу, задовољавајући се само хлебом и водом” – њега можемо интерпретирати као упутство не на цело време предпасхалног поста, већ на његово појачање у два дана, тј. у Велики петак и Велику суботу. Јер и савремени типик у суштини ствари подразумева неокушање било чега све до отпуста литургије Велике суботе, која по уставу треба да се врши увече и додаје: „Ако је ко немоћан, нека му се дају хлеб и вода по заласку сунца”.

То да идеја вишедневних постова није била страна хришћанима доникејске епохе показује такав апокрифни споменик III века као што је Псудо-Климентина – прича о проповеди Светог апостола Петра. У њима Свети апостол Петар говори о Клименту који је поверовао: „Благодарим Богу и за твоје спасење и за моју радост. Међутим, постићеш током три месеца и примићеш свето Крштење”⁷⁵.

Очигледно је почетком IV века четрдесетодневни пасхални пост ступио на снагу. О овоме недвосмислено сведочи Јевсевије Кесаријски у свом трактату „О пасхалном тријумфу”: „Удостојеним васкрсења у Богу већ је немогуће да падну на земљу. Не може ослобођен од страсти претрпети једнако са поробљеним. Зато после Пасхе празнујемо Педесетницу целих седам недеља. Пређашњи век обележен је тиме што смо се одважно подвизавали у четрдесетодневној аскези уочи Пасхе током шест недеља. Јер је то делатна и практична шестица. Јер је за шест дана Бог створио све. А њен труд превазилази други празник, пошто он умножава међу нама одмор, чије симболе настоји да означи седмица”⁷⁶.

У крајњој мери, до 325. године већ је постојао пост. И, приметимо, идеја четрдесетодневног поста није настала у IV веку на празном месту.

Од средине IV века код нас већ постоје сведочанства о посту после Педесетнице.

Треба приметити сведочанство Светог Атанасија Александријског – дело „Апологија свог бекства”: „Јер је народ, који је постио у недељу после Педесетнице, изашао да се помоли на гробљу. Јер су многи одбацили општење са Георгијем (то јест аријанским епископом Александрије). Али свескрнавни, дознавши о овоме, раздражује војсковођу Саватија, манихејца. И овај, са мноштвом војника у оклопима и исуканим

мачевима, који носе лукове и стреле,

устреми се против народа у недељу. Пронашавши неколико

(јер већина их је због времена отишла) учинио је оно што сје требало да ураде војном заповеднику, који је чуо ово”⁷⁷.

Ови догађаји одnose се на 356. годину.

Дакле, имамо сведочанство о томе да је народ постио целу недељу и тек после овога излазио на гробље, очигледно ради тога да би савршио евхаристију. Важан знак поста у старини је изостанак литургије у радне дане и чак у суботу.

При томе су Александријци постили минимално недељу дана, а можда и више, пошто Свети Атанасије не говори о томе да су

коначно разрешавали свој пост, него само

„испостивши недељу”⁷⁸. У сваком случају, код нас нема сведочанстава ни за ни против тога да је овај пост био само недељни.

Отац Андреј Курајев (сада свргнут из чина – прим. Прев.) испустио је читав низ важних докумената и низ важних подробности. У ствари, све је много интересантније и озбиљније него што он приказује. Прво, оно што о. Курајев говори поводом текста блажене Егерије, односи се на повратак обичном времену после Педесетнице. Ево латинског оригинала: „XLIV. I. Iam autem de alia die quinquagesimarum omnes ieiunant iuxta consuetudinem sicut toto anno, qui prout potest, excepta die sabbati et dominica, qua nunquam ieiunatur in hisdem locis. Etiam postmodum ceteris diebus ita singula aguntur ut toto anno, id est semper de pullo primo ad Anastase uigiletur”.

Дакле, у други дан после Педесетнице сви посте саслично обичају, као и целе године, како ко може, осим дана суботе и недеље, у који се никада није постило у овим местима. Дакле, након неколико дана тако се врши сваки дан, као у целој години, то јест у Анастасису (базилици Васкрсења) бдију од првих петлова (Itinerarium Egeriae. XLIV).

Он сматра да је реч о периоду изван поста, али, опростите, онда испада да су древни хришћани били већи испосници него ми? Испада да су постили током целе године, чак и суботом и недељом? Отац Андреј Курајев дели тачку гледишта Фернана Кабрала за наведени текст⁹, која не издржава никакве критике. Много дубљи поглед на ходочашће блажене Егерије у односу на пост после Педесетнице има отац Хуан Матеос. Он је изучавао халдејски несторијански обред, између осталог и пост после Педесетнице, који код савремених несторијанаца траје, као и код нас, од недеље после Педесетнице до Петровдана. Он је дошао до следећих закључака: у IV веку у Јерусалиму, Александрији и неким другим местима хришћанског Истока постојао је пост после Педесетнице. У V–VI веку се продужава и достиже у локалној сиријској традицији савремену дужину¹⁰. Касније се ова традиција распространила по целом хришћанском Истоку. Крајем првог хиљадугодишња доводи до тога да траје од Недеље свих светих до Петровдана. То јест ова институција је старија, и протеже се, у коначном збиру, од златног века патристике, то јест од IV века.

Друга сведочанства остављају нам Апостолске установе. С њима је све такође много интересантније него што мисли отац Андреј. Њихов редактор је око 380. године могао бити аријанац Јулијан Еклански. Али сам материјал „Апостолских усанова“ написан је много раније. Јулијан није све то исисао из прста. Материјал је много старији. То доказује, између осталог, такав веома интересантан текст, као што су Правила светих апостола. За нас је то нормативан текст, који се непосредно по-

зива на Апостолске установе, истина, односи се према њима са извесним неповерењем, али говори о њиховој тајанствености. Међутим, Правила светих апостола се спомињу већ 394. године. Некако је чудно да је за свега 14 година такав текст могао тако брзо мигрирати. Осим тога, постоје две тачке гледишта на 85 правила светих апостола. Сагласно првој, она су настала крајем IV века, сагласно другој почетком IV века. У науци до сада поводом овога тече спор. У Апостолским установама (5. књига, 19. глава) налази упутство за пост после Педесетнице. У сваком случају, то је древни текст из IV века, који може садржати у себи и старије реалије. Ево самог текста:

„Након што отпразнујете Педесетницу, празнујте једну недељу, а после ње постите једну седмицу. Јер је праведно и радовати се Божијем даривању и постити после одмора. Јер су и Мојсије и Илија постили четрдесет дана и Данило три недеље, желећи хлеба, није га окушао, и месо и вино нису улазили у његова уста. И блажена Ана, испитујући Самуила, говори: `Вина и сикере нисам пила, него изливам душу моју пред Господом`. И Нинивљани, који су постили три дана и три ноћи, избегаваху казне због гнева (Божијег). И Есфир, и Мардохеј, и Јудита постили су за време устанка безбожника, избегаваху Олофрена и Амана. И Давид говори: `Колена моја изнемогоше од поста и плот моја изменила се због јелеја`. И ви, постећи, просите од Бога прозбе ваше. После Недеље поста заповедам вам да постите сваку среду и сваки петак, а сувишак, који се образова од поста, разделите сиротима”.

Видимо да се овде ништа не говори о апостолском карактеру поста, међутим у делу наведених старозаветних примера очите су везе са Синајем.

Мојсијев пост састојао се у томе што је пробдео на гори Синај, беседећи с Богом, четрдесет дана и четрдесет ноћи, ништа не окушајући. Са друге стране, пророк Илија је ишао ка Синају четрдесет дана и четрдесет ноћи без хране и пића, после тога је окусио хлеб који је принео анђео. Као што је познато из Писма, и један и други су се, као резултат свог поста, удостојили Откровења. Даље, празник Педесетнице везан је са даривањем Закона Мојсију. У складу са тим, овај пост можемо назвати постом Педесетнице, немогућим уочи ње због празничног карактера периода, али веома неопходним после празника.

Приметимо да је у схватању аутора Апостолских усанова овај пост нераскидиво везан са Божијим даривањем, а у контексту Педесетнице означава даривање Светог Духа. Даље, пост Мојсија и Илије и откровење њиме повезано са неком мисијом и путем: Мојсију је заповеђено да води народ у обећану земљу, а Илији да помаже Јехуа за цара Самарије, Хазаила за цара Сирије и Јелисеја за пророка. Полазећи од овога, можемо претпоставити да идеја апостолског поста није била толико туђа за ауторе Апостолских усанова, као што то може изгледати на почетку.

Приметимо и добротворни карактер поста, поред аскетског: сувишак је заповеђено да дајемо сиротима. Разуме се, садашња пракса спремања укусних посних јела, нажалост, веома је распрострањена, наишла би на неразумеваше међу верујућима III–IV века.

Резимирајући, треба приметити да ни Егерија, ни Свети Атанасије, ни Апостолске установе, ни Лав Велики не говоре о компензаторном карактеру овог поста.

Чак и пасус из Иполита можемо схватити овако: ко није могао да пости у претпасхалном посту, макар да нормално пости у следећем.

Изузетну недоумицу изазвао је следећи пасус о. Андреја Курајева: „Па, и на рачун квадризимита. Ми, сагласно предању апостола, држимо један четрдесетодневни пост, они држе три четрдесетодневна поста у години, као да су пострадали три Спаситеља” (Иероним. Маркеллу. Послание 39 // Творения ч.1. с. 215).

Прво, термин „квадризимит” није познат црквеној наци. Друго, као што је познато, Божићни пост траје код нас четрдесет дана, а седмица уочи Рођења Христовог веома подсећа на Страсну седмицу по карактеру својих служби, али нико од здравомислећих православних људи не закључује да су пострадали три Спаситеља. Није добро специфичну ситуацију четвртог века преносити на наше време и спроводити саблажњиве аналогije које нису релевантне и могу само да помућују верујуће људе. Тим пре што је сведочанство Блаженог Јеронима јединствено: главне заблуде ове секте нису били дуги постови.

Реч је о секти тетрадити или квадридецимана, или четрнаесташа. Ова секта образовала се после 325. го-

дине. Њена основна заблуда са тачке гледишта Православне Цркве било је празновање Пасхе заједно с Јудејцима – 14. нисана по јудејском месечном календару, у дан првог пролећног пуног месеца, одакле се и образовао њихов назив „летрнаесташи”¹¹. Премда је ова традиција одговарала пракси Малоазијске Цркве од времена апостола Јована Богослова, она је оспоравана још крејем другог века¹² а постала је недопустива после I Васељенског Сабора. Иако се у канонима I Васељенског Сабора који су доспели до нас не говори о датуму празновања Пасхе, сагласно општеприхваћеном мишљењу, управо га је он утврдио, пошто је сагласно посланици императора Константина „угодно било свеопштем расуђивању вршити празник свете Пасхе у један те исти дан, ни у ком случају пре пролећне равнодневице, него у недељу која следи после јудејске пасхе и после пуног месеца, а не (само) равнодневице, или на дан равнодневице”¹³. Ипак, низ малоазијских заједница није се потчинио одлукама I Васељенског Сабора и наставио је да празнује Пасху 14. нисана. Већ седмо правило Лаодикијског Сабора (Мала Азија, 343. године) спомиње четрнаесташи у својству јеретика, којима предстоји да се присаједине кроз миропомазање, што указује на извесну блискост наведене секте по црквеном учењу и уређењу¹⁴. Одлуке Лаодикијског Сабора потврђује седми канон II Васељенског, или Константинопољског Сабора 380–381. године¹⁵.

Крајем двадесетих и почетком тридесетих година против четрнаесташа је деловао Несторије, будући још патријарх Константинопољски, што је изазвало испитивање на III Васељенском (Ефеском) Сабору 431. године¹⁶. По сведочанству Блаженог Теодорита, четрнаесташи су се придржавали веома строгих правила у односу на пале, као и новацијани, што је карактерисало низ ригорозних секти, а што је делимично условило и подједнак начин прихватања новацијана¹⁷. Ова секта била је особито распрострањена у западној Малој Азији, пре свега у Фригији, међутим, према не сасвим јасном извештају житија Светог Саве Освећеног, у првој половини шестог века неки несхватљиви „тетрадити” постојали су у Палестини¹⁸. Следећи помен о њима налази се у 95. канону Трулског Сабора из 691. године¹⁹. Четрдесеташе нису ислеђивале власти, за разлику од неких других ранохришћанских јереси, као што су, на пример, монанисти²⁰. Судећи по саопштењу Теофана Исповедника, почетком IX века дошло је до пораста броја чланова ове секте²¹.

Као што говори Свети Фотије, ова се секта користила апокрифима и њен књижевни живот оштро се разликовао од Васељенске Цркве²². Међутим, он сам сведочи на трагу Елифанија Кипарског²³ да четрнаесташи својом вером не одступају много далеко од православља. Благодарје мисионарским радовима патријарха Фотија (које он скромно приписује императору), значајан њихов део присајединиће се православлу. Чин присаједињења кроз миропомазање десио се у Велику суботу 29. марта 867. Године.²⁴

напомене:

- ¹ Текст се даје према издању Нестле-Аленда.
² *In Acta Apostolorum*. PG 60 33.
³ Geerard. *Clavis partum Graecorum*. Т. 1. P. 211. Turnhout, 1971.
⁴ *Отци и учители Цркви* III в. Т.2. М., 1996. С. 145.
⁵ PG 3. Col. 225.
⁶ Eusebius Caesar. *De sollemnitate Paschae*. PG 24. Col. 700.
⁷ PG 25 652.
⁸ Право говорећи, сличној логици потчињен је и наш Велики пост, који се прекида у суботу и недељу.
⁹ Cabrol F. *Etudes sur le Peregrinatio Silvae. Les eglises de Jerusalem. La discipline et la liturgie au IV siecle*.
¹⁰ Mateos J. Lelya-Sapra. *Essai d'interpretation des matines chaldeenes // Orientalia Christiana Analecta*. Т.156. Roma, 1959. P. 247–251.
¹ По мишљењу познатог канонисте архиепископа Петра Лулија други њихов назив – тетрадити (tetradivtai) везан је с даном у недељи – средом (tetavrth). Види: Петр Люиљев, архиепископ. *Правила первых четырех вселенских соборов*. М., 2002. С. 228.
² Још је 109 године папа Виктор хтео да прекине општење са малоазијским црквама због њиховог празновања пасхе заједно са Јудејцима 14. нисана и само енергично мешање низа епископа, између осталих Светог Иринеја Лионског, зауставило је календарски раскол. О споровима поводом празновања 14. нисана види: *Histoire de l'Eglise*. Vol.2. De la fin du 2me siecle a la raix constantinienne. Paris, 1935. P. 87–93; Болотов В.В. *Лекции по истории древней Церкви*. Т. 2. М., 1994. С. 431; Сидоров А. И. *Патрология*. М., 1996. С. 234.
³ Socrates Scholasticus. *Historia Ecclesiastica*. Lib.1.Cap. IX. Види издање: *Socrates' ecclesiastical History* / ed. W. Bright. Oxford. 1893. P. 33. Руски превод види: Сократ Схоластик. *Церковная история* М., 1996. С. 28–29.
⁴ „Оне који се окрећу од јереси, то јест новацијане, или фотонијане, или четрнаесташе, примити тек након што прокуну сваку јерес... и тада такозване њихове верне, по изучавању символа вере помажите светим миром и тако нека се причесте Светим Тајнама. Правила Православне Цркве”. // *Правила Православной Церкви с толкованиям Никодима Милаша епископа Далматинского*. Т. 2. СПб. 1912. С. 85. (Даље – Правила Православне Цркве...)
⁵ „Аријанце, македонијане, саватијане, који себе називају чистим или бољим, четрнаесташе и тетрадите и аполинаријевце прихватамо, када дају рукописанија и порокуну сваку јерес... запечатите их, то јест помажите светим миром”. Руски текст: *Правила Православной Церкви*. Т. 1. СПб. 1911.С. 271.
⁶ Види: *Acta Conciliorum. Oecumenicorum*. II.7 Т. I. / ed. E. Schwartz. Berlin, 1927. P. 95–106.
⁷ Theodoretus. *Haereticarum fabularum compendium*. III. 1. PG T.83 Col. 406В.
⁸ Cyrillus. *Vita Sabae*. Види: Kyrillos von Skythopolis. *Werke* / ed. E. Schwartz // *Texte und Untersuchungen* Bd. 49.2. Leipzig, 1939. P. 197.
⁹ Пети канон Трулског Сабора. Грчки текст види: 430. Руски превод: *Правила Православной Церкви*...Т. 1. СПб. 1911. С. 587. Наведено правило делимично је цитат из одредби II Васељенског Сабора. Ипак, он тешко да је условност, и пре свега одражава реалност краја VII века.
²⁰ „Манихејци и монгисти кажњавају се мачем”. *Эклога. Титул 17. О наказаниях*. Параграф 52. Види: *Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран* / ред. Н. А. Крашенинникова. Т.1. *Древний мир и средние века*. М., 2004. С. 371.
² „За његово време умножиле су се богоборне јереси павликијана и атингана, иконобораца и тетрадити”. Theophanes Confessor. *Chronographia* / ed. C. de Boor. Leipzig, 1883. P. 496.
²² *Семнадицатая гомилия*. Види из садашњег издања.
²³ Eriphanus. *Contra quartadecimanos*. PG T. 41 Col.885.
²⁴ Эта дата вполне естественна, поскольку, начиная со второго века, Пасха, а затем – Великая Суббота становятся нарочитым временем для крещения оглашенных, а также для присоединения к Церкви еретиков и раскольников. См. Скабалланович М. Толковый типикон. М., 1995. С. 286–291.

ИЗ СЛУЖБЕ СВЕТОМ КНЕЗУ ЛАЗАРУ

Стихите на великој вечерњи, глас 2:

Кад си себе потпуно вером, љубављу и истином Богу предао, и ризница врлина постао, тада те је и Вишњи двоструком славом прославио, на земљи ти жезло царства уручио, а у небеском царство вечно ти је, светитељу, даровао.

Када ти је, промислом Сведидећег ока, уручена држава стада христоименитог, тада си недремано око над њиме имао, и као будни пастир се по цену смрти трудио, па због тога слушах: „Добри делатељу и верни, у малом си веран био над многима ћу те поставити!“

Када се најезда безбожника на тебе устремила, видећи те богатог благошћу и са стадом, желећи ово да разграбе, као звери немилостиве, тада си ти, светитељу, као нови Давид постао и супротставио се попут онога на Голијата са мноштвом незнабожаца, ти си их поразио али се и као мученик због крви победничким венцем увенчао.

О, преславног чуда, ликују данас анђели на небесима и људи на земљи у спомен новог Лазара, анђели увенчавају овог као победитеља, а људи појање с похвалом приносе, дивећи се и говорећи: О, како си живот свој завршио! О, неизрецивог ти весеља, премудри, чије си се заједнице праведно удостојио.

О, дивног ли чуда! Како да те назовемо, чудесни: Праведником? Јер си заповести Божије на земљи сачувао! Мучеником, јер ти је глава неправедно одсечена! У обојем си Богу добро угоднио и са анђелима насеље стекао. О, неизрецивог ти насеља, Лазаре, у које те је Христос као мученика часног уселио.

О, преславног чуда! О, дивног дела прослављене деснице Вишњег, што га на теби начини Господ, даровити Лазаре, јер те је и по смрти као свога угодника прославио, јер твоје часно тело у гробу лежи трулежно и свецело, и мирисним се јавља, и све уверава какве си почести задобио, и славу што је стече на небесима.

Ко да те не слави, буднога делатеља заповести Божијих, или ко да не похвали свекрасно твоје живљење, јер сабрао јеси као пчела трудољубива многоцветне добродетељи иштући да вечном славом земаљску размениш, око слепима, нога хромима, палица старости свима све био јеси милостивом ти руком, и мучења венцем главу своју украсио јеси, Христу Богу предстојиш, Његовом славом наслађујући Кома и моли се, Лазаре мудри, молимо те, да по труду твојем вечнујемо у тишини и да се спасу душе наше.

Марко Стевановић, протонамесник

ОЧЕ, САГРЕШИХ НЕБУ И ТЕБИ

На овогодишњем братском састанку свеиштенства Космајског архијерејског намесништва Шумадијске епархије у цркви Сретења Господњег – поводом исповести свеиштенника – богословски реферат „Оче, сагреших небу и Теби“ (Лк 15, 21) припремио је протонамесник Марко Стевановић, парох у Поповићу. Верзију за штампу овог рада је приредила редакција Каленића

У складу са библијским открићењем, природу (човека) је створио Бог и обдарио ју је својствима свог лика и подобија. На основу сопствених својстава, која је Бог даривао човеку, тврдимо да људска природа поседује неутуђиво достојанство. О величини овог Божијег акта је врло јасно писао Свети Григорије Богослов у 14. Беседи која носи наслов „О љубави према сиромашнима“, где каже: „Таквим богатством је Бог обдарио све људе, због тога, наравно, да би подједнаким раздавањем својих дарова показао и подједнако достојанство наше природе и богатство свог добра“. Потврду овог љубавног акта, са мање речи и врло јасно, износи и Свети Иринеј Лионски говорећи да је живи човек слава Божија.

Дарови (својства) по лику су љубав, слободна воља, моћ говора... Дарови које помињемо као подобија су исти ови, које смо навели, али исправно коришћени, који воде човека у савршенство. Савршенство за човека је враћање у однос из кога је и проистекао, а проистекао је из Све-

тотројичног љубавно-узајамног односа. Човек своју истинску природу остварује кроз узајамни однос, кроз заједницу и сједињење са Богом. У случају одбацивања ове заједнице он престаје да буде у правом смислу човек.¹

Библијско открићење нам пружа поглед и на то како и каквог је човека Бог створио, но даје нам на знање и како он постоји. Пружа нам знање кроз лица људи од Адама и Еве, Каина и Авеља до два неименована брата описана у Јеванђељу.

Кроз одломак Јеванђеља по Луки који говори о двојници браће и њиховом оцу чији је стих наслов овога рада, можемо видети етос створеног човека. „И рече: човек неки имађаше два сина, и рече млађи од њих оцу: Оче, дај ми имање што припада мени. И он им подели имање. И после

неколико дана покупи млађи син све своје, и отиде у земљу далеку, и онамо просу имање своје живећи развратно. А кад потроши све, настаде велика глад у земљи оној, и он поче оскудевати. И отишавши приби се код

једнога житеља оне земље, и он га посла у поље своје да чува свиње. И жељаше напунити трбух свој рошчићима које свиње јеђаху, и нико му не даваше. А кад дође себи, рече: Колико најамника у оца мога имају хлеба исувише, а ја умирем од глади! Уставши отићи ћу оцу своме, па ћу му рећи: Оче сагреших небу и теби, И више нисам достојан назвати се сином твојим: прими ме као једнога од најамника својих. И уставши отиде оцу своме. А кад је још подалеко био, угледа га отац његов и сажали му се, и потрчавши загрли га и пољуби. А син му рече: Оче, сагреших небу и теби, и више нисам достојан назвати се сином твојим“ (Лк 15, 11-21).

Господ Исус Христос нам даје ову параболу као поуку за све генерације и све векове због истине коју је у њу положио.

Прича почиње кратким описом породице. Увиђамо присутну вољу Творца који је у људску природу приликом чина стварања положио потребу заједничарења и уједињавања људи, о чему је речено: „Није добро да је човек сам“ (Пост 2, 18). Задовољење ове потребе, а остварење воље Божије је љубав. Она је та која укида све противуречности између људи који су њени причасници, чинећи их моћнима да живе заједно и да се брину једни о другима: „Љубав дуго трпи, благотворна је, љубав не завиди, љубав се не горди, не надима се“ (1. Кор 13, 4). Као друго својство свога лика Бог је човеку дао слободну вољу, слободу избора. Управо овим својством човек је добио власт да бира љубав, она је добровољан живот у заједници, и да ходи ка подобју. Ако би човек животни оријентир био овакав, он постаје облагодан и врлински, уз стално одолевање греху (погрешном избору). Био би то живот у достојанству, уз увек будну идеју одговорности, уз сталну свест да је то дар, а не лична заслуга.

Међутим, прича нам даље говори да млађи син не жели више да буде уз Оца и буде му сарадник у свему. Он је добио помисао да узме свој део и да се одвоји, што је после неколико дана и учинио. Шта се догодило? Овај син се од овог тренутка више не може усагласити са речима Светог апостола Павла који каже: „Ми смо Божији срадници“ (1. Кор 3, 9). Однос укореењен у Богу и човеку, на који је призван, он је одбацио, одбацивши сопствену истинску суштину. За њега више не постоји ни Дародавац, јер све сматра својим и жели да зграби и искористи. Настаје губитак благодарственог расположења и заједничарења који води до самоусредиштења. Он жели од свега да добије уживање и задовољство. Исход тога је био распламсавање похоте у све већој мери и страшно везивање за свет. Тада је остао отуђен од других и себе самог. Вратио се на ниво који је мало виши од животињског, а то сазнајемо и из приче, јер је живео са свињама и хранио се њиховом храном. Од човека са високим достојанством, носиоца Бо-

жијег лика и Божијег сарадника, свео се на простог корисника најнижих ствари које је Бог створио. Постојање се svelo на голог човека.² Видимо пут од наизглед обичне помисли, да се одвоји, до урушавања достојанства. Свети Јован Лествичник кроз пет тачака износи како може да изгледа човеков пад, човекова погрешна употреба воље: налет помисли (без воље); дијалог са појавом; слагање воље са тим и наслада; укореењавање помисли – поробљавање и порочна навика. Овим путем се човек уводи у ново стање духовног слепила, успаваног бића, окамењеног срца и ума. Одвојен од Животодавца, обрадован пролазним животом, опредељује се за страст, усхићење, занос. Овај пут води у страдање и приближава смрти: „Јер си прах, и у прах ћеш се вратити“ (Пост 3, 19).

Међутим, Христова параболу добија заокрет и пружа нам ново знање о љубави Божијој. То ново знање је да Богом дато достојанство не може недостојним животом бити разорено. Оно може бити помрачено до непрепознатљивости, али оно остаје и чека промену смера воље и њен напор. Овај заокрет је исказан у речима „дође себи“ (Лк 15, 17).

Сада почиње да оживљава задата му својства. Сећајући се свога оца оживљава веру да је његов отац и даље у њиховом дому, да га чека и да ће га примити. Синовљево сећање можемо упоредити са псалмом изгнанства: „На водама вавилонским седесмо и плакасмо опомињући се Сиона... Како ћемо певати песму Господњу у туђој земљи. Ако заборавим Тебе, Јерусалиме, нека ме заборави десница моја. Нека прионе језик мој за уста моја ако тебе не успамтим. Ако не уздржим Јерусалима сврх весеља свога“ (Пс 137, 1, 4-6). Овај псалом су Јевреји певали у Вавилонском ропству када су размишљали о свом светом граду Јерусалиму. Он је заувек постао песма човека који дође до сазнања да је у изгнанству, удаљен од Бога – и схватајући то, постаје поново човек, и то такав који не може никада и ни са чим бити задовољен у овом палом свету, јер по природи и призиву он је поклоник Творца.

Син не остаје на пуком сећању, по вери препознајући делове-грехове своје сломљености, зна да их може саопштити-исповедати своме Оцу, који иначе у причи представља Бога. Он сада зна-верује: „Вера је остварење онога што очекујемо, потврда ствари невидљивих“ (Јев 11, 1), да ако Богу да делове свога сломљеног срца и скршеног живота, Бог

ће учинити чудо. Пословично речено: „Бог може да црта право, чак и кривим линијама“.

Него, битна је јака тежња, стремљење ка ономе за чим највише жудимо, предосећај нечега сасвим другачијег од оног што већ јесте, очекивање онога зарад чега једино и вреди живети, битна је вера! Из поседовања дубоког искуства, покре-

нут вером на предавање грехова, доћи ће до преображаја: „Зато ћу се најрадије хвалити својим немоћима, да се усели у мене сила Христова... јер када сам слаб онда сам силан“ (2. Кор 12, 9-10).

Примера који показују пут је много: хлеб се производи од самлевеног зрневља, раздробљена земља производи род; затим личности: плаховити апостол Петар, сумњичави апостол Тома, неморална жена на студенцу у Самарији. Преко несавршених се чини савршено Божије дело. Несавршени се претварају у свете сасуде који доносе Јеванђеље другоме.³

Сабравши син сломљеност, жудњу, стремљење, очекивање, „уоставши отиде Оцу“ (Лк 15, 20). Овакав покрет сведочи и Блажени Августин речима: „За себе си нас створио, Господе, и неће се умирити срце наше док не пронађе Тебе!“⁴

Све оно што је било невидљиво из далеке земље постаје увереност, то јест реалност и посед. Постаје и више од очекиваног, Отац не само да га чека у дому, Отац трчи ка сину, грли га и љуби. Вероватно је Свети Максим Исповедник на овакав сусрет мислио поучавајући о обожењу. Свети Максим Исповедник је говорио да је обожење сусрет две љубави, Божанске љубави која силази и људске која се пење. Божија љубав силази када људска почиње да јој се приближава у смирености. Ова јеванђељска прича нам на суптилан начин представља да Бог не гледа на сагрешења ако му се човек враћа са покајним особинама.

Овај расплет је занимљив. По тадашњем кодексу части, млађи син је учинио велику срамоту оцу. Отац има право по тадашњим законима да елиминише сина. Каменовање је била редовна опција као санкција према прекршиоцима, а педагошка опомена другима. Трпео је срамоту у друштву, сигурно је и патио због сина јер је Јеврејима биолошко наслеђе било у првом фокусу. Међутим, нема сујете. Нема одмеравања. Нема мучења крвицом и пребацивањем.⁵ Овај расплет нам показује величину љубави Божије. Бог не може да се не радује када види веру човекову: „Онај који верује у мене живеће за мене“ (Јн 6, 57). Бог не може да се не радује када види да човек мисли на Њега. Тада Бог зна да се утврђено ја у човеку ломе и прави се места за ти. Бог не може да не изађе у сусрет човеку

који се смирио: „Господ је близу оних који су скрушена срца, и помаже онима који су смерна духа“ (Пс 34, 18).

Радост је велика због лепог преображаја сина, његових врлина које је повратио, али је највећа радост због љубави Божије. У Јеванђељу је исказана највећа животна истина, то је истина о Божијој љубави. Бог нас у овој причи уверава да смо заиста вољени Његовом вечном љубављу. Бог први воли. Он те је заволео пре него си ти Њега заволео или спознао. Мајка почиње да те воли, али твој небески Отац никада не почиње да те воли.⁶ Бескрајна је љубав Божија према људима и она се показује у превеликом стрпљењу Божијем, превеликом праштању и превеликој радости.⁷

Након овог наизглед неочекиваног расплета, син изговара: „Оче, сагреших небу и теби, и више нисам достојан назвати се сином твојим“ (Лк 15, 21). Потом настаје славље велико. Ове речи садрже у себи све до сада речено, а и више од тога. Кроз ове речи, при сусрету, син улази у реалност свега.

Обраћањем са *Оче*, себе поставља као дете: „Који не прими Царство Божије као дете неће ући у њега“ (Лк 18, 17). Дете доживљава живот као рај, у дечијем погледу је све целовито, све реално, живот је без супротност. Оно има однос поверења који одасвуд очекује само љубав. Исте ове речи раније у тексту су биле размишљање о Оцу, а сада су оне познавање Бога, заједништво са Њим у љубави, јединству и поверењу. То је и почетак знања о вечности, јер сам Христос је рекао: „А ово је вечни живот да познају тебе“ (Јн 17, 3). Ове речи су раније биле размишљање о кривици, а сада су признање. Оне тек сада постају ослобођење, исцељење и радост, „Овај страдалац завика, и Господ га чу, и опрости га свих невоља његових“ (Пс 34, 6). Схватимо да је потребан виши степен самоприноса кроз исповедање Очевој милости. Син исповеда порицање очевог (Божијег) дара и своје свођење на животињско и материјално („небу и теби“, Лк 15, 21). Овим се враћа на првобитну усмереност ка горњем и духовном, ка небу које је вертикална димензија живота, а и Отац је на небу и Његова се љубав простире над светом и целог га прожима.⁸

Бог прожима свет одувек, али постији дело Божије у коме се врхуни љубав Божија. Оно је свакако значајно пове-

зано са овом јеванђељском причом, јер кроз то Божије дело имамо могућност покајања и сједињења са Богом. Бог Логос се оваплотио и тиме посведочио да људска природа ни након грехопада не губи и није изгубила достојанство. Сведочи да је у њој остао неуништив лик Божији. На основу свега, значи, остаје могућност успостављања људског живота у пуноћи његовог почетног савршенства: „Ти који си ме некада саздао из небића и почаствовао Твојим Божанским ликом, а због прекршаја заповести, опет си ме вратио у земљу из које сам узет, врати ме богосличности, да се у првобитну лепоту преобразим“⁹.

Господ Исус Христос је узео на себе сву пуноћу људске природе осим греха, „Првосвештеник који је у свему кушан као и ми, али без греха“ (Јевр 4, 15). Ово показује да се достојанство не односи на изопачења настала у тој природи која су резултат грехопада. Ходајућем по „мокрој и немирној суштини“ остале су непоквашене ноге.¹⁰ Као такав, оставио нам је Цркву и себе у њој да би човек увек могао да се из погрешног правца устреми ка љу-

бави и сједини са Њим. Оставио нам је Тајну крштења којом се Свети Дух уводи у човека и тада се исцељују све болести пале природе, васпоставља се лик Божији и обличје Божије у првобитној изврности. Ово благодатно стање мора да се подражава животом по Јеванђељу. Ако оно што смо добили на дар крштењем не подражавамо животом по Јеванђељу, онда губимо добијено. Благодат крштења може постати као таланат закопан у земљу. Тада грех почиње да дејствује у нама и неопходно је проћи кроз следећу Тајну коју нам је Господ оставио, Свету Тајну покајања – исповести. Света Тајна крштења је раг excellance чин покајања – очишћења, а Света Тајна исповести би се могла назвати обнављањем крштења.¹¹

Оставио је Господ свакоме човеку могућност да се окупа у светлости Божијој: „Беше светлост истинита која обасјава сваког човека који долази на свет“ (Јн 1, 9.) Дакле, свакога дарује али не принудно. Ово сведочи и Свети Максим Исповедник који каже да је причасник светлости онај који „по својственој вољи“ долази у истински свет врлина.¹²

Ове Тајне нису саме себи циљ. Блудни син није остао само на покајању, већ се срео са Оцем и загрљајем сјединио са њим. Долазимо до Тајне над Тајнама, Свете Тајне Евхаристије. Кроз Њу Бог излази у свет и сједињује се са сваком човеком који му долази по сопственој вољи, покајан и у врлинама, „Срце скрушено и смирено Бог неће одбаци“ (Пс 50, 17).

На основу драматичне и јеванђељске приче сазнали смо за ход којим сваки човек треба да ходи, ход кроз Тајне покајања и Божанствене Евхаристије: „Стога и ја, мада сам недостојан неба и земље, па и овог привременог живота, целог себе потчинио греху, и слабостима заробивши, и Твој оскврнивиши лик, ипак, пошто сам твоје створење и сздање, не очајавам кукаван за своје спасење, него, уздајући се у Твоје безмерно милосрђе, приступам“.

У зависности од самоопредељења слободне личности, лик Божији у човеку може се замрачивати или пројављивати снажније. Природно достојанство бива очигледније или се потири грехом. Слобода је дата људима од Бога и пројава је лика Божијег у људској природи. Она треба да служи људском добру. Ипак, по сили власти греха који је својствен палом људском стању, људи погрешно располажу слободом. Свети апостол Павле сведочи о ономе што је својствено сваком човеку: „Јер не чиним оно што хоћу, него што мрзим то чиним... Тада то не чиним више ја, него грех који живи у мени“ (Рим 7, 15-16). Следствено овоме, човек не може да се снађе без помоћи Бога и тесне сарадње са Њим, јер само је Он извор сваког добра.

Одбацивши Бога и злоупотребивши слободу избора људи су изгубили слободу живота у добру коју су имали у првоствореном стању. Ову слободу људима враћа Господ Исус Христос, „Ако вас, дакле, Син ослободи, заиста ћете бити слободни (Јн 8, 36). Стицање слободе од греха је једино могуће у светотајинском сједињењу човека са Христом у Тајни крштења (Рим 6, 3-6), а учвршћује се, употпуњује и потврђује животом у Цркви – Телу Христовом (Кол 1, 24).

„Стојте, дакле, у слободи којом нас Христос ослободи, и не дајте се опет у јарам ропства ухватити“ (Гал 5,1).

напомене:

¹ Епископ Калистос Вер, *Православни пут*, Манастир Хиландар 2009, 50.

² Митрополит Амфилохије, *Основи православног васпитања*, Београд, 2006, 345.

³ Антоније Кониарис, *Омилије с једне православне проповедаонице*, Крагујевац, Каленић 2023, 88.

⁴ Александра Шмеман, *Беседе на радију Слобода*, Крагујевац, Каленић 2016, 34, 35.

⁵ Теологија.нет Блудни син, интернет издање.

⁶ Антоније Кониарис, *наведено дело*, 98.

⁷ Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, *Беседа о блудном сину*, преузето са сајта Епархије шумадијске.

⁸ Александра Шмеман, *наведено дело*, 13.

⁹ *Мали молитвослов* (тропари на непорочне из чина опела), Свети Архиепископски Синод СПЦ, 143).

¹⁰ Предраг Петровић, *Богослужбене претпоставке Дионисијевог Христологије*, ПБФ Београд 2013.

¹¹ Ненад С. Милошевић, *У духу и истини*, ПБФ Београд, 2011, 18.

¹² Предраг Петровић, *наведено дело*.

ОСВЕЋЕЊЕ ХРАМА СВЕТИХ НОВОМУЧЕНИКА КРАГУЈЕВАЧКИХ У ШУМАРИЦАМА

Седме недеље по Васкрсу, Његово Високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Господин Јован, служио је Свету Литургију у храму Светих новомученика крагујевачких у спомен парку у Шумарицама и том приликом осветио храм.

У Светој служби учешће у саслуживању узео је и умировљени Епископ зворничко-тузлански Господин Василије уз свештенике крагујевачког и лепеничког намесништва.

Након прочитаног јеванђељског зачала, Епископ Јован се обратио вернима окупљеним у Шумарицама, рекавши:

„У име Оца и Сина и Светог Духа! Нека нам буде на здравље и спасење Света Литургија коју сви заједно служимо и нека нам Свето причешће буде на духовно здравље и на спасење наше. Исто тако нека је благословено освећење овог храма који је данас Дух Свети преко нас осветио. Крагујевац, Шумарице и њихова околина су српска Света земља, јер су овај крај и где год живи српски народ, натопљени крвљу мученика. Крвљу оних који су веровали у Христа и због те вере нису хтели да одустану од себе, рода и Цркве, до мере да су своје животе положили за свој род и своју Цркву. Као што је народ Крагујевца и околине увек кроз историју дао жртве за Цркву, тако је и наш народ страдао кроз читаву своју историју, од Светог Саве па до данас, а нарочито током II светског рата када је пострадао толико наших људи и деце да нема ни једног другог народа под капом небеском који је у односу на своју бројност, толико пострадао. Бранећи своју веру и част, крст часни и слободу златну, поготову када год је било оних који су хтели да му узму слободу и који су тражили да се одрекне себе и своје вере. Нажалост, та се истина често скривала и од нас самих, и умањивао се број оних који су страдали. Тако је и овде у Крагујевцу, тај број жртава се умањује. То се чинило и са пострадалима овде у

Шумарицама. Увек после ратова, наш народ је показивао ширину и ширио руке према онима који су га угњетавали. Наш народ је праштао и трудио се да успостави нормалан живот. У томе је величина нашег народа што наш човек има снаге и љубави у себи да и непријатеља загрли по речима Господњим, „љубите и непријатеље своје“. То може, како рече један човек, широко српско срце, да непријатеља смести у себе. Зато је у најмању руку нечасно и непримерено, и то нарочито знају Крагујевац и Шумарице и то треба рећи овде, да неко, и то не било ко већ онај који је долазио у срце Србије и чинио злочине нашем народу, може и хоће данас да каже да је српски народ тај који чини геноциде. Овде су Немци стрељали децу, учитеље и честите Шумадинце. Да ли су та деца и ти људи ишли да освајају друге земље, да кидишу на туђу веру? Не! Већ бранећи свој праг, Цркву и породицу, дали су животе. Немци су овде проливали невину крв деце и сејали семе мржње. Наш народ им није узвраћао мржњом, већ на овом месту страдања, подигнут је овај храм, мали по димензијама, али велики, јер у њему обитава Бог. Срце човеково је мало, али када се у њега усели Бог оно постаје шире од васељене. У то срце улази Онај који је већи од васељене и који је несместив. Као потомци мученика, подигли смо храм да се у њему поју Литургије овог света и оног. Овај храм који смо подигли нека нас подсећа да будемо увек једно у вери, у Христу, у врлини, у добру. Само ако будемо сложни, одржаћемо се без обзира на све невоље које нас сналазе. Ми смо једни другима ближњи. Не можемо волети неког другог који је далеко од нас, а мрзети једни друге. Наш непријатељ хоће да нас подели и да нас распарча. Нека наше различитости не буду повод за раздоре већ полазна тачка за давање умножених дарова нашем ближњем. Немојмо да мржњом будемо искључиви чак и када се не слажемо. Праштајмо једни другима, тражимо опроштај једни од других и немојмо да се одвајамо

због нечег неважног. Желим са овог светог места да се од свег срца захвалим свима који су допринели да се ово светиште оспособи за служење Литургије и свима који су дали допринос за украшавање ове светиње. На првом месту моја захвалност иде нашем председнику господину Александру Вучићу без чије помоћи ово не бисмо могли привести крају. Такође желим да се захвалим Владика Василију који је као администратор шумадијски покренуо идеју за ово свето дело, а знамо да то у оно време није било лако. Хвала Богу, Епископу Василију и народу, и ако је било противника да се прави храм. Треба знати да ће оно што је Богу угодно да живи. Хвала господину Јовану

Алексићу који је дао допринос и љубав за овај свети храм. Хвала представницима локалне самоуправе од којих су неки овде присутни и који су нам подршка, и надам се и на даље да ће бити. Хвала свима вама који сте данас овде, који сте дошли на ово свето мученичко место да се саберемо у заједници Бога живога и у Литургији. Да увек кад се сабирамо на Светој Литургији чујемо позив `горе имајмо срца`. Кад будемо уздигли срце своје и ум свој, и срце везали за Бога и Цркву, опстаћемо, неће моћи ни непријатељ да угрози оно што је божанско. Бог вас благословио и сваком добром даровао!“

У току Литургије, Владика Јован је осветио славске дарове и пререзао славски колач поводом славе хора Саборног храма у Крагујевцу.

Након завршетка службе у новоосвећеном храму, Виокопреосвећени Митрополит, одликовао је Епископа

Василија и Јована Алексића, орденом новомученика крагујевачких у знак захвалности за све оно што су учинили приликом изградње овог велелепног храма посвећеног Светим новомученицима крагујевачким.

Након добијања овог високог одликовања Епархије шумадијске, Епископ Василије је рекао:

„Стојећи на овој светој земљи присећамо се свих мука, страдања, жртве за Бога и оцабину оних који су страдали овде и на просторима васколиког српства. Данас је велика част узети молитвеног учешћа, са сећањем на страшне хитлеровске жртве потпомогнуте од несрпског народа, од оних који су били обојени црвеном бојом да би доказали своју моћ, помогли су хитлеровцима да учине геноцид над српским народом овде. Они који су чинили геноциде кажу за српски народ да је геноцидан. Данас се клањамо пред жртвама крагујевачким овде у Шумарицама, пред онима који су невино пострадали само зато што су били православни Срби или лепше речено, истински светосавци Свете мајке Цркве Христове. Било је проблема око почетка градње ове цркве. Када сам дошао да водим Шумадијску епархију, после блажене успомене Владике Саве и када сам крочио на ово тло натопљено крвљу осећао сам да ми је нелагодно када ходам овуда као да ходам по јамама. Тада сам рекао, Боже где је српски род, а да нема крста над гробовима и хумкама оних који су живот изгубили. Молио сам Господа да буде помоћник да са часним свештенством отпочнемо градњу храма који ће бити посвећен овим страдалницима. Било је јаког отпора, али ко диже свој глас против Бога и Цркве тај себи одређује судбину у животу. Ко каменом иде на Цркву, Бог му суди у овом свету. Али, сила Божја која оснажује човека, помогла је да се отпочне градња храма. Трудом и залагањем народа, свештенства и драгог Епископа Јована, подигнут је овај храм. Добрим делом, са подизањем овог храма, драги Крагујевчани, ви сте се једним делом одужили овим мученицима. Али, има један моменат који мора бити сталан, да на ово мучилиште што чешће долазите и од Бога помоћ тражите за српски род. Да не буде различитости у политичким и идеолошким начинима. Већ да у нама вије јединство вере за свеопште добро. Када будемо пред лицем Божјим, неће нас Он питати ко смо и шта смо већ какви смо били. Пролазећи јуче кроз дичну Шумадију и присећајући се момената када сам управљао овом епархијом са великом љубављу, сећам се ове земље Шумадије и дивног народа. Желим да љубите ову српску земљу, да се не свађате по било ком основу, да радите на јединству, јер видите шта се дешава у свету. Будите у животу самокритични, а што мање критичари, јер ко на врху стоји боље види од онога ниже. Онај који води народ, боље сагледава мисли народа. Помозите онима који су на власти да буду бољи и да раде, а то ће успети ако буде слоге. Драги брате Јоване, хвала ти на овом признању, ако сам шта учинио у животу као дете од непуних дванаест година када сам отишао у манастир, чинио сам у славу имена Божјега. Ово је прво признање моје Цркве које сам добио за дугогодишњи монашки и владичански рад. Гледајући овај орден пред којим ћу се молити, желим да ти се захвалим на братској љубави и слози. А, ви потпомажите вашег Владика јер оваквих прегалаца више нема. Желим вам свако добро да Божји благослов буде на вама, на вашој деци и на целој српској земљи.“

Владимир Марјановић, чтец

ОСВЕЋЕЊЕ ЦРКВЕ БРВНАРЕ У ВРАНИЋУ

У недељу 9. јуна 2024. године, када наша Света Црква слави Светог свештеномученика Терапонта и Преподобног Јована Руса, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светих четрдесет Севастајски Мученика у Вранићу и том приликом је осветио цркву брвнара, која је стара два века и која је недавно у потпуности обновљена.

Епископу су саслуживали протојереј ставрофори Миладин Михајловић, протојереј ставрофори Видо Милић, протојереј Мирослав Ратковић, протонамесник Дарко Павловић, протођакон Иван Гашић, ђакон Стеван Илић, ђакон Марко Поповић, као и чтечеви Милан Михајловић и Павле Гашић.

Благољепију богослужења допринели су и Србски православни појци који су песмом увеличали ово духовно сабрање.

После трократног опхода око цркве Епископ шумадијски Господин Јован је положио у часну трпезу мошти Светих Сурдулички Мученика и том приликом истакао значај овог чина.

„Храм је обиталиште Бога, то је дом у коме Господ пребива“, рекао је Владика Јован. „Данас у овај храм, у овај Свети престо полагамо мошти Светих Сурдуличких Мученика. Они су послтрадали од бугарског окупатора. Тадашњи Митрополит Викентије Крцић је жив одран, али и многи други су пострадали са њим. Сви они су пострадали за правду, али не за правду овоземаљску већ за правду Божију која се разликује од наше правде и која је савршена правда. Њима ћемо се данас молити, али и увек када се у овом храму буде служила Света Литургија. Бог вас благословио!“

По освећењу храма у трему испред цркве Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован

је служио Свету архијерејску Лиургију. На малом входу Владика Јован је одликовао надлежног свештеника вранићког Дарка Павловића достојанством протонамесника. Новоодликованом свештенику Владика Јован је упутио поуку, истакавши следеће речи:

„Данас си, оче Дарко, одликован за свој труд и рад у Цркви. Одликовање се у Цркви као и у свету даје за нешто што је добро урађено, али се у Цркви оно пре свега даје за још већу ревност и пострек за духовно напредовање у будућој служби. Нека ти ово одликовање не буде на гордост и сујету већ за спасење твоје и твоје породице, а посебно за спасење парохије и народа који ти је поверен“.

После прочитаног јеванђелског зачала Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован се обратио сабраном народу следећим речима:

„Христос Васкрсе, драга браћо и сестре. Темелј нашег живота и наше вере је Васкрсење Христово. Ми који смо крштени немамо користи од вере ако не верујемо у вечни живот. Живећи у овом времену по Богу и вери коју нам је Бог оставио, треба да остваримо живот вечни. У нашем Символу вере исповедамо да чекамо Васкрсење мртвих и живот будућег века. То значи да је наша вера веровање у бесмртност.

Нека је благословено ово наше данашње сабрање пред овом новоосвећеном црквом, где смо се сабрали да служимо Свету Литургију. Нема већег дела за човека него да служи Богу Свету Литургију. Литургију служимо сви заједно. Када служимо исправно Богу, онда ћемо и ближњем нашем служити на прави начин. Ако се отуђимо од Бога, отуђујемо се и од ближњих. Зато нам је дата Црква, покајање, причешће да се враћамо Богу и једни другима, јер где су два или три сабрана у име Божије тамо је и Господ присутан. То би требало

да имамо на уму. Када смо у Цркви тада је и Бог са нама. Кроз Свету Литургију се ми уздижемо на Небо. То је дело Божије и Бог све чини у своје време. Наше ће време бити када дође по промислу Божијем дан спасења. Ми смо хришћани и корачамо земљом, али увек би требало да мислимо на Небо. Тако живећи бићемо другачији и бољи. Онда нећемо зло чинити и трудићемо се да не грешимо, јер не знамо ни дана ни часа у који ће Господ доћи. Све то сабира у себи Света Литургија. Она сва времена претаче у вечност. Света Литургија се служи за све хришћане. Кроз Свету Литургију је Господ наш Исус Христос поставио трпезу да се на њој ми хранимо. Ако не умемо да приђемо тој трпези остаћемо гладни. Свето Причешће је наша духовна храна. Тело нам тражи телесну храну и увек треба да му је дајемо по мери. Исто тако и душа иште своју храну. Тражи мо-

догађај гледамо људским очима и видимо само то да је Господ дао вид слепом човеку, онда га нећемо правилно схватити. Овај догађај треба да гледамо духовним очима и онда ћемо га видети у правом светлу. Кад почнемо да живимо Црквом и када Цркву слушамо онда живимо духовно, али када се уздижемо изнад Цркве онда смо духовно ослепели. Колико год Богу благодарили за телесни вид толико још више треба Бога да молимо да нам отвори духовни вид. Свако од нас је у неку руку духовно слеп. Духовно слепило настаје када чинимо зло другом човеку. На нама је да се молимо и да чинимо добро да би смо духовно увек видели. Тада се у нас усељава љубав. Љубав је када дајемо а не очекујемо ништа за узврат.

Ми увек тражимо кривца у другоме. То чујемо и из данашњег јеванђеља где се тражи кривац што је човек слеп. Господ нам одговара да нико није крв, већ се на тај начин јавља слава Божија. Важно је да живимо на такав начин да би се у нама јавио Бог. Бог ће нам се јавити ако ми спустимо своје јављање и почнемо да истичемо Бога, а не себе. Нека би нам Господ помогао да Дух Свети пребива у овој цркви, а пребиваће ако буде пребивао у нама, ако се потрудимо да Духа не гасимо у себи, а то врло лако чинимо. Без Духа човек не може да живи. Не мислимо да смо Богом дани да руководимо другима. Онај који се истиче себе да све зна тај пре свега истиче своју слабост. Зато проверавајмо себе јесмо ли у Цркви и је ли живи Христос у

литву, исповест, добра дела и пре свега сједињење са Богом. Зато нам је потребна вера и то јеванђељска вера, а не вера коју сам ја или неко од људи измислио. Јеванђељска вера и брда премешта. Толико је она силна. Правом вером усељавамо Бога у себе. Али ако немамо Бога у себи, онда ће се у нас уселити нечистиви. Онда ћемо се сами хвалити и тражити да нас други хвале. Од тога немамо никакве користи. Права вера нам је показана у данашњем јеванђељу. Човеку је Господ помогао да прогледа, јер је био слеп. На том човеку се догодило чудо Божије. Чуда нема без вере. Чуда се догађају тамо где има вере. Нажалост, када себе обзиђујемо собом, ми често не видимо Бога на сваком кораку. Ако себе показујемо у првом плану, онда се други не види, али ако другога ставимо испред себе онда ћемо задобити славу Божију. Бог је стално око нас. Господ је заиста велики и дарује нам да осетимо чудо. Али ако почнемо да се хвалимо онда нам је хвала на пропаст. Данашње јеванђеље нам о томе говори да треба духовно да прогледамо. Ако то учинимо, видећемо и Бога и другога човека. Ако овај

нама. Ако смо у Цркви и Христос живи у нама, онда ће у нама живети сваки човек и највећи непријатељ ће бити у нама и биће нам пријатељ, јер га сместамо у своје срце. То је тај виши ниво хришћанске љубави, која нас наводи да се молимо и за непријатеље наше. Бог вас благословио!"

Светој тајни Причешћа приступио је велики број верног народа, међу којем је било доста деце. Верни су се причешћивали на три места из три путира. Након Свете Литургије организовано је послужење Епископа Јована и свештенства у сали парохијског дома, а после тога у трему новосвећене цркве брвнаре приређен је пригодан програм за све окупљене. Потом је уприличена и трпеза љубави под шатором у историјској вранићкој порти, која обилује многим знаменитостима.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ВАСКРС У ПРВОПРЕСТОЛНОМ ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

У Саборном храму у Крагујевцу у поноћ, уз појање васкршње стихире: „Воскресеније Твоје Христe Спасе“, уз упалене свеће, отпочело је свечано Васкршње јутрење са литијом. По повратку у храм, настављено је Васкршње јутрење, радосним песмопојем васкршњег канона: „Васкрсења је дан, просветимо се људи...“. По завршеном јутрењу, уз речи Васкршњег тропара: „Христос Васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и онима који су у гробовима живот дарова“, почела је Света архијерејска Литургија, коју је служио Његово пресовештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење, протојереја ставрофора Зорана Крстића, ректора Богословије Свети Јован Златоусти у Крагујевцу, протојереја ставрофора Зарија Божовића, протојереја ставрофора Рајка Стефановића, протојереја Дејана Марковића, старешине Саборног храма и братства Саборног храма.

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је у току Малог входа достојанством протонамесника одликовао јереја Рашка Стјепановића, јереја Слободана Савића и јереја Драгишу Богичевића. Литургијској радости допринео је и хор Успења Пресвете Богородице, под диригентском палицом протојереја Драгослава Милована. Васкрсење Христово је победа над смрћу, победа над грехом, победа над ђаволом, то је пролеће за душу људску. Једна васкршња песма дивно каже: „Данас Христос као сунце засја из гроба, данас грану пролеће у душама нашим“.

Свечаној Васкршњој Литургији присуствовао је велики број верника и, председнице Скупштине Града Крагујевца Ивица Момчиловић, заменик Начелника полицијске управе Радиоје Дашић, председник Црквене општине Мирослав Брковић. Васкршњу посланицу Његове Светости Патријарха српског Г. Порфирија, прочитао је јереј Милош Јелић. После завршене Литургије, Владика Јован осветио је васкршња јаја, која су подељена верном народу. У двору Епископа шумадијског свештенство града Крагујевца и гости упутили су честитке Епископу Јовану уз радосни васкршњи поздрав: Христос Васкрсе, Ваистину Васкрсе!

Срећко Зечевић, протојереј

ТРАДИЦИОНАЛНО ПАСХАЛНО ВЕЧЕРЊЕ У ЈАГОДИНИ

На Васкрс, 5. маја, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Пасхално вечерње у Цркви Светих апостола Петра и Павла у Јагодини. Преосвештеном владици саслуживало је свештенство и монаштво Шумадијске епархије уз учешће великог броја верног народа.

Хором Цркве Светих апостола Петра и Павла дириговала је Љиљана Милеуснић-Марковић, директор основне музичке школе „Владимир Ђоређевић“ у Јагодини. Својим присуством на Пасхално вечерњу увеличао је Градоначелник Града Јагодина Ратко Стевановић.

Перикопа из Светог Еванђеља овом приликом прочитана је на пет језика, и то осим на српском, на црквенословенском, грчком, латинском и енглеском језику.

Владика Јован је произнео надахнуто васкршње слово, рекавши између осталог: „Дивно је Свети владика Николај у једној песми рекао: `Христос васкрсе – радост донесе!` Заиста род људски није могао да има већу радост од радости Васкрсења Христовога. Јер све до Васкрсења Христовога ми нисмо у потпуности знали ни ко смо, ни шта смо. Нема веће радости ни на овоме, ни ономе свету од Васкрсења Христовога, зато што је Христос својим Васкрсењем победио смрт, победио ђавола, победио грех. Наша вера је вера у васкрсење. Живот на овоме свету је краткотрајан без обзира да ли траје сто, двеста или петсто година. Шта је то у односу на вечност? Зато када год читамо Символ вере изговарамо: `Чекам васкрсење мртвих и живот будућег века`. Васкрсењем Христовим ми смо задобили живот вечни. Ако не би било Васкрсења, онда ништа није било истинито. А Васкрсење је Истина над истинама. То значи да Бог није човека створио за смрт, него за вечност. И то треба да имамо стално на уму, јер ако нема вечности, онда живот нема смисла. Онда живимо као бесловесне животиње. Али ми нисмо то. Ми смо икона Божија. Ми смо слика Божија. Ми смо прилика Божија. И зато човек не може да продре, да тако кажем, у тајну живота, и овога и онога света без вере. Ако имамо вере и ако живимо јеванђелским, хришћанским, црквеним животом, онда ћемо схватити шта је Господ учинио за нас васкрснувши из мртвих. Нека би нам Господ дао моћи и снаге да се сваког тренутка живимо вером, а да бисмо живели вером морамо веру познавати. Вера значи да ја више не припадам себи, него припадам ономе коме верујем. Вера је моје и твоје ослобођење од нас

самих, од наше злобе, од наше пакости, од наше мржње, од наше гордости, од наше сујете. И док се човек не ослободи ове немани, не може да осети присуство Бога. Јер му гордост не да да види Бога поред себе и да Бога осети. Не може да осетити ни радост Васкрсења. Нека нам Господ помогне да имамо радости у себи. Божије радости. Христове радости. Радост у Богу и по Богу не да човеку да падне у очајање. Зато нека овај празник, Свети празник Васкрсења Христовога, који данас и ових дана прослављамо, нека радост Божија уђе у нас. А ући ће у нас ако Бога сместимо у наше срце. Јер Јеванђеље каже: 'Благо онима који су чиста срца, они ће Бога видети'. Бог је толико смирен да Он који је несместив, који је већи и од неба и од земље, у наше срце и онда наше срце постаје веће од васељене. Јер кад Бог уђе у срце човеково, онда са њим улази љубав'.

Након богослужења Владика је доделио признања заслужним верницима Јагодине за љубав указану својој Светој Цркви: орден Војда Карађорђа Новици Митковићу, архијерејску грамату признања Зорану Димитријевићу, а архијерејске захвалнице: Сашу Николићу, Бобану Милошевићу и Сашу Станојевићу. У порти цркве уследио је избор за најлепше васкршње јаје ученика градских основних школа које су окупиле вероучитељи Архијерејског намесништва беличког, а затим и богат културно-уметнички програм који је врхунио у наступу певачице изворне музике, Данице Крстић. Пре тога су свечано својом игром и песмом улепшала деца КУД-а „Филигран“ из Јагодине.

Овај мали традиционални Васкршњи сабор у Јагодини завршен је богатом вечером љубави припремљеном од стране братства и црквене општине са старешином јерејем Миланом Ђорђевићем на челу.

Угљеша Урошевић, вероучитељ

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА У ШУМАРИЦАМА

У недељу, на Васкрс, у навечерје храмовне славе, 5. маја, у храму Светог великомученика и победоносца Георгија у Шумарицама, служено је пасхално вечерње богослужење, којим је начествовао протојереј Срђан П. Тешић, у молитвеном присуству верног народа. На крају Пасхалног вечерњег, извршен је чин освећења целивајуће иконе, на којој је изобразен лик нашег домаћина и небеског молитвеника Светог Георгија, а који је овом храму приложио Урош Илић са својом благочестивом породицом.

Сутрадан, на дан празника храмовне славе 6. маја, Светом Литургијом је начествовао протојереј Срђан П. Тешић. Храмом су се орили стихови васкршњих прозби и васкршњег тропара, који баш овога дана сведочи јединство Светога Ге-

оргија Васкрслом Господу, његовом присаједињењу Господњој жртви, али и Његовом славном Васкрсењу. На литургијске прозбе су одговарали чланови хора „Свети ђакон Авакум“, предвођени протиницом Милицом Тешић.

Након отпојаног Канона Евхаристије, присутни верни народ поучен је архијерејским речима Васкршње посланице његовог преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована. На позив свештеника „са вером и љубављу приступите“, Светој Чаши приступио је велики број верника, и сјединио се са Васкрслим Господом.

Пре литургијског отпуста формирана је Литија испред храма, која је кренула у трократни опход око самог храма. Потом је уследило освећење славских знамења која су ове године у име црквене заједнице принели колачари Дејан Јевтовић и Радоња Радковић са својим породицама. За следећу године део славског колача су попрезули Слободан и Јована Станојевић. Трудом и љубављу овогодишњих колачара припремљено је послужење за све присутне, где је у духу празника настављена трпеза љубави.

Александар Д. Радовановић, чтец

ПРОСЛАВА СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА НА ОПЛЕНЦУ

На Васкршњи понедељак, 6. маја, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу, задужбини Краља Петра I Карађорђевића. Епископу су саслуживали Архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић, протојереј ставрофор Драгољуб Ракић, протојереј Остоја Пешић, протођакон Иван Гашић и ђакон Стеван Илић.

Литургију су појали Певачко друштво „Србски православни појци“ из Београда. Светој Литургији присуствовао је и принц Михаило Карађорђевић.

На Светој Литургији прочитана је васкршња посланица Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована. Велики број верног народа причестио се Светим Даровима Христовим. Након заамвоне молитве Владика је поводом храмовне славе, осветио славске дарове и пресекао славски колач. Сабрање је настављено славским ручком у оближњем ресторану.

Стеван Илић, ђакон

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ВЕЛИКИМ ЦРЉЕНИМА

У среду 8. маја када Црква прославља Светог апостола и јеванђелисту Марка, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у Великим Црљенима на домак Лазареваца, поводом прослављања храмовне славе.

Епископу су саслуживали архијерејски намесник колубарско-посавски, протојереј ставрофор Златко Димитријевић, и свештенство Епархије шумадијске.

Шумадијски Првојерарх се обратио окупљеним верницима, рекавши између осталог: „Васкрсење је темељ наше вере, наде и љубави. На свакој Литургији када читамо Символ вере исповедамо да чекамо васкрсење мртвих и живот будућег века. Честитам храмовну славу мештанима овог места. У овом храму смо се сабрали да прославимо распетог и васкрелог Господа и апостола Марка, писца једног од четири Јевађеља Христових. Својим васкрсењем Господ је уништио смрт и грех. Вера је оно чиме усељавамо Бога у себе. Ми вером ходимо, а не знањем, по речима апостола Павла. Не можемо знањем упознати суштину Божију у потпуности, али вером можемо сазнати онолико колико је нама потребно за спасење. Телесним очима не можемо да видимо оно што виде духовне очи. Телесним очима видимо лепоту творевине Божије, видимо човека као икону Божију. То је велика радост.

Али колика је тек радост када нам се отворе духовне очи да видимо оно што телесне очи не виде? Они који чезну за животом, истином, правдом и Богом, обрадоваће се васкрсењу. Чезнути за Богом значи мислити о Богу, сместити Бога у себе, завољети Бога и живети у Богу и по Богу. Васкрсењу ће се обрадовати они који се труде, па макар били и слаби, нејак и немоћни. Они који воле Бога и чекају сусрет са Богом. А видећемо и осетићемо Бога ако ближњег примамо као Бога. Не смемо говорити да не подносимо ближњег који је поред нас, јер је то хула на Бога. Тог другог је Божији промисао изабрао да буде поред нас. Ако имаш Бога имаш и љубав у себи, јер је Бог љубав. Љубав побеђује све наше недостатке и покрива мноштво грехова. Ако желимо да нам се опросте греси, завољимо Бога и своје ближње. Из љубави према човеку Бог је дошао у овај свет и живео са људима. Сваког тренутка треба да васкрсавамо. Треба да побеђујемо себе, грех, злобу, гордост, сујету. Док не победимо свој его не можемо да прихватимо другог. Живимо да бисмо се сјединили са васкрслим Христом, да бисмо се Христом причешћивали. То треба да схвати наш народ и сви ми појединачно. Христос је живот и васкрсење. Без Христа нема живота. Без Христа нема силе васкресења. Све је то добро знао и Свети апостол и Јеванђелист Марко. Он је подробно записао и описао све што је Господ учинио за наше спасење. Многоструком радошћу се радујемо се што је апостол Марко написао своје Јеванђеље, из свог искуства доживљено и од других апостола посведочено. Свети апостол Марко приповеда о Богу нествореном, без почетка и краја, који је међу нас дошао да посведочи љубав. Нека би дао Васкрсли Господ и молитве светог апостола и Јеванђелисте Марка да род српски остане веран својој вери и прецима који су правом вером живели и ходили.“

Мноштво верног народа причестило Светим Даровима Христовим. Парох великоцрљеначки јереј Александар Глишић одликован је достојанством протонамесника. Архијерејским граматама признања одликовани су заслужни мештани Великих Црљена за труд и љубав према храму Светог апостола и

Јеванђелисте Марка: Миленко Станојевић, Зоран Живковић и Дејан Милинковић.

Након заамвоне молитве Владика је осветио славске дарове и пресекао славски колач. Сабрање је настављено славским ручком у оближњем ресторану.

СЛАВА ЦРКВЕ У БРЕСНИЦИ

Дана 9. маја, на празник Преноса моштију Светог Јоаникија Девичког Преосвећени Владика Јован је поводом храмовне славе служио Свету архијерејску Литургију у кругујевачком насељу Бресница. Саслуживали су му свештеници Епархије шумадијске.

Владика се обратио сабрано народу након прочитаног Јеванђеља, рекавши између осталог:

„Прошло је скоро седам дана како прослављамо Васкрсење Христово и славићемо га све до самог Вазнесења Господњег. Оно што је врло важно да знамо је да се светле седмице, како је Црква назива, исто Богослужење врши као и првог дана Васкрса, тако и сваког дана до суботе. Данас смо се сабрали да замолимо великог угодника Христовог, Светог Јоаникија Девичког, да се он моли Богу за нас, јер је живот Светог Јоаникија био живот у вери и по вери у Бога, и у васкрсење Христово. Празник васкрсења Христовог представља темељ и суштину хришћанског начина постојања. Нема места безнадежности, јер нам је нада у Богу. Нема места ни туговању, јер је Христос васкрсао. Однео је тугу, како то пева Свети Владика Николај. Смрт је уништио. Грех је победио. Кад живимо са Христом, онда заправо не видимо епохе. Он је испунио све епохе. Он је живот наш. Он је бесмртност наша. Он је вечност наша. После васкрсења Христовог, живот тријумфује. Смрт је поражена. Пролазност је поражена. Истина тријумфује, а лаж је обеснажена, како кажу Свети оци. Када верујемо у васкрсење Христово, ми верујемо и у наше васкрсење, да ћемо и ми са њим васкрснути, ако са њим живимо и умиремо. Онај који са Христом умире, он са Христом и васкрсава. Он је примио смрт, умро и васкрсао, да бисмо ми вечно живели. Ту је наша радост и утеха, јер имамо наду. Да бисмо имали наду, морамо имати веру, којом живимо, којом доказујемо да смо заиста народ Божији. Ми треба да проверимо нашу веру у Христа и у васкрсење Христово, да ли улазимо у спасоно дело те сигурне љубави Божије и да ли смо спремни на давање себе другоме, давање Богу, као и давање ближњем.

Васкрсење Христово је наш прелазак из таме у светлост, из смрти у живот. На том путу су нам сапутници многи страдаоци вере кроз векове. На том путу нам је пратилац и Свети Јоаникије чудотворац Девички, кога данас славио. Управо је Свети Јоаникије живео вером у Христа и вером у његово васкрсење, а тиме и у своје васкрсење. Свети Јоаникије је би стално обасјан Христовом светлошћу. То је она светлост која је засијала из гроба Господњег, гроба Христовог. Том светлошћу светли и данас њивот Светог Јоаникија, свима онима

који му се обраћају молитвено за помоћ и који приступају његовом ђивоту. У Светом писму је речено да ће се спасити онај који призове име Господње. Призовимо га и ми, браћо и сестре. Он је ту у нашем срцу. Због тога треба да сиђемо у наше срце и видимо ко је ту, да ли је наше срце заспало или је будно и чека долазак Христов. Нека је срећна слава овога Храма, братству, вама свима, браћо и сестре! Нека вас кроз живот прате молитве Светог Јоаникија. Христос васкрсе!” Након Литургије Преосвећени Владика је пресекао славски колач. Велики број верника је учествовао на Литургији и причестио се Светим Тајнама. У наставку је припремљена славска трпеза, а братство храма је искористило прилику да се захвали Владика Јовану и том приликом му поклонили епископске инсигније.

СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ НА АЕРОДРОМУ

У Источни петак, 10. маја, када Света Црква прославља спомен спаљивања моштију Светога Саве, свечано је прослављена храмовна слава у крагујевачком насељу Аеродром. На навечерје храмовне славе служено је свечано бденије, које је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован. Његовом Преосвештенству саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.

По одслуженом свечаном славском бденију, Преосвећени Владика се обратио верном народу: „Христос Васкрсе драга браћо и сестре. Срећна слава. Да се молимо Богу и Светој Сави да јеванђелско семе које је посејао расте. А оно ће расти ако своје мисли и своје срце припремимо за то семе Господње онако као што то земљорадник припреми њиву своју да би сејао по њој. Дакле, оре, дрља, ситни земљу и тек тада сеје семе. Ми смо та њива Господња, и ми смо, поред њиве Господње, и њива Светога Саве. Да није било Светога Саве не бисмо имали православну веру какву нам је он предао, и не би живели том вером и не би могли да опстанемо кроз историју, да нисмо накалемљени на веру Јеванђеља, на веру Христову. Да се молимо Богу и Светој Сави да у нама стално клија семе Јеванђеља, да у нама клија светосавско семе да би се препознали као народ Божији и Светога Саве. Бог вас благословио и сваким добром даровао.“

Након свечаног бденија, припремљен је као и сваке године богат културно уметнички програм, бригом и трудом јереја Ивана Антонијевића. Сала духовног центра Златоусти била је испуњена и преко мере вернима који су дошли да виде народне игре и песме које баштини наша српска култура и традиција. Наступао је дечији хор „Свети Сава“ као и истоимени фолклорни ансамбл којег води Марко Милосављевић. После културно уметничког програма уследила је трпеза љубави за свештенослужашче и верни народ.

Сутрадан, на дан храмовне славе, служена је Света Литургија, коју је служио јереј Иван Антонијевић са ђаконом Алек-

сандром Ђорђевићем. По прочитаном Јеванђељу по Јовану, отац Иван је честитао верном народу славу као и беседио о непроцењивом значају Светог Саве за нас.

У наставку је обављен свечаним опходом око храма и пререзан је славски колач, којег је припремио за ову годину Мирослав Томић, а част да буде колачар храмовне славе за следећу годину узела је на себе Зорица Славковић. Након тога уследила је трпеза љубави за верни народ.

Александар Ђорђевић, ђакон

ЕПАРХИЈСКА И ХРАМОВНА СЛАВА У БАРАЈЕВУ

У петак 10. маја, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован и умировљени Епископ канадски Г. Георгије, служили су Свету архијерејску Литургију у храму Спаљивања моштију Светога Саве у Барајеву поводом епархијске и храмовне славе. Ове године Источни петак (дан Епархије шумадијске) и празник Спаљивања моштију Светога Саве, празновали су се истог дана на општу радост не само свештенства и верника Барајева већ и целе Епархије шумадијске. Владике је дочекао велики број свештеника и верног народа. Епископима су саслуживали: Архијерејски заменик протојереј ставрофор Зоран Крстић, ректор богословије Светог Јована Златоустог, свештенотонаси и Архијерејски намесници, протођакони и ђакони и чтецеви епархије шумадијске. На Литургији су појали хористи Саборног храма у Крагујевцу и Србски православни појци.

После прочитаног Јеванђеља сабраним се обратио пригодном беседом ректор Зоран Крстић и истакао: „Не постоје светлији и радоснији дани у години од ових у којима се налазимо. Говорећи предањским језиком, ово и нису многи дани, ово је само један дан, дан осми који превазилази све овоземаљско и који испуњава све жеље које човек има. Ово је дан потпуног испуњења коме нема краја. Овим најсветлијим данима ми данас придодасмо празновање Мајке Пресвете Богородице као Живоносног Извора. Она је Источник кога прослављамо. Празнику придодасмо и прослављање Светог Саве, највећу отачку фигуру коју српски народ има. Када говоримо о овим светлим данима имајмо на уму да је светлост суд тами, јер где се год светлост појави, тама нестаје. Где год да се налазимо ми смо позвани да уносимо светлост Христову и то поготово у наша срца. Тако се зло побеђује, добрим. Васкршња Светлост је суд нашој вери и то посебно нама свештеницима. Господ нам каже да смо ми светлост овом свету. Зато ми свештеници треба да уносимо Васкршњу Светлост у људске животе. Велики број нашег народа поистовећује веру са моралом и сматра да бити хришћанин значи бити добар човек. Добри могу да буду и људи који не верују, или су неке друге вере. Бити хришћанин значи носити Светлост Васкрслог Христа. То је оно што је наш призив и то пре свега нас свештеника.

Просто је невероватно наћи данас некога ко каже да му је добро и да је задовољан у животу. У таквом свету ми треба да уносимо светлост. Често се деси да прођу ови васкршњи дани и ми их заборавимо ношени свакодневицом. Управо у ту свакодневицу ми треба непрестано да уносимо светлост Васкрсења Христовог. Живи били и Христос Васкрсе“.

После причешћа Епископа уследило је причешће великог броја свештеника и верног народа са децом. Пре литургијског отпуста уследио је вход око храма и пререзани су славски колачи. После тога Владика Јован је уручио највише епархијско одликовње, орден Војда Карађорђа, председнику општине Барајево Слободану Адамовићу. Заједничка радост настављена је у порти храма где је уприличен културно-уметнички програм. Након тога празнична радост је настављена трpezом љубави у ресторану Липовачка шума.

СВЕТА ТАЈНА ЈЕЛЕОСВЕЋЕЊА У МОНАСТИРУ КАЛЕНИЋ

У Томину недељу, 12. маја, када наша Света Црква прославља Светог Василија Острошког Чудотворца, Његово Преосвештенство Епископ Шумадијски Г. Јован служио је Свету тајну Јелеосвећења и Свету архијерејску Литургију у манастиру Каленић. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Преосвећени се после Свете Литургије обратио присутнима рекавши између осталог: „Ми смо се данас молили Богу за здравље душевно и телесно свих вас који сте учествовали у овој Светој тајни и Светом Причешћу и Светој Литургији. У молитвама које су читане вапијемо да нам Господ буде милостив, да нам опрости грехе, јер нема човека без греха. Молили смо се Богу и Светом Василију, великом чудотворцу, светитељу кроз кога, већ толико векова, благодат Духа Светога чудотвори. Неко ће можда зажалити што није данас на Острогу, али где год призовемо име Божије и име угодника и светитеља Божијег, они су ту. Данас смо у недељи Антипасхе, то јест Томиној недељи. Овај дан и ова недеља, коју народ још назива и малим васкрсом, треба да нас подсети да молећи се увек у себи изговарамо: „Господ мој и Бог мој“, као што је то рекао и апостол Тома. Док верујемо у Бога и док је Бог са нама, ако и наиђу искушења, патње, болести, туге, невоље, а тога је било и тога ће бити, не бојмо се, јер је Господ јачи од сваке болести и смрти. Читајмо Свето Писмо па ћемо видети како је Он болесне оздрављивао, али их је прво питао: „да ли верујеш?“, јер неће Господ да врши насиље над нама. Он тражи да ми покажемо веру коју треба да преточимо у дела. Вековима Дух Свети преко нетрулежног тела Светог Василија чудотвори. Имао сам и ту благодат, јер сам провео тамо три године, да видим многа исцељења, па сам та Острошка исцељења повезивао са исцељењима у манастиру Студеници и ништа друго није остало него да благодарим речима: „Велики си Господе, и чудесна су дела твоја“. То гово-

римо па ћемо се преобразити, па ћемо се поправити, па ћемо бити бољи људи, имаћемо и веру, али и наду. Али цаба нам и вера и нада, ако немамо љубави. Не можемо да одвојимо ни наду, ни веру од љубави, ни љубав од наде и вере. Вера, нада и љубав то су основне хришћанске врлине које треба да нас красе као иконе Божије. Бог вас благословио и сваким добром даровао!”

Подељено је освећено уље и брашно, а након послужења за све присутне уследила је трпеза љубави коју је својим залагањем и љубављу приредило сестринство манастира са настојатељицом игуманијом Нектаријом.

Александар Јаћимовић, јереј

СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕНА НЕДЕЉА МИРОНОСИЦА НА ВАРОШКОМ ГРОБЉУ У КРАГУЈЕВЦУ

У суботу 18. маја, поводом храмовне славе, у цркви посвећеној Светим женама Мироносицама на Варошком гробљу у Крагујевцу служено је празнично бденије, а у недељу 19. маја и Света Литургија. Уз активно учешће верног народа, бденије је служио умировљени старшина Саборне цркве у Крагујевцу, протојереј ставрофор Зарије Божовић, уз саслуживање протођакона Небојше Јаковљевића. Прота Зарија је началствовао и Светом Литургијом уз саслуживање јереја Милоша Јелића, старешине храма на гробљу.

Ове године домаћини славе били су чланови певачког друштва које поје на суботњим Светим Литургијама у крагујевачком Саборном храму, док су се за домаћинство за идућу годину јавиле жене из Кола српских сестара, које су такође при Саборном храму.

Црквица на гробљу, умивена и освежена трудом свештенства Саборне цркве и овогодишњих домаћина славе, сијала је радошћу Васкрсења, истом оном радошћу коју је анђео благовестио женама које су у недељни дан рано дошле на Христов гроб да помажу Његово Тело, речима: „Устаде, није овде“ (Мк. 16, 6).

СВЕТЕ ЖЕНЕ МИРОНОСИЦЕ – ХРАМОВНА СЛАВА У ВИНЧИ

У другу недељу по Васкрсењу Христовом када се молитвено сећамо Жена Мироносица, 19. маја, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму који је посвећен Женама Мироносицама у селу Винчи наомак Тополе. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

После прочитаног јеванђелског зачала беседио је Владика Јован, рекавши између осталог: „Свака је недеља Васкрс у маломе и нема ни једног богослужења у току године а да не прослављамо Васкрсење Христово. У овај дан слаavimo и оне који су очевидци славног Васкрсења Христовог. Данас слаavimo Свете Жене Мироносице којима је овај храм посвећен, а

које су остале верне Христу до крста. Оне су имале и благослов да прве буду уверене у Васкрсење Христово. У чему је била тајна и снага Светих Жена Мироносица? У томе што се нису одвајале од Христа ни у оном најстрашњем часу када је разапињан на крсту. Оне су састрадавале са Христом и делиле бол са Њим. То је врло важно, да делимо и добро и зло са другима. Да бол другог осетимо као своју бол. Ове жене биле су испуњене радошћу зато што су биле поред Христа. Оне су га пратиле и на крсном путу. Оне су биле ту да теше мајку Христову Пресвету Богородицу. По угледу на жене Мироносице, многе хришћанске жене су се живом вером обраћале Христу. Жене Мироносице су дошле на гроб да омиришу Христа. Сваки човек треба да буде мирис, да буде тамјан Божији, да мирише миром, а мирисаће ако има Бога у себи, ако живи по Богу, ако чини добра дела, ако је честит, ваљан и поштен.“

Сабрани народ се причестио Светим Тајнама Христовим. На самом крају Свете Литургије, Владика је осветио славске дарове и пресекао славски колач, пожелевши свим парохијанима овога места срећну храмовну славу. Сабрање је настављено славским ручком који је у оближњем ресторану припремила породица Драгана Арсенијевића.

Стеван Илић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА МАНАСТИРА ДРАЧА

На празник Преноса моштију Светог оца Николаја Чудотворца, у среду треће недеље по Пасхи 22. маја, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Драча, поводом манастирске славе. Првојерарху шумадијске Епархије саслуживало је свештеномонаштво и свештенство Шумадијске епархије. Литургијско сабрање својим присуством увеличало је присутно монаштво, високопреподобна схи-монахиња Евгенија игуманија манастира Ралетинца, високопреподобна монахиња Анастасија игуманија манастира Дивостин и монахиња Евгенија настојатељица манастира Вољавче са својим у Христу сестринствима.

По прочитаном јеванђелском зачалу речима богомнадахнуте беседе сабранима се обратио Владика Јован. Владика је у својој беседи истакао да смо се управо сабрали поводом прославе великог светитеља цркве Христове Светог Оца Николаја чији пренос моштију прослављамо, нагласивши врлине Светог Николе, а посебно милост коју је светитељ имао и коју и данас има. На позив ђаконa „Са страхом Божијим, вером и љубављу, приступите“, Светом Причешћу је приступио велики број сабраног народа. По заамвоној молитви освештана су славска знамења у славу и част Светог оца Николаја.

Сабрање је настављено трудом и љубављу високопреподобне монахиње Јелене игуманије манастира Драча и њеног сестринства у трпезарији манастирског конака где је за верни народ била припремљена трпеза љубави.

Александар Радовановић, чтец

ПРЕНОС МОШТИЈУ СВЕТОГ НИКОЛЕ – ХРАМОВНА СЛАВА МАНАСТИРА НИКОЉЕ

На дан када Света Црква прославља Пренос моштију Светог Николаја Мирилицког Чудотворца, 22. Маја, у манастиру Никоље, свечано је прослављена храмовна слава.

Светом Литургијом начелствовао је архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић, уз саслужење свештенства Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђелског зачала сабраном народу беседио је протонамесник Бранимир Товиловић истакавши колико је важно живети исправним хришћанским животом и редовно се причешћивати.

Светом Причешћу приступио је верни народ који се тог дана сабрао у храму. После заамвоне молитве свештеници и народ кренули су молитвени крсни ход око манастирског храма. Након тога уследило је сечење славског колача.

Као и сваке године, настојатељица ове свете обитељи игуманија Евдокија заједно са својим сестринством припремила је у манастирској трпезарији славски ручак за сав богољубиви народ који се данас сабрао у манастиру.

Стеван Илић, ђакон

ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ЕМИТОВАЊА ЕМИСИЈЕ „ПРАВОСЛАВНО ЈУТРО“ НА ТАЛАСИМА РАДИО КОПЕРНИКУС ЈАГОДИНЕ И РАДИЈА ЗЛАТОУСТИ

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована 22. Маја 2004. године, на празник Светог Николе, почела је са емитовањем емисија Православне Епархије шумадијске, Архијерејског намесништва беличког, Црквених општина јагодинских „Православно јутро“ на таласима тадашњег регионалног првог програма Радија Јагодине, данас Радио Коперникус Јагодине као и од самог оснивања 2009. Године, званичног радија Православне Епархије шумадијске, Радија Златоусту. На самом почетку са овим изазовом суочили су се тадашњи вероучитељи, а данас свештеници отац Бранислав Матић, сада свештеник при храму Светог Саве у Крагујевцу и моја маленост отац Борис Милосављевић свештеник при храму Светог Романа у Рековцу, уредник емисије.

Велику захвалност на помоћи да ова емисија изгледа овако дугујемо директору РТЈ Љубиши Бати Вујићу и сада покојном Жикици Јовановићу, новинару Радија Коперникус Јагодина, са којим смо на нашим првим сусретима поставили концепт емисије, и који нам је говорио да се угледамо на начин рада Првог програма Радио Београда.

Емисија „Православно јутро“ је нека врста православне шаренице у трајању од 90 минута и емитије се недељом премијерно и суботом у репризној термину. Састављена је од седам рубрика: Мисионарска писма, Духовник, Историја живота, Не веруј у идоле, Христова наука, У свету постоји једно царство и Житија светих.

Емисија има за циљ и да се што већи број људи укључи у њену реализацију, пре свега мислим на ученике који похађају верску наставу основних и средњих школа, као и на људе из различитих сфера друштвеног живота са циљем да у свима нама сване православно јутро вере, наде и љубави. Имајући то у виду желим да се захвалим и да поменем све оне који су кроз ових 20 година рада помогли у реализацији емисије, а то су: вероучитељ Предраг Димитријевић који уређује рубрику „Историја Живота“, некадашњи ученици ОШ „17. Октобар“ и чланови новинарске секције: Кристина Пешић, Соња Димитријевић Јована Стевановић; спикери: Сузана Лубура, Весна Петровић, Јелена Добросављевић, Слободанка Јевтић, Биљана Марковић, Јелена Спремо и Никола Косановић; тонска реализација: Златко Милојковић, Војислав Ђорђевић, Горан Јевтић и Зоран Лазаревић. На крају, а пре свих захваљујем на сарадњи, подршци и разумевању директору Радија Златоусти професору и свештенику др Зорану Крстићу, главном уреднику Радија Златоусти свештенику Милићу Марковићу, одговорној уредници Радија Златоусти Гордани Јоцић, Архијерејском намеснику беличком свештенику Александру Гајићу и свима запосленима у званичном Радију Епархије Шумадијске Радио Златоустом и Радију Коперникус Јагодина.

Јубиларна емисија посвећена 20. Годишњици је премијерно емитована у недељу 26. Маја 2024. Године на таласима ових радија.

Овај јубилеј 20 година од првог емитовања емисије посветили смо једној теми „Како хришћански живети у данашњем свету“. На само почетку бих истакао беседу Његовог Преосвештенства Епископа Шумадијског Г. Јована са Свете архијерејске Литургије коју је служио у манастиру Саринац на празник Свете Браће Тирила и Методија. Наш Владика нас већ двадесет година својим дивним беседама у рубрици „Духовник“ поучава, саветује и управља на пут којим нас је Господ позвао, Пут Христос, пут наше Свете Цркве. У јубиларној емисији смо разговарали са директором РТВ Коперникус Јагодина Љубишом Батом Вујићем, главним уредником Радија Златоусти свештеником Милићем Марковићем, одговорним уредником Радија Златоусти Горданом Јоцић, Архијерејским намесником беличким свештеником Александром Гајићем, свештеником Браниславом Матићем, вероучитељем Предрагом Димитријевићем. У оквиру јубиларне емисије можете слушати и разговор са архимандритом Петром Драгојловићем игуманом манастир Пиносаве, који је такође наш чести гост.

Слава Богу за све, слава и хвала нашем Светом Владика Јовану чијим светим благословом све ове године постојимо и радимо. Захваљујем се и уснулима у Господу Архијерејском намеснику беличком свештенику Небојши Младеновићу и вероучитељици Александри Анђелковић, да их Господ Бог помене у Царству своме.

Хвала најпре слушаоцима ове емисије, хвала вам на подршци, на саветима и критикама, мир вам и радост од Господа.

Борис Милосављевић, јереј

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

НОВО!

Мизиклетодиса

Бранимир Стојановић

ЈУБИЛЕЈ САБОРНОГ ХРАМА СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА У ЈАГОДИНИ

Уз јубилеј и о јубилеју, поводом 2024 године Хришћанства, 825 год. Хиландара, 625 година Јагодине и 125 година Саборне цркве Светих апостола Петра и Павла у Јагодини

Кад год слаavimo који јубилеј, тиме пркосимо смрти и пролазности и потвђујемо своје трајање. Сами, пак, јубиларни догађаји и споменици представљају визију будућности, или једне заједнице, или једног целог народа (Епископ браничевски Игњатије).

Тог дана, 29. Јуна 1899. Године, у Недељи 2. по Духовима био је четвртак, дан посвећен Светом Тихону Амаутанском Чудотворцу, освешан је храм Светих Првоврховних Апостола Петра и Павла у Јагодини. „Освећење је извршио Његово Високопреосвештенство митрополит Господин Иноконетије са свешенством: Намесник Матија Ђурић, свештеник Илија Вукичевић, Петар Поповић, прота Никола Божић, свештеник Веселин Михаиловић, прота Милутин Петровић и игуман раванички Јосиф са ђаконима: Димитријем Стефановићем и Нићифором Јанковићем“ (Извор: Запис ђакона Нићифора Јанковића који је био учесник на освећењу).

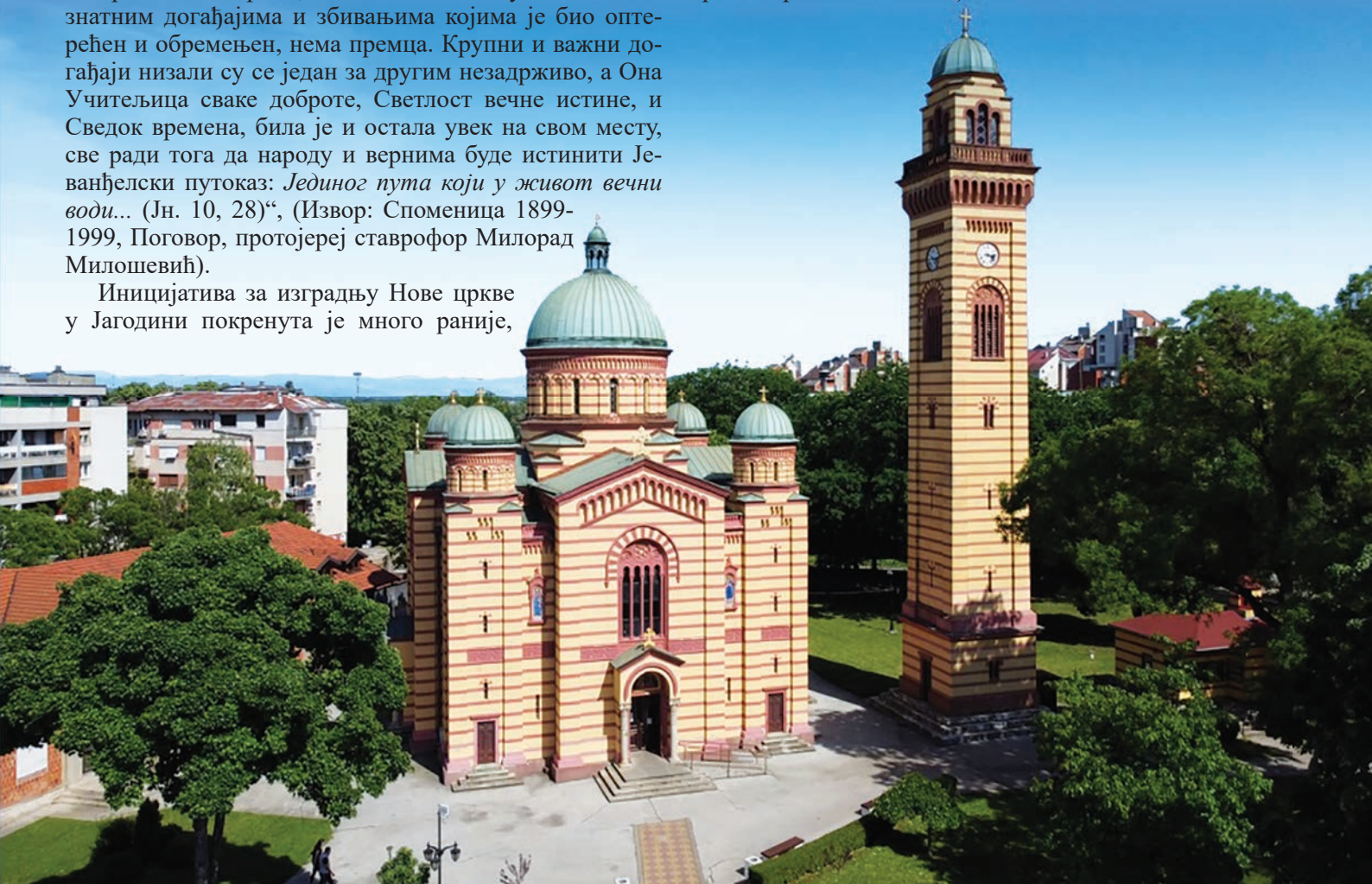
Стодвадесетпет година је прошло од како постоји ова велелепна грађевина саграђена на Божанским темељима, чврстим и непоколебљивим, стамена и стројна, неизмерне лепоте, окружена љубављу и пажњом поколења, најпоноснија и најчудеснија лепотица Поморавља.

„У свеколикој историји нашег народа, овај прохујали временски период, по динамици по судбоносним и знатним догађајима и збивањима којима је био оптерећен и обременен, нема премца. Крупни и важни догађаји низали су се један за другим незадрживо, а Она Учитељица сваке доброте, Светлост вечне истине, и Сведок времена, била је и остала увек на свом месту, све ради тога да народу и вернима буде истинити Јеванђелски путоказ: *Јединог пута који у живот вечни води...* (Јн. 10, 28)“, (Извор: Споменица 1899-1999, Поговор, протојереј ставрофор Милорад Милошевић).

Иницијатива за изградњу Нове цркве у Јагодини покренута је много раније,

тачније 1846. године, када Јагодинци пишу молбу Пречестејшој архијерејској конзисторији и траже одобрење за градњу још једне цркве у својој вароши, коју су потписали у име Црквене општине јагодинске пуномоћници Милош Миљковић и хаџи Михаило Здравковић (Извор: Архив Србије, Споменица 1899 – 1999).

Шестотина двадесет пет година је прохујало преко овог простора од првог помена Јагодине до данас, заједно са судбином нашег народа, града Јагодине и сто двадесет пет година Петропавловског Саборног храма чији јубилеј ових дана прослављамо. Овај јагодински Саборни храм, свих ових година је био центар свеколиког духовног живота не само Јагодине, већ и околине, скоро читавог Поморавља. „У свим временима, подједнако добрим или тешким, Она је била идеја водила, светлост очију верника, истински центар општег народног живота и истински понос наше свеколике народне културе“. (Споменица 1899 – 1999, Поговор, протојереј ставрофор Милорад Милошевић).

Међутим, период од косовког боја и погибије кнеза Лазара на Косову, до 1819. године када су се први пут огласила звона на цркви Светог архангела Михајла у Јагодини, пуних 430 година, овај прохујали временски период био је по својим судбоносним и знатним догађајима оптерећен разним збивањима, крупним и важним догађајима који су се низали у вазалној Србији један за другим, незадрживо и без премца, што се не би могло рећи за много веће народе и државе, којима је судбина била наклоњенија.

Почело је са великим устанком Срба 1798. године, под вођством капетана Коче Анђелковића из Пањевца (садашњег Кочиног Села), који је трагично завршен у крви српских устаника и набијањем капетана Коче од стране Турака, на колац. Храброст коју је Капетан Коча показао војевањем против Турака, означила је праскозорје велике и коначне борбе за слободу Србије после вишевековног ропства. Само шест година касније, већ 1804. Године, српски вожд Карађорђе диже Први српски устанак, осваја Јагодину 16. марта и из ње протерује дахију Кучук Алију, и врло брзо у Јагодини формира и утврђује свој логор за борбу против Турака. Више пута је Карађорђе боравио у Јагодини и водио честе битке са Турцима, до несрећне 1813. године када је Хуршид паша после једне победе над Карађорђем, коначно поново покорио Србију.

Била је још једна буна против турског ропства, непосредно пре Другог српског устанка подигнута у Пожешкој нахији, под називом Хаџи Проданова буна, која је такође завршена у крви, а каленићком игуману Нићифору, који је буну у Пожешкој нахији искористио да дигне буну у Јагодинској нахији, завршила се тако што су г Турци заробили и спровели за Београд, где му је одрубљена глава.

После толико дигнутих буна против Турака, снажан одјек у Поморављу имао је Други српски устанак под вођством кнеза Милоша Обреновића. Извесно време, након великог успеха кнеза Милоша, у Србији је настала „паралелна владавина“, тако што је београдски Маршали Али паша постављао по нахијама своје муселиме као судије, док је кнез Милош по нахијама постављао своје кнежеве, и на тај начин Турци су судили српском народу док су кнежеви владали народом по нахијама.

Већ 1818. године, Милош гради своју задужбину у Јагодини, цркву посвећену Светом архангелу Михајлу и наређује изградњу школе. Из постојећих података нађених у државном архиву у Београду, са сигурношћу

може се закључити да је кнез Милош посебно волео Јагодину и да је у њој често боравио, као и да је приликом сваке посете обилазио своју задужбину такозвану Стару јагодинску цркву.

Три деценије је прошло (1818 – 1846) од изградње Старе цркве када је покренута иницијатива од стране Црквене општине јагодинске да се у Јагодини сагради још једна црква. И како обично бива, на самом почетку изградње храма дошло је до спора између протe Јована и јагодинске Црквене општине око места на коме је требало да се почне са изградњом нове цркве, тако да се са изградњом стало, све док није било обезбеђено ново место за градњу цркве, изван града, које је у то време било ненасељено, тако да је изградња нове цркве практично започета тек када је кроз Јагодину прошла железничка пруга.

Од иницијативе за изградњу Нове цркве, која је покренута далеке 1846. године до освећења темеља Нове цркве (26. маја 1896), вршене су дуге и темељне припреме око локације и потребних средстава која су с муком обезбеђена бескаматним зајмом од 136.000 динара у злату, за извођење грађевинско-занатских радова.

Освећење темеља Нове јагодинске цркве извршио је Његово Високопреосвештенство Архиепископ београдски Михајло. Освећење темеља Нове цркве у Јагодини у тадашњој штампи било је описано као велики догађај који се по свечаности и помпезности дуго памтио у Јагодини.

Нажалост, након годину и по дана, крајем фебруара 1898. године у Београду је умро велики и прослављени јерарх Митрополит Михајло, тако да је по завршетку радова на цркви освећење извршио Митрополит Иноконетије са свештенством, 29. Јуна 1899. године, о чему сведочи запис ђакона Нићифора Јанковића, који је био и учесник на освећењу.

Остали радови на уређењу унутрашњости цркве (живопис, столарски, дрворезачки, позлатарски и радови на изради иконостаса) уговорени су касније.

Саборна јагодинска црква је изграђена у неомаварском и неовизантијском стилу. У основи има уписан равнострани крст. Развијеног је облика са пет купола, од којих је централна доминантна и ослоњена преко коцкастог постоља на четири масивна стуба са романским капителима. Габарит основе износи 20 x 22 метара, док је висина од пода до главног кубета и лантерне 27 метара. Централно кубе је округлог облика распона 6 метара са тамбуром идеалних пропорција. На неколико метара јужно од храма, у линији његовог pročеља изграђен је звоник висине 36 метара, димензија 4,5 x 4,5 метара, у који су уграђена пет звона, од којих је најтеже 720 килограма.

Спољашње зидне масе нису у истој равни, а склад даје вертикална подела уз наглашене пиластре и лезене са елементима бифора, трифора и розета са аркадним фризовима, портицима и стилизованом орнаментиком који својим уметничким решењем подсећају на најбоља византијска црквена остварења. На живопису Саборне цркве није ништа рађено од њеног освећења до 1979. Године, осим што је у олтарској ниши постојала једна већа фреска Пресвете Богородице, као и ликови Јеванђелиста на пандатифима који су били доста оштећени.

„Посматрајући Нову јагодинску цркву, лепу и величанствену не само за оно време, већ и за ово наше време у коме тешко можемо и скромнији храм да подигнемо, можемо да кажемо за старе јагодинце, да су били богати вером и да су имали смисла за лепо. У Новој цркви Јагодинци су пуних сто година стајали на молитви као пред страшним престолом Божијег царства и учествовали у божанственим службама. За време многобројних литургија свештеници су приносили бескрвну жртву за опроштај свесних и несвесних грехова, за управљање животом, за исправљање сваке праведности“ (Сава, Епископ шумадијски, у Крагујевцу, на Крстопоколну недељу 2000. године Господње).

„Стогодишњи јубилеј Храма Светих Првоврховних апостола Петра и Павла, дивна је прилика да у целини сагледамо ово раздобље пуно промена, великих идеолошких, научних, друштвених и културних стремљења. Кроз читаво време свог постојања имала је дивне свештенике, учитеље вере и морала, примерне и несечичне пастире, који су својим животом и радом идеално служили светом храму и својој пастви“ (Споменица 1899 – 1999, Поговор, протојереј ставрофор, Милорад Милошевић).

За првог Епископа новоформиране Епархије шумадијске устоличен је Његово преосвештенство Епископ Господин Валеријан, коме је у име Њ. К. В. Петра II Карађорђевића, Краљевско намесништво потврдило архијерејско звање, а за Епископа шумадијског изабран је 20. марта 1947. године.

После смрти Владике Валеријана, 1976. Године, на трон Епископа шумадијског 21. марта 1977. године изабран је др Сава, једини српски Архијереј са звањем академика САН-у. За време свог Архијерејског пастирства у Епархији шумадијској приредио је и написао много књижевних дела, покренуо лист шумадијске Епархије „Каленић“ и основао истоимену издавачку кућу. Сава, Епископ шумадијски, упокојио се у Господу 2001. године.

У Саборном храму Успенија Пресвете Богородице у Крагујевцу 1. септембра 2002. године устоличен је трећи по реду Владика шумадијски, Његово преосвештенство Епископ Господин Јован. Том приликом, Владика Василије, који је предходних годину и по дана био на дужности епархијског администратора, оценио је устоличење Владике Јована речима: „Ретко радостан дан за Шумадију, за град Крагујевац, за катедрални храм овог града, за преподобно монаштво и благочестиве вернике, народ Православне цркве ове богомчуване Епархије. Владика Јован је син мајке Србије, али

верујемо да ће се преко његове личности уклонити све препреке и странпутице живота које се понекада постављају чак и пред нас слуге Божијега олтара када нас поједини деле на разне просторе од куда потичемо, заборављајући да је православним Србима један јединствен корен животног стабла у мајци Србији, конкретније у Шумадији“ (Гласник српске Православне цркве Септембар 2002. године).

О значају Владике Јована за нашу Цркву и манастир Студеницу сведочи и следећи запис проте Радована Биговића у књизи „Три деценије архијерејског подучавања, исповедања вере и сведочења Епископа шума-

Јагодина

Црква и Општина

дијског Јована Младеновића 1993-2023“: „Нови Епископ наше цркве добро је познат свима. О студеничким игуманима и монасима, иначе, ништа није сакривено. Они су стално под будним оком целе Цркве и народа. О Јовану, прво као искушенику, потом јеромонаху, протосинђелу, архимандриту и игуману студеничком са одушевљењем и љубављу већ три деценије говоре деца, млади и стари, образовани и необразовани... Само Бог зна колики је број оних који су у сусрету са њим духовно прогледали, заволели Православље, манастир Студеницу и учинили своје биће пријемчивијим за Божанске силе и енергије. Бог га је обдарио анђелским гласом да литургише и богослужи, суптилном интелигенцијом, проповедничко-мисионарским даром, смислом да управља и организује, благе нарави, присношћу и дечијим осмехом, даром да допре до сваког људског срца.“

Великом заслугом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована, настављају да служе у овој великој светињи као и осталим многобројним православним храмовима Епархије шумадије, млади богослужитељи: ђакони, јереји и протојереји, од којих су неки постали архијерејски намесници или старешине храмова, као и сви ми православни Срби слушајући сваку Његову изговорену реч: да су „Православље као и Светосавље истинита вера, истинито богославље, наш једини путоказ на јеванђелском путу.“

(Аутор је бивши председник црквене Општине јагодинске, носилац ордена Светог Симеона Мироточивог Првог степена.)

ЧЕШКО-МОРАВСКА ЕПАРХИЈА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ 1921 – 1942

Након више од две и по деценије бављења темама из историје наше Цркве, а највише њеном мисијом између два светска рата у Чехословачкој, свештеник Шумадијске епархије у Крагујевцу протојереј др Саша Антонијевић, објавио је књигу „Чешко-моравска епархија Српске Православне Цркве 1921–1942“ која је проистекла из ауторове докторске дисертације (ПБФ у Београду) са поднасловом „Историјско-канонско гледиште на оснивање, решавање јурисдикцијског питања и устројство“

Имајући у виду да мисија Српске Православне Цркве у Чехословачкој Републици после Првог светског рата није била без утицаја великог броја сложених чинилаца из свих друштвених области тог доба (од међународне и националне политике до конфесионалних односа у Европи са свим историјским оптерећењима), аутор је из тако комплексних и противречних односа успео да извуче јединствену научну нит и напише историографско дело систематског карактера са поузданим и јасним оценама о многобројним појавама, догађајима и личностима, односно о овој светлој, часној и на Истини заснованој активности обновљене Српске Патријаршије. Обиле материјала у књизи ће пронаћи и читаоци заинтересовани за појединачне и специфичне појаве које су настале као последица

односа словенских народа који су живели у Чехословачкој и Краљевини Срба, Хрвата и Словенца, односно Југославији, на шта су утицале тадашње узавреле прилике у Европи које је професор Андреј Митровић назвао *Време нетрпељивих*, али ће још више црквена јавност пронаћи позитивних примера о брзи јерархије СПЦ да браћа из Чехословачке имају црквени поредак који је устројен кроз Предање. Али, захваљујући томе што је аутор заиста многобројне компликоване односе и интересе методолошки ваљано устројио, добија се јасна, систематична слика црквене, али и друштвене историје централне Европе између два светска рата.

О овом у рецензије Антонијевићеве књиге говори и протојереј ставрофор професор др Радомир В. Поповић: „Писац је, а то се види из приложене библиографије, за писање ове студије користио изворну архивску грађу, старију и новију литературу на изворним језицима и на основу ње је изводио све резултате свог вишегодишњег преданог и савесног истраживања. За сада је ово најпотпунија студија о Чешко-моравској епархији Српске Православне Цркве. Сва будућа истраживања

домаћих и страних научника имаће ову студију као полазно дело за своја проучавања ове веома сложене и, за истраживаче, мултидисциплинарне проблематике која у себе укључује: историју, историју Цркве, међуцрквене односе, канонско и црквено право, пастирску бригу и старање, мисију Цркве у условима у којима живи савремени свет са свим изазовима и искушењима у којима се налази.“

Да би читаоцима књиге Чешко-моравска епархија Српске Православне Цркве 1921–1942 била разумљива замршена канонско-правна питања међу православнима у Хабзбуршкој монархији крајем XIX и почетком XX века, треба знати да су после Првог светског рата православни у Чешкој, Моравској, Словачкој, Шлеској и Поткарпатској Русији у црквено-правном погледу били потчињени Карловачкој митрополији. Они су потпадали под православну српску црквену општину у Бечу

(Свете Тројице, па Светог Саве), која ће и поред разних административних прекрајања бечког двора на размеђу векова (припадност Черновичкој епархији) крај рата дочекати у Даматинско-истријској епархији која ће бити припојена Српској Православној Цркви.

Иако се Антонијевићева књига бави историјом црквених односа у Чехословачкој у XX веку, приликом разматрања већине питања провејавају и раније насlage верског живота на овим просторима. Видљиво је позивање и на резултате мисије и Запада и Истока у првом миленијуму. Јасно је да плодови свештеног послања Свете браће Ђирила и Методија нису угашени, као и Хуситског покрета са антинемачком и противримском традицијом.

Дакле, протојереј др Саша Антонијевић у књизи Чешко-моравска епархија Српске Православне Цркве 1921–1942 приказује историју оснивања ове епархије кроз Чехословачку Цркву, која је настала одвајањем од Рима дела Римокатоличке цркве у чешким земљама. Постојање и устројство је разматрано кроз два периода, од

1921. до 1938. године, и од 1938. до 1942. године. Ова подела била је нужна из два разлога. Најпре, јер је период од 1921. до 1938. године представљао период слободне Чехословачке Републике, док је период после 1938. године био период окупације и рата. Оснивање је носило многобројне примере храбрости реформиста, њихову визију и истрајност, али такође и доста недоумица, изненађења и препрека које су све то пратиле. Значајан простор у књизи добила је реакција Српске Православне Цркве на све изазове који су се појавили приликом мисије оснивања Чешко-моравске епархије. Наша Црква и њени архијереји, пре свих Епископ нишки Доситеј Васић, делегат СПЦ код органа чехословачких православаца, увек су поступали промишљено, добронамерно, са одлукама заснованим на предањском поретку. Запажено је да су одлуке Синода или Сабора у Београду често биле засноване на принципу црквеног снисхођења, да би се превага дала спацењском начелу над канонско-дисциплинарном.

А све ово нимало није било лако и једноставно, имајући у виду да епархија није настала на територији традиционално српских земаља, нити су је чинили верници који су по националности били Срби. Устројавање Чешко-моравске епархије праћено је и из перспективе канонског права (примања бивших чешких римокатоличких свештеника у Православље уз задржавање свештеничког чина, дозволе да ступе у први брак после рукоположења, сукоб Београда и Цариграда око права на јурисдикцију над Црквом у чешким земљама).

На више места аутор подсећа и колико су православни из Чехословачке, поред настојања да негују превасходну спасењску мисију, допринели и буђењу национално-патриотских осећања код својих сународника. О томе сведоче и многи мученици на челу са Епископом Гораздом који су трагично пострадали од окупатора 1942. године као велики родољуби. Несрећни догађаји из Другог светског рата за православне у Чехословачкој нису престали ни после његовог завршетка. До 1948. године онемогућена је готова свака комуникација са Мајком Црквом у Београду, а онда је дошло до административне промене јурисдикције.

Већ је речено да је ова књига произашла из докторске дисертације проте Саше Антонијевића коју је он припремао, уз напорну парохијску службу, посвећено, самопрегорно, са пажњом и одговорношћу којима је чувао углед православног свештеника. И захвалио је приликом успешне одбране многим који су му помогли, пре свега надлежном архијереју, Епископу шумадијском Господину Јовану за подршку, колегама који су га упућивали на проблематику овог питања и изворе, породици... А ми из редакције *Каленића*, чији је редовни сарадник, упућујемо честитке на овом подухвату, али и захвалност што је прота Саша много пута био драгоцени саговорник од којег се имало шта научити.

Н. Јованчевић

ИЗ СЛУЖБЕ СВЕТОМ КНЕЗУ ЛАЗАРУ

Стихире на литији, глас 1:

Дођите сви сабори празникољубаца, јер нас данас нови Лазар, узвишеним проповедањем и кличући, позива, на трпезу духовну. Са усрђем и весело потецимо, и спомен кончине његове празнујмо, славећи га као Божијег угодника.

Глас 2.

За вишњом тежећи славом, благ, кротак и незлобивошћу украшен, истином и правдом одевен, клонећи се од сваког зла, ти си блажени ушао у славу као достојан и са слободом стојиш пред Христом Богом, којега твојим молитвама учини благонаклоним према нама. Светлошћу врлина си се украсио, даровити, и постао блистав кроз патње и својевољно страдање и у мученике по заслуги уврстио си се, Лазаре, и ка слави бесконачној са земље прешао си, и у истим низу са светима показао се, са којима моли од Христа велику милост.

Загрубимо трубогласним песмама и божанственим Духом сабрани данас на свечасни празник угодника Христова све празникољупце на похваљење сазивајући, успојмо с љубављу спомен светога, цареви и кнежеви стекавши се дивите се, чудећи се новопросијалого живљењу и подвигу и усхвалите целомудрија љубитеља, Православља стуба непоколебљива, цркава саздатеља и украситеља, ништима дародавца обилна поборника Православља тврдога, сваком добродетели и пре страдања украшенога, што подвигом добрим подвиже се и живот заврши и са онима што Богу угодише насеље нађе, владарима похвалу и благолепије предстатеља и заступника нашега, песмама благогласним похваљујући, рецимо: Тројици увек молећи се, Лазаре, да се избавимо од сваке невоље твојим молитвама.

Канон на јутрењу, глас 4, прва песма:

С анђелима ликујући увек код престола световидним зраком испуњавани, омрачеа душа моја да се озари помоли се, да долично узмогне певати успомену твоју Лазаре.

Ако по заслуги усхвалити те и не унемо, штоватељи твоји, колико је у моћи, ми ипак песму плетемо и слави-мо ти спомен, проповедајући твоје живљење и страдање, но као чедољубив, иако није како би требало, ти прими ово хваљење.

Почетак добродетелног ти живљења страх Господњи узео јеси од младости, Лазаре, и за водитеља ти ка путу правоме имао, којим си ходећи у дворе Господње ушао.

ФОНДАЦИЈА „КАД СРЦЕ КАЖЕ“ ПОМАЖЕ МОНАСТИР ПАВЛОВАЦ НА КОСМАЈУ

У пројекат изградње монашког конака Светониколајевског манастира Павловца укључила се и позната регионална компанија „Walter“ преко своје Фондације „Кад срце каже“. У ресторану ове компаније у Младеновцу 17. јуна 2024. године одржан је скуп ради прикупљања прилога који ће бити употребљени за изградњу манастирског конака, а сусрет Космајаца који се брину о својој светињи благословио је Његово високопреосвештенство Митрополит шумадијски Господин Јован. Између осталог Митрополит Господин Јован је рекао: „Изградња конака манастира Павловац од великог је значаја за нашу Цркву и вернике. Ваша помоћ нам омогућава да очувамо и унапредимо наше духовно наслеђе“.

„Вечерас смо показали да када срце каже, ништа није немогуће. Заједно можемо изградити светлију будућност и обезбедити сигурно уточиште за нашу духовну заједницу“, рекао је на почетку скупа Младен Паунић, председник Фондације „Кад срце каже“.

О култури и духовности као стубовима идентитета нашег народа говорио је професор Радован Дамјановић: „Изградњом конака манастира Павловца, не само да помажемо манастиру, већ градимо и мостове између прошлости и будућности“.

На посебно одобравање учесника скупа у младеновачком ресторану „Walter“ наишле су емотивне речи познатог уметника др Нелета Карајлића који је постао жи-

тељ Космаја и села Кораћице. Врло надахнуто су звучале његове речи о суживоту Цркве и народа:

„Култура је кичма сваког народа, његова лична карта, огледало, а вјера је кичма те културе, њен идентитет и крвна слика. Црква је знамен у ноћи, путоказ ка врхунцу. Црква и народ дјелили су добро и зло, чак и у оним временима у којима су били у завади, али су се враћали једно другом као што се нада увијек враћа у срце. Када треба помоћи Цркви, народ је ту, када треба помоћи народу, ту је Црква. И тако стотинама година.“

Манастир Павловац ушао је у свој седми вијек. Изграђен је у смирај средњовјековне српске државе, па је попут сваке наше богомоље прошао дуг и трновит пут патње и жртвовања до свога васкрсења. Мучен и паљен, срањен са земљом, Павловац се, баш као и наша Црква, баш као и српски народ, подигао и ту је, поново стоји, као срце Космаја, дах прошлости, садашњости и будућности. Он са Кастељаном и Тресијама чини од Космаја малу Свету гору у центру Шумадије. Како вријеме тече, тако се и Космају и њеним богомољама народ враћа, па је било и очекивано да ће једна овако племенита група људи, окупљена око организације 'Кад срце каже', преузети на себе одговорност да Павловцу подари ново рухо, да га уљепша за будућност, за сљедећих шесто година. Ми смо се окупили овде да им тај племенити посао олакшамо.“

Лариса Маршева, Валериј Кузменчук, Петар Граматик

КОМЕНТАР НА ДОГМАТИК СЕДМОГ И ОСМОГ ГЛАСА

Коментар догматика седмог гласа

Неизрециво и недокучиво остала си Дева

Васкршњи догматик седмог гласа на црквенословенском језику гласи овако:

„Мати убо позналася еси паче естества, Богородице, пребыла же еси Дева паче слова и разума, и чудесе рождества Твоего сказати язык не может, преславну бо суцу зачатию, Чистая, непостижен есть образ рождения; идеже бо хошет Бог, побеждается естества чин. Темже Тя вси Матерь Божию ведуше, молим Ти ся прилежно, моли спастися душам нашим”²¹.

Наведимо такође и његов грчки текст:

„Μήτηρ μὲν ἐγνώσθης, ὑπὲρ φύσιν Θεοτόκε, ἔμεινας δὲ παρθένος, ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν, καὶ τὸ θαῦμα τοῦ τόκου σου, ἐρμηνεύσαι γλῶσσαι οὐ δύναται· παραδόξου γὰρ οὔσης τῆς συλλήψεως Ἀγνή, ἀκατάληπτός ἐστιν ὁ τρόπος τῆς κηρίσεως· ὅπου γὰρ βούλεται Θεός, νικάται φύσεως τάξις. Διὸ σε πάντες Μητέρα τοῦ Θεοῦ γινώσκοντες, δεόμεθά σου ἐκτενωῶς. Πρέσβευε τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν”²².

Руски превод:

„Познато је, Богородице, да си натприродно постала Мајка, али Ти оста Дјева изнад речи и разума, а чудо Твога порођаја објаснити језик не може, јер док је чудно то зачеће, о, Чиста, несхватљи је начин рођења. Јер где хоће Бог побеђује се природни поредак. Зато сви знајући да си Ти, Мајка Божија, молимо Ти се: моли да се спасу душе наше”²³.

Почетак догматика приповеда о природи Мајке Исуса Христа. Названа је Мајком Бога – Богородицом. Историја појављивања овог термина упућује нас на Јеванђеље по Луки, где је праведна Јелисавета (мати Претече и Крститеља Господњег Јована) назвала Марију Мајком Господа: „И откуда мени ово да дође Мајка Господа мојега мени?” (Лк. 1, 43).

Даље се у грчком тексту догматика користи глагол „ἐγνώσθης”, који се буквално преводи као „Она која је била позната/схваћена/сазната; која је постала обавештена”²⁴, изнад природе, то јест изнад устројства закона природе. О природи Пресвете Богородице Свети Игњатије (Брјанчанинов) пише:

„Свети Дух је сишао на Чисту Деву, сишао на Невесту Невестну, учинио чисту Пречистом, чисту по природи учинио чистом изнад природе, благодатно-чисту, благодатном, која је примила за храну своју и наслађивања благодат Светог Духа”²⁵.

Јеванђелиста Лука приповеда о томе каква је била благовест Пресветој Богородици: „И ушавши к Њој анђеол рече: Радуј се, благодатна! Господ је с Тобом, благовловена си Ти међу женама” (Лк. 1, 28).

Пресвета Богородица је била једина која је до рођења, за време рођења и после рођења остала Дева. Полазећи од тога какав је неописив, необичан догађај било рођење

од Деве, у догматику певамо Богородици: „И чудесе рождества Твогo сказати язык не может”.

Тамo где хоће Бог, побеђује се поредак природе

Даље се у догматику говори о недокучивом начину бременитости Пресвете Деве. Следећи део буквално можемо превести овако: „Пошто је чудно било Твоје зачеће, Чиста, недокучив начин бременитости. Јер, где хоће Бог, тамo се побеђује устројство природе”.

У овом контексту поново се можемо окренути разговору Пресвете Деве Марије и арханђела Гаврила: „Не бој се, Марија, јер си нашла благодат у Бога! И сво зачећеш и родићеш Сина, и наденућеш му име Исус. Он ће бити велики, и назваће се Син Вишњегa, и даће му Господ престо Давида оца Његова; и цареваће над домом Јаковљевим вавек, и царству Његову неће бити краја. А Марија рече анђелу: Како ће то бити кад ја не знам за мужа? И одговарајући анђеo јој рече: Дух Свети доћи ће на Тебе, и сила Вишњегa осениће Те, зато и оно што ће се родити биће свето, и назваће се Син Божији” (Лк. 1, 30–35).

Сагласно православном учењу, Христос се безболно родио од Мајке: „И роди Сина својега Првенца, и пови Га, и положи Га у јасле, јер им не беше места у гостионици” (Лк. 2, 7).

Ослањајући се на текст можемо претпоставити да је дева Марија сама обавила рођење, без помоћи са стране.

О особитом начину зачећа и Рођења Спаситеља Преподобни Јефрем пише овако: „Дева је зачела Христа без телесног наслађивања. Дух Свети је из састава Деве обликовао примљено од Бога; Дева је зачела необешчашћено и родила без бола... Родила је Сина без телесног семена”⁶.

Сходно томе, начин бременитости, начин Рођења Сина стварно је недокучив, јер је овај велики догађај изменио закон природе: Син се родио од Деве; уистину „побеђује се естества чин”.

Буди Заступница наша!

На крају текста издвајамо конструкцију „молим Ти ся”. Буквално је можемо превести овако: „молим се Теби”. У грчком тексту догматика користи се глагол *δεόμεθα*, који се преводи „усрдно просим, молим”⁷.

У последњој фрази догматика обраћамо се Светој Владичици као Оној која се налази поред Бога, Оној која нам је блиска по човечијој природи, али је притом Мајка Сина Божијег. Православна Црква учи да Богородица може учествовати у спасењу човека и судбини човечанства, јер је примила у себе оваплоћену Реч Божију.

Коментар догматика осмог гласа

Велики део текстова из Октоиха, Минеја, Цветног и Посног Триода и других богослужбених књига, испуњен је химнама посвећеним Пресветој Богородици. Такве химне се у православној традицији називају богородични. Ова песмопевања, која похваљују Богомајку, улазе у састав свих свакодневних служби – вечерње, јутрења, великог и малог повечерја, посведневне и суботње полуноћнице, а такође и часова. Богородични се налазе у свим богослужбеним књигама, осим Јеванђеља.

У савременим издањима многих богослужбених књига богородичне условно можемо поделити у неколико група:

1. Богородични празника у част Мајке

Божије.

2. Богородични који се певају у дане спомена светих – ова песмопевања се односе на спомињање дана седмице.

Од њих постоје богородични који се изводе само у среду и петак, њих називамо крстобогородичним.

3. Богородични осам гласова.

4. Богородични догматици – осам песмопевања, које је саставио Јован Дамаскин⁸ и који излажу учење о лицу Исуса Христа.

Размотримо догамтик осмог гласа на црквенословенском језику:

„Царь Небесный за человеколюбие на земли явился, и с человеки поживе, от Девы бо Чистыя плоть приемый и из Нея прошедый с восприятием. Един есть Сын, сугуб естеством, но не Ипостасию. Темже совершенна Того

Бога и совершенна Чловека воистину проповедающе, исповедуем Христа Бога нашего: Егоже моли, Мати Безвестная, помиловатися душам нашим”⁹.

Превод на руски језик је овакав:

„Цар Небески због човекољубља појави се на земљи и поживе с људима. Јер од Девойке чисте Он прими тело и с примљеним од Ње изиђе. Један је Син са две природе, али не са две ипостаси. Зато када уистину проповедамо да је Он савршени Бог и савршени човек, признајемо Христа Бога својега. Моли Њега, Мати неудата, да буду помиловане душе наше”¹⁰.

„Царь Небесный за человеколюбие на земли явился”

„Велика је тајна побожности: Бог се јави у телу” (1Тим. 3, 16) – Рођење Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа. То је уистину велико чудо, које заузима друго место – после Васкрсења – у целој новозаветној историји, која описује непоколебљиве истине, које су важне за спасење људи.

„У Оваплоћењу Логоса открива се и остварује смисао људског бивствовања. У Христу Богочовеку показана је мера и највиша граница људског живота”¹¹, говори протојереј Георгије Флоровски.

Фраза „за човекољубие” може бити преведена на различите начине, на пример: из разлога свог човекољубља; због свог човекољубља; према свом човекољубљу. Међутим смисао остаје исти: Христос је узео лик слуге и живео на земљи у облицију грешног тела међу људима, да би пострадао за палог човека. Љубав је једини разлог који Га побуђује – не принуђава! – на деловање према своме пострадалом створењу – човеку.

Христос је живео међу људима

„Поживе” (од поживети) значи „живети неко време”¹². Али се смисао ове речи не исцрпљује тиме што је Христос, будући Бог, просто поживео неко време са људима.

Постоји дубље тумачење: будући да је савршени Бог и савршени Човек, Исус Христос је, живећи међу људима, примио смртну и пропадљиву људску природу, имао потребу за храном, паatio од жеђи, умарао се, искушавао бол када су Га мучили. Он је све то претрпео у истој мери као и сви људи.

Божанство и човечанство у Христу

Даље речи догматика „от Девы бо Чистыя плоть приемый и из Нея прошедый с восприятием, Един есть Сын, сугуб естеством, но не Ипостасию”, неизоставно захтевају коментар.

У овим речима можемо учити христолошку истину ипостасног јединства две природе у Христу.

„Бог Логос се оваплоти, примивши од Богородице почетак нашег састава – тело, оживљено мислећом и разумном душом, пошто сама ипостас Бога Логоса сачињава ипостас за тело”¹³, говори Јован Дамаскин.

Човечанска природа Спаситеља примила је бивствовање у другој, предпостојећој Божанственој Ипостаси.

„Сугуб” (сугубый) има мноштво значења, али једно од њих понајвише приличи контексту догматика – „који се састоји од два дела или се појављује у две форме”¹⁴. Одвајајући се од овога, синтагма „сугуб естеством” значиће: Христос је сјединио у себи Божанску и човечанску

природу. А реч „но не Ипостасию” сведочи: ипостас у Христу је једна – Логос Божији, и Сведржитељ, и Свемогући Син Божији.

Сама реч „ипостас” у преводу на руски језик значи „лице, личност”¹⁵.

Сагласно халкидонском одређењу вере, испостасним сједињењем две природе у Христу нимало се не нарушава разликовање две природе, али се чува својство сваке природе, то јест после Оваплоћења Бога Логоса није се десила измена Божанства у човечанство и човечанства у Божанство. Али у исто време то не значи да обе природе немају узајамног утицаја. Силом ипостасног сједињења дешава се „општење својстава” две природе, пошто се својства човечанске природе могу приписивати Божанству.

Тако, аутор говори о појављивању Богочовека на земљи, након чега описује природу Исуса Христа, која је богооткривена истина.

„Моли, Мати Безвестная, помиловатися душам нашим”

Окончање догматика окренуто је ка Пресветој Богородици у име људи који признају да су у Христу две природе, а једна Ипостас, да је Он Истинити Бог и Истинити Човек. Признајући то, ми православно исповедамо Христа Бога нашега и молимо Пречисту Богомајку за заступништво пред Богом за нас, како би се душе наше „помиловалися”¹⁶, то јест примиле од Бога највишу награду: пројављивање Божанствене милости, коју Господ непрестано пружа свима који Га воле.

Са руског превео Горан Дабетић

напомене:

- ¹ *Октоих, сиречь осмогласник*. Гласы 5–8. М., 1981. С. 319.
- ² ΟΚΤΩΗΧΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗ ΟΡΘΟΡΟΔΟΞΙΑΣ // URL: <https://gl.goarch.org/texts/Och/Tone7Sun.html>
- ³ *Сборник церковных песнопений с переводом их на русский язык*. М., 1911. С. 7. (Српски превод Епископа Иринеја Гигрића – прим. Прев.)
- ⁴ Lampe G. W. H. *A Patristic Greek Lexicon*. Oxford, 1961. P. 349.
- ⁵ Игнатий Брянчанинов, святитель. *Аскетическая проповедь*. Том 4. М., 2002. С. 399.
- ⁶ Цит. према: Леонов Вадим, священник. *Бог во плоти: Святоотеческое учение о человеческой природе Господа нашего Исуса Христа*. М., 2005. С. 149.
- ⁷ Liddell H. G., Scott R. *Greek-English Lexicon*. Oxford, 1996. P. 388.
- ⁸ Желтов М., диакон. *Догматик // Православная Энциклопедия*. Т. 15. М., 2007. С. 533.
- ⁹ *Октоих, сиречь осмогласник*. Гласы V–VIII. М., 1991. С. 462.
- ¹⁰ Феофан (Адаменко), иеромонах. *Сборник суточных церковных служб, песнопений праздников и частных молитвословий Православной Церкви на русском языке*. Н. Новгород, 1926. С. 72.
- ¹¹ Флоровский Г., протоиерей. *Догмат и история*. М., 1998. С. 181.
- ¹² *Словарь русского языка XI–XVII вв*. Вып. 16. М., 1994. С. 99.
- ¹³ Иоанн Дамаскин, преподобный. *Точное изложение Православной веры*. Кн. 3. Гл. 7. М., 1992. С.
- ¹⁴ *Словарь русского языка XI–XVII вв*. Вып. 28. М., 2008. С. 243.
- ¹⁵ *Словарь русского языка XI–XVII вв*. Вып. 6. М., 1994. С. 248.
- ¹⁶ *Словарь русского языка XI–XVII вв*. Вып. 17. М., 1994. С. 16.

ЦРКВА СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА У ЈЕРУСАЛИМУ

Црква Светог Јована Претече и Крститеља Господњег у Јерусалиму изграђена је у V веку за време императорке Евдокије. Налази се у хришћанском кварту у рејону Муристан, јужније од храма Гроба Господњег

Православна црква Светог Јована Крститеља у Хришћанском кварту један је од најстаријих хришћанских храмова на Светој Земљи. Иза њених простих и чак сурових зидина скрива се веома богато украшен ентеријер и вишевековна богата историја.

Туриста који шета улицима грчке пијаце „Автимос“ у рејону Муристан и угледа из далека сребрнасту куполу, може и да не схвати како да доспе до цркве. Са стране пијаце налази се њен полуокругли задњи део, апсида. Да би човек доспео унутра потребно је да изађе изван границе Муристана, на Хришћанску улицу. Тамо се, недалеко од Давидове улице, усред мноштва дућана са одећом и сувенирима, скривају једва приметна врата, изнад којих виси скромно изображење Усековања главе Светог Јована Крститеља и Претече Господњег. Ова врата воде у двориште грчког православног манастира Светог Јована Крститеља.

Овде је првобитна црква била изграђена у још V веку. Већ тада је црква била посвећена Светом Јовану Претечи, последњем пророку, који је спремао израиљски народ за долазак Месије. Персијски освајачи разрушили су ову цркву у VII веку, али ју је касније изнова изградио Александријски патријарх.

Крсташи, који су у свом походу заузели Јерусалим 1099. године, користили су здање као лазарет за рањене. Садашњи изглед црква је задобила за време витешко-монашког реда хоспиталаца – на територији савременог Муристана у XII веку настао је и деловао ред Светог Јована Јерусалимског (или ред хоспиталиста, или ред малтешких витезова). Његови витезови су неговали болеснике у великој добротворној болници, која је скупа са здањима за живљење, манастиром и црквом, који су обновљени од стране реда, у тадашњем граду сачињавала читав квартал.

После освајања Јерусалима султан Саладин је 1187. године хоспиталисте, као и све хришћане, протерао из града. Црк-

ва је била оштећена и затворена, и тек је поправљена у XIX веку, и од тог доба ову парохију издржава Јерусалимска патријаршија (Грчка Православна Црква).

Ненаметљива фасада са ниском звонаром је наслеђе епохе крсташа, међутим сачуван је план византијске цркве из V века. Из тог периода сачуване су три апсида и дугачко предворије. Посетиоца изненађује лепота ентеријера: раскошни зелени иконостас (како се сматра, најдужи у Јерусалиму) из 1853. године, који је украшен златом, витражи и ефектно осликана купола, придржа-

вана са четири стуба. Код улаза је стављен фрагмент моштију Светог Јована Крститеља и Претече Господњег. Православни ходочасници у Светом граду обавезно посећују ову светињу. Такође се у овој цркви чува делић моштију Светог Панајотиса, грчког мученика за веру, којег су убили муслимани 1820. Године баш овде, у Јерусалиму.

У древну крипту воде степенице, по којима се треба спустити скоро седам метара испод нивоа земље. На зиду је невелика икона Свете Евдокије, која подсећа на то да је управо византијска императорка Евдокија основала ову цркву у V веку.

Превео са руског Горан Дабетић

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвеиштво Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. априла до 31. маја 2024. године:

Осветити:

Звоно за храм Светог великомученика Георгија у Придворицама, 21. априла 2024. године, Архијерејско намесништво јасеничко.

Рукопроизвести у чин чтеца:

Бобана Станковића из Кораћице.

Одликвати:

Достојанством протонамесника:

Јереја Рашка Стјепановића, привременог пароха Седме крагујевачке парохије при Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Јереја Слободана Савића, привременог пароха Шесте крагујевачке парохије при Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Јереја Драгишу Богичевића, привременог пароха Друге крагујевачке парохије при Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Јереја Александра Глишића, привременог пароха великоцрљенске парохије при храму Светог апостола и јеванђелисте Марка у Великим Црљенима, Архијерејско намесништво колубарско-посавско;

Ореденом Светих новомученика крагујевачкох II степена:

Сашу и Весну Јаћимовић из Малих Пчелица;

Ореденом Војска Карађорђа:

Новицу Митковића из Јагодине;

Слободана Адамовића из Барајева;

Архијерејском граматом признања:

Зорана Димитријевића из Јагодине;

Весну Милошевић из Чачка;

Миленка Станојевића из Великих Црљена;

Дејана Милинковића из Великих Црљена;

Зорана Живковића из Великих Црљена;

Драгана Радојичића из Рудоваца;

Дејана Д. Спасића из Рудоваца;

Драгана Ж. Симића из Рудоваца;

Слободана М. Симића из Рудоваца;

Слободана Живановића из Рудоваца;

Архијерејском граматом захвалности:

Далибора Мошића из Крагујевца;

Марка Сарића из Неменикућа;

Александра Благојевића из Сопота;

Владимира Стојадинчевића из Врчина;

Управу манастира Тумана;

Архијерејском захвалницом:

Сашу Станојевића из Јагодине;

Сашу Николића из Јагодине;

Бобана Милошевића из Јагодине.

Поставити:

Јереја Рашка Стјепановића, привременог пароха Седме крагујевачке парохије при Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, на дужност старешине храма Светих жена Мирносица на Варошком гробљу у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Преместити:

Јереја Ивана Јовановића, привременог пароха сиоковачке парохије при храму Светог Саве у Сиоковцу, на дужност привременог пароха дубочке парохије при храму Светог апостола Јакова у Дубокој, Архијерејско намесништво беличко; Протонамесника Бобана Сеновића, привременог пароха мијатовачке парохије при храму Светог великомученика Георгија у Мијатовцу, на дужност привременог пароха сиоковачке парохије при храму Светог Саве у Сиоковцу, Архијерејско намесништво беличко.

Поверити у опслуживање:

Протонамеснику Немањи Стефановићу, привременом пароху мајурске парохије у Мајуру, упражњену мијатовачку парохију при храму Светог великомученика Георгија у Мијатовцу, Архијерејско намесништво беличко.

Разрешити:

Јереја Ивана Јовановића, дужности привременог пароха сиоковачке парохије при храму Светог Саве у Сиоковцу, Архијерејско намесништво беличко;

Протонамесника Бобана Сеновића, дужности привременог пароха мијатовачке парохије при храму Светог великомученика Георгија у Мијатовцу, Архијерејско намесништво беличко;

Јерођакона Василија (Старовлаха), дужности благајника манастира Успења Пресвете Богородице – Денковца у Великим Пчелицама, ради одласка на испомоћ у Епархију диселдорфску.

Примити у свезу клира:

Протојереја Вукашина Симоновића из свезе клира Епархије тимочке.

Поделити канонски опшуст:

Михаилу Голићу за свезу клира Епархије источноамеричке.

Пензионисати:

Протојереја Ивана Јовановића, привременог пароха дубочке парохије при храму Светог апостола Јакова у Дубокој, Архијерејско намесништво беличко.

Упокојили се у Господу:

Протојереј ставрофор Слободан Пантић, пензионисани парох Треће крагујевачке парохије при Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко.

ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. априла до 31. маја 2024. године

АПРИЛ 2024. ГОДИНЕ:

1. април 2024:

Молитвено присуствовао богослужењу у Саборној цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

2. април 2024:

Молитвено присуствовао богослужењу у Саборној цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

3. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Сретења Господњег, исповест свештенства Архиепископског намесништва космајског. Протонамесник Марко Стевановић, привременни парох у Поповићу, прочитао на братском састанку богословски реферат „Оче сагрешних небу и теби“ (Лк 15, 21); Посетио манастир Свете Петке у Сибници ради надгледања текућих радова, сусрео се са приложницима.

4. април 2024:

Молитвено присуствовао богослужењу у Саборној цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

5. април 2024.

служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог пророка Јеремије у Милошеву, исповест свештенства Архиепископског намесништва беличког. Јереј Срђан Дангузовић, привременни парох у Кончаревићу, прочитао је на братском састанку богословски реферат „Крсту твоме поклањамо се, Христе, и свето Васкрсење слави“.
У Старој цркви у Јагодини дао инструкције за вези изградње Горњег места;
Присуствовао у Саборној цркви трибини „Разговори о вери“ коју је водио ректор Богословије др Зоран Крстић.

6. април 2024:

Служио Литургију у храму Рођења Пресвете Богородице у Глибовцу;
служио празнично бденије у манастиру Дивостину.

7. април 2024 – Благовести:

Саслуживао са браћом архиепископима Његовој светости Патријарху српском Господину Порфирију на Литургији у манастиру Ђелијама код Ваљева;
Присуствовао Академији поводом прослављања Светог Јустина Ђелијског.

8. април 2024:

Служио Литургију у манастиру Лелићу;
Учествовао у трогодишњем парастосу архимандритима Јовану Радосављевићу и Авакуму Ђукановићу.

9. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у манастиру Каленићу;
Посетио породичну кућу Николића у Брајиновићу и обишао цркву Светог Илије.

10. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница, исповест свештенства Архиепископског намесништва лепеничког. Јереј др Стефан Дамјановић, привременни парох Четврте крагујевачке парохије при храму Свете Тројице (Стара црква) у Крагујевцу, прочитао је на братском састанку богословски реферат: „Шта да чиним да задобијем живот вечни“ (Мк 10, 17; Лк 10, 25).

11. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у манастиру Ралетинцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
У крагујевачком насељу Ердоглија посетио плац за изградњу нове цркве.

12. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Свете Петке у Лапову, исповест свештенства Архиепископског намесништва рачанског. Протонамесник Дејан Шишковећ, привременни парох Друге лаповске парохије, прочитао је на братском састанку богословски реферат „У потрази за пуноћом живота“.

13. април 2024:

Служио Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

14. април 2024:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром.

15. април 2024:

Молитвено присуствовао богослужењу у Саборној цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

16. април 2024:

Молитвено присуствовао богослужењу у Саборној цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Говорио на промоцији књига викарног Епископа Алексеја у Саборној цркви у Крагујевцу.

17. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, исповест свештенства Архиепископског намесништва крагујевачког. Јереј Марко Вукановић, привременни парох Прве сушичке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, прочитао је на братском састанку богословски реферат „Колико смо слободни“;
На вечерњем богослужењу у Саборној цркви читао Канон Светог Андреја Критског.

18. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Успења Пресвете Богородице (Саборни храм) у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

19. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светих жена Мироносица у Винчи, исповест свештенства Архијерејског намесништва опленичког. Протонамесник Александар Петровић, привремени парох Треће тополске парохије у Тополи, прочитао је на братском састанку богословски реферат „Искушења пастирског служења“. Читао Акатист у Саборној цркви.

20. април 2024:

Служио Литургију у храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци;
У селу Придворици у цркви Светог Георгија осветио звона за цркву.

21. април 2024:

Служио Литургију у храму Вознесења Господњег у Голобоку.

22. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог великомученика Георгија у Драгову, исповест свештенства Архијерејског намесништва левачког. Јереј Зоран Гајић, привремени парох парохије у Опарићу, прочитао је на братском састанку богословски реферат „Покајање и исповест као искушење и изазов у пастирском делу“.

23. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у манастиру Пиносава; искушеника овог манастира Николу обукао у подрашник.

24. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог архангела Гаврила у Аранђеловцу (Врбичка црква), исповест свештенства Архијерејског намесништва орашачког. Јереј Ненад Мијаговић, привремени парох парохије у Раниловићу, прочитао је на братском састанку богословски реферат „Исповест као дело пастирске састрадалне љубави“.

25. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог апостола Томе у Конатицама, исповест свештенства Архијерејског намесништва бељаничког. Протојереј Владимир Димић, привремени парох Друге барајевске парохије при храму Светог Николе у Барајеву, прочитао је на братском састанку богословски реферат „Однос слободе и ауторитета у пастирској пракси“;
У селу Рабровцу служио опело Ђорђу Николићу.

26. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Успења Пресвете Богородице у Младеновцу, исповест свештенства Архијерејског намесништва младеновачког. Јереј Милутин Гашевић, привремени парох Друге парохије у Међулужју, прочитао је на братском састанку богословски реферат „Ближњи као брат“.

27. април 2024:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија у крагујевачком насељу Шумарице;
Служио вечерње и освештао врбицу у Саборној цркви у Крагујевцу.

28. април 2024:

Служио Литургију у Старој цркви у Крагујевцу.

29. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог великомученика Лазара Косовског у крагујевачком насељу Белошевцу;
Рад и пријем у Епархијској канцеларији.

30. април 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
Рад и пријем у Епархијској канцеларији;
У цркви Свете Тројице у Кораћници служио парастос Велимиру Бати Живојиновићу.

МАЈ 2024:

1. мај 2024:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и пријем у Епархијској канцеларији.

2. мај 2024 – Велики четвртак:

Служио Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, вечерње богослужење и читање два наест страчних Јеванђеља.

3. мај 2024:

Служио Царске часове у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу са изношењем плаштанице и статије.

4. мај 2024 – Велика субота:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.com

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.com

5. мај 2024 – Васкрс:

Служио у поноћ у Светоуспенском Саборном храму у Крагујевцу Васкршње јутрење, а у наставку Литургију;
Служио Пасхално вечерње у храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодина.

6. мај 2024 – Ђурђевдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу;
У Саборној цркви у Крагујевцу пререзао славски колач Снежани и Жељани Николић.

7. мај 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Липару.

8. мај 2024 – Марковдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог апостола и јеванђелисте Марка у Великим Црљенима.

9. мај 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Служио бденије у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром и присуствовао културно уметничком програму дечијег фолклора.

10. мај 2024 – Живоносни Источник, Слава Епархије шумадијске:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Барајеву.

11. мај 2024:

Служио Литургију у храму Свете Тројице у Селевцу.

12. мај 2024 – Свети Василије Острошки:

Извршио Свету тајну јелеосвећења и служио Литургију у манастиру Каленићу.

13. мај 2024:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром.

14. мај 2024:

Саслуживао на Светој Литургији и призиву Светога Духа у храму Светог Саве на Врачару поводом почетка седмодневног архијерејског сабора СПЦ.

15. мај – 18. мај 2024:

Учествовао у раду Светог архијерејског сабора СПЦ.

19. мај 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светих жена Мирносица у Винчи.

20. мај 2024:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

21. мај 2024 – Свети Јован Богослов:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову;
Пререзао славски колач у Ректорату Крагујевачког универзитета.

22. мај – Пренос моштију Светог Николе:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Драчи.

23. мај 2024:

Служио Литургију у Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио Драгана Јововића поводом Крсне славе.

24. мај 2024:

Служио Литургију у манастиру Саринацу;
Посетио Школу за појање и графику у манастиру Дивостину;
Сусрео се са архимадритом Павлом (Сатматас) из Грчке у дому протојереја Дејана Марковића, старешине Саборне цркве у Крагујевцу;
Присуствовао отварању изложбе о владици Вићентију Красојевића у Народном музеју у Крагујевцу.

25. мај 2024:

Служио Литургију у храму Светог Николе у Миросалцима;

26. мај 2024:

Служио Литургију у храму Преображења Господњег у Требињу уз саслужење надлежног Епископа Димитрија;
У цркви Нова Грачаница у Требињу вечео Сашу из Невесиња и Нину из Финекса –Аризона.

27. мај 2024:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

28. мај 2024:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушици;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
У Сурдулици присуствовао Академији посвећеној стогодишњици страдања Сурдуличких мученика.

29. мај 2024:

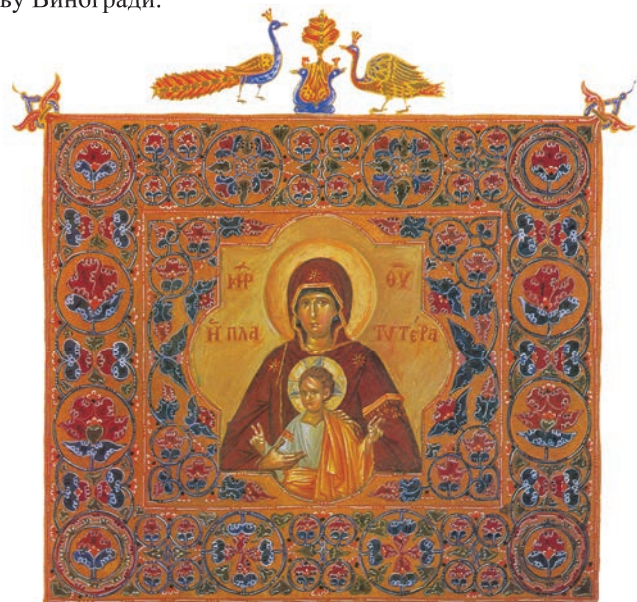
Саслуживао на Литургији са браћом архијерејима Његовој светости Патријарху српском Господину Порфирију у храму Светог великомученика Георгија у Сурдулици;
Учествовао у литији у Сурдулици.

30. мај 2024:

Служио Литургију у Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

31. мај 2024:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УБИ У ЊЕГА”

Свети Владика Николај Велимировић

СВЕТИ АПОСТОЛИ ПЕТАР И ПАВЛЕ

(из Охридског пролога)

Свети апостол Петар. Син Јонин, брат Андреје првозваног, из племена Симеонова, из града Витсаиде. Био је рибар, и најпре се звао Симеоном, но Господ је благоизволео назвати га Кифом, или Петром (Јов. 1, 42). Он је први од ученика јасно изразио веру у Господа Исуса рекавши: Ти су Христос, Син Бога живог (Мат. 16, 16). Његова љубав према Господу била је велика, а његова вера у Господа постепено се утврђивала. Када је Господ изведен на суд, Петар га се три пута одрекао, но само један поглед у лице Господа и душа Петрова била је испуњена стидом и покајањем. После силаска Светога Духа Петар се јавља наустрашивим и силним проповедником Јеванђеља. После једне његове беседе у Јерусалиму обратило се у веру око 3000 душа. Проповедао је Јеванђеље по Палестини и Малој Азији, по Илирику и Италији. Чинио је моћна чудеса: лечио је болесне, вакрсавао мртве; чак и од сенке његове исцељивали су се болесници. Имао је велику борбу са Симоном Волхом, који се издавао за бога, а у ствари био је слуга сатанин. Најзад га је посрамио и победио. По заповести опакога цара Нерона, Симоновог пријатеља, Петар би осуђен на смрт. Поставивши Лина за епископа у Риму и посаветовавши и утешивши стадо Христово, Петар пође радосно на смрт. Видећи крст пред собом, он умоли своје целате, да га распну наопако, пошто сматраше себе недостојним да умре као и Господ његов. И тако упокоји се велики слуга великог Господара, и прими венац славе вечне.

Свети апостол Павле. Родом из Тарса, а од племена Венијаминова. Најпре се звао Савле, учио се код Гамалила, био фарисеј и гонитељ Хришћанства. Чудесно обраћен у веру хришћанску самим Господом, који му се јавио на путу за Дамаск. Крштен од апостола Ананије, прозван Павлом и увршћен у службу великих апостола. Са пламеном ревношћу проповедао Јеванђеље свуда од граница Арабије до Шпаније, међу Јеврејима и међу незнабошцима. Добио назив апостола незнабожаца. Колико су страховита била његова страдања, толико је било његово натчовечанско стрпљење. Кроз све године свог проповедања он је

из дана у дан висио као о једном слабом кончићу између живота и смрти. Пошто је испунио све дане и ноћи трудом и страдањем за Христа, пошто је организовао Цркву по многобројним местима, и пошто је достигао ту меру савршенства, да је могао рећи: не живим ја него Христос живи у мени, тада је био посечен у Риму, у време цара Нерона, кад и апостол Петар.

ПРОЈЕКАТ „СТОПАМА КИРИЛА И МЕТОДИЈА“ У МАНАСТИРУ ДИВОСТИНУ

Благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована, у част прославе Дана словенске писмености, Свете браће Кирила и Методија, Просветни одбор Епархије шумадијске из Крагујевца, реализовао је пројекат под називом „Стопама Кирила и Методија“, који је намењен ученицима крагујевачких основних и средњих школа. Ова, сада већ традиционална манифестација коју рализујемо шести пут, одржана је под покровитељством Управе за сарадњу са црквама и верским организацијама, а уз подршку Школске управе у Крагујевцу.

Наши манастири као камен темељац за српску писменост и школство, културу и образовање, у којима се градио верски и национални идентитет Срба вековима, право су место за рад на неговању лепог говора и других видова уметничког изражавања. И овог пута, сестринство Манастира Дивостина, предвођено игуманијом, мати Анастасијом (Луковић), отворило је врата манастира за све крагујевачке ђаке и њихове вероучитеље. Управо овде смо 23. и 24. маја 2024. године, у циљу подизања свести ученика о коренима и значају српског језика и културе, као и њиховој инкултурацији и неговању у савременом изражавању, реализовали четири тематске радионице: калиграфску, беседничку, музичку, и као новину ове године по први пут, ученицима понудили радионицу знаковог језика. Подељено у два дана, у радионицама је

учествовало сто двадесет ученика узраста од једанаест до осамнаест година старости, предвођени вероучитељима који су помогли да целокупан догађај протекне у реду и хармонији.

Оба дана, сабрање у Манастиру Дивостину започето је Светом Литургијом коју је служио протојереј ставрофор проф. др Зоран Крстић, уз саслуживање јереја Марка Вуксановића и ђакона Александра Ђорђевића и Саше Павловића.

Обраћајући се полазницима радионица, отац Зоран Крстић је нагласио да ни једна генерација

не сме да превиди да су Свети Кирило и Методије поставили камен темељац за грађевину наше културе, пре свега, јер су наше далеке претке упутили да кроз писменост, језик и Цркву граде свој лични идентитет. Оно што јесмо, наше мисли и осећања, изражавамо кроз језик. Језик је једно од суштинских одрђења човека којим комуницирамо једни са другима и којим се молимо Богу и као такав не сме бити запостављен. У темељу нашег питања: 'Ко смо?', налази се то како говоримо и којим језиком

говоримо. Уз захвалност светитељима које прослављамо, а осврћући се на јеванђелско зачало које је прочитано на данашњој Литургији, битно је истаћи и чињеницу да нас Црква позива да будемо светлост свету и носиоци наде. Господ нас позива, и тај позив не смемо занемарити, као што га нису занемарили ни светитељи које данас празнујемо. Бити светлост свету значи бити добар, честит, истрајан и верујући, шта год радили, то је општи идеал и општи циљ свих нас хришћана.

Након Свете Литургије, уследила је трпеза љубави, после које су ученици према личним талентима и интересовањима распоређени у тематске радионице.

Калиграфском радионицом руководила је дипломирани сликар и иконописац Екатерина Кудрјавцева Милетић. Калиграфија је уметност лепог писања, а у оквиру ове радионице ученици су неговали ликовни израз.

Беседничку радионицу је реализовао дипломирани теолог, јереј Марко Вуксановић. У оквиру ове свеобухватне радионице, ученици се баве основама комуникације, аргументованог говора и црквеним беседништвом.

Радионицу хорског певања реализовала је дипломирани теоретичар музике, Јелена Маринковић, запослена у музичкој школи „Др Милоје Милојевић“ у Крагујевцу. У оквиру ове радионице ученици се баве хорском духовном музиком. Умилни дечији гласо-

ви су песмом прославили Господа, а ове године смо имали велику част да отпевамо сасвим нову ауторску композицију коју су у част Светих Кирила и Методија написале сестре Јелена и Наташа Миљевић из Смедеревске Паланке, које су и присуствовале премијерном извођењу композиције.

Радионицу знаковног језика реализовао је вероучитељ Владимир Петровић. У радосној атмосфери ученици су упијали основне појмове знаковног језика, а по окончању сви полазници су успели да рукама покажу молитву Оче наш. Деца су отишла својим домовима обogaћена спознајом да је познавање знаковног језика пут до срца глувог човека.

Велику радост нам је учинио и Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, који је дошао да посети, похвали и поздрави учеснике овог пројекта, и својом архипастирском поуком подржи вероучитеље у овом богоугодном делу.

Следећи путеве „Стопама Кирила и Методија“, у жељи да и сами допринесемо развоју и очувању српске културе и писмености,

као и да спојимо оно што смо у наслеђе добили и садашњи тренутак који делимо са нашим савременицима, по завршетку радионица, презентовали смо своје радове у виду мини изложбе, читања беседа и извођења музичких дела.

Оливера Станчић, аутор пројекта

Лидија Сергејевна Запарина

ПОЧЕТАК

Снег... Заслепљује ми очи, а ја трчим што брже могу сеоском улицом. Имам шеснаест година. Данас наша аматерска група прави представу у фабричком клубу, а ја играм главну улогу, али костим није спреман, па морам да журим. Нема никога код куће, отац је на службеном путу, мајка је отишла код баке. Отварам сандук и извлачим неизмерно широки позоришни костим. На њега морате да пришијете набор и плетеницу. Ех! Барем је Катја дошла у помоћ! Од свих пријатеља, Катја ми је омиљена. Она је кћерка свештеника. Катја такође учествује у аматерским представама, али нема среће: жели да игра главне улоге, али добија најневажније. Али она учи шта воли и сама то глуми. Морам брзо да шијем, девојке и момци ће ускоро доћи да заједно идемо у клуб. Зашто ме глава тако јако боли и имам грозницу?

Не могу више да шијем, идем у кревет, зато што ми је све горе... Чују се гласови испред врата, лупкање ногу, упада бучна гомила учесника представе. Видевши ме како лежим, гурају се око мог кревета. Али онда ми неко стави топломер, неко ми са ногу скине ваљенке и покрије ме ћебетом. „Василе“, чујем Кимин глас, „трчи по доктора. Маја, пронађи Љусину мајку. Катја, извади топломер. Колико? Четрдесет један!“ Мама је дошла. Осећам се толико лоше да не могу ништа да јој кажем. Кима ми ставља пилулу у уста:

„Прогутај, послала ме сестра са клинике, али доктор је већ отишао, данас је субота.“ Пијем горки лек и плачем од болова по целом телу. Сви иду у клуб. Катја се задржава и каже мојој мајци: „Надежда Андрејевна, после наступа ћу дотрчати до тебе и преноћићу са Љусом, тако да можеш спокојно да идеш у ноћну смену. Катја ће данас морати да игра и своју и моју улогу. Ужасно ми звони у ушима... Тако ми је лоше, вероватно умирем... Мама ми ставља мокар пешкир на чело, а ја га збацим и вртим се по кревету. Чаршави спаљују тело, врео је и јастук... Откуд ово светло у соби? Блештаво и истовремено меко, нежно. У самом центру светлости је икона Казанске Мајке Божије какву бака има окачену на зиду. Само ово није слика, него је Света Дева жива, и таласи радости долазе од Ње к мени. „Мама“, кажем гласно, „Богородица нам је дошла“. Мама ми прилази и плаче. Сјај постаје све свечанији и у његовој светлости

десно од Мајке Божије видим Лице Христово. Као да је насликано на платну, а истовремено осећам да је Лице живо и да ме гледа благим очима. „Мама, сам Бог је ту“, шапућем и однекуд је чујем како плаче и јадикује. Радост прекрива цело моје биће. Губим појам о времену и о томе где сам, желим само да се ово никада не заврши. Два лица у неземаљском сјају и ја, и ништа друго, ништа није ни потребно... Али светлост се угасила брзо као што се и појавила.

Лежим дуго и не мичем се. Нешто ново је ушло у мене, ја сам као чаша пуна до врха. Притиснем руке на груди и устанем. Али како је то могуће, пошто сам била веома болесна, умирала сам, а сада сам потпуно здрава? Мама ми прилази уплашено: „Љусенка, шта ти је? Лези, драга.“

„Мамице, све је прошло, пипни: хладне су ми руке и глава, ништа ме не боли. Брзо иди у фабрику, иначе ћеш закаснити. Не брине, потпуно сам здрава.“

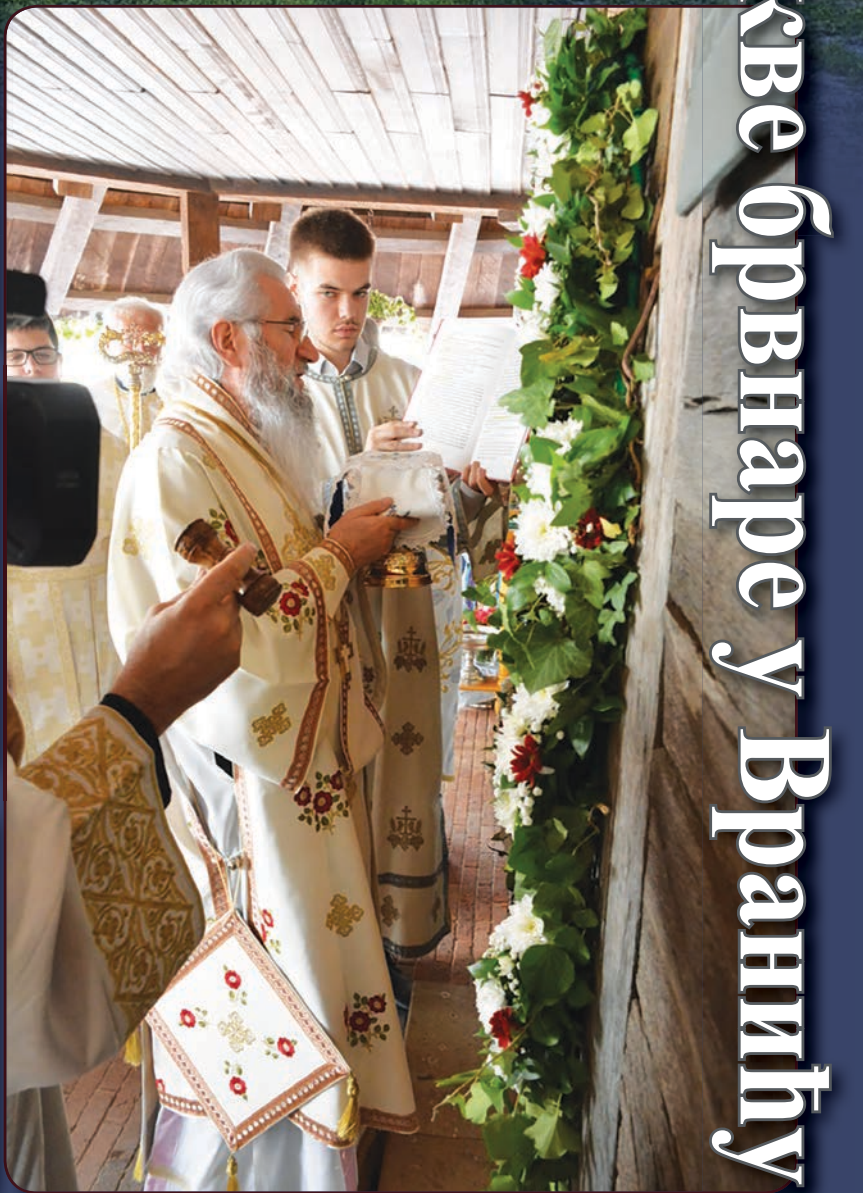
Мама одлази, а ја чекам Катју. Могу само њој да кажем шта ми се десило, ником другом. Шкрипа снега испод прозора, тапкање Катјиних ногу и ево је на прагу. На шалу и бунди су јој пахуље, лице јој је нашминкано, а очи ме забрињено гледају. „Катја, знаш шта се десило!“, вичем. Целу ноћ смо причале... Рано ујутро Катја ме је одвела свом оцу. Први пут у животу сам се исповедила и причестила... Тако је почео мој нови живот.

фото репортажа

Освећење цркве брвнараре у Вранићу

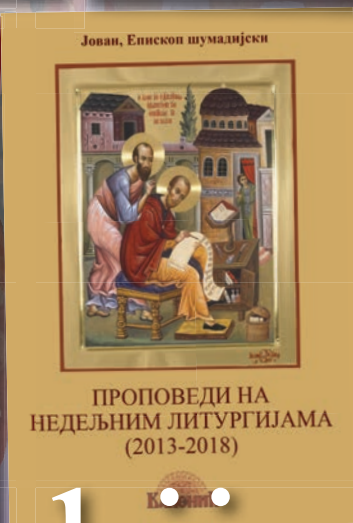
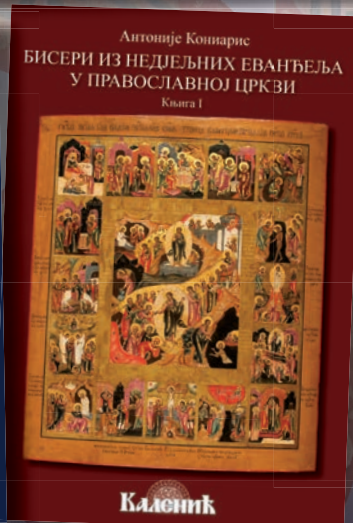
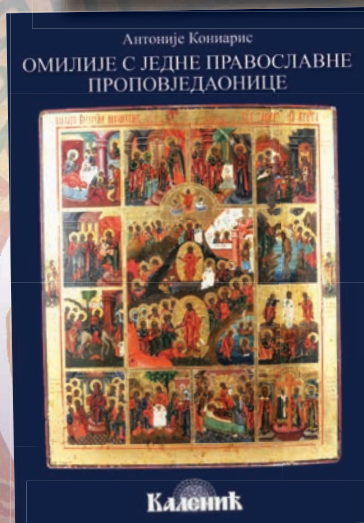

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А и з д а њ а

www.eparhija.com